Alessandro
BARICCO

Knygos „Šilkas“ autorius

EMAUSAS

Alma littera

Alessandro
BARICCO

ROMANAS

EMAUSAS

Iš italų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas

Alma littera
VILNIUS / 2010

UDK 850-3
Ba433

Versta iš: Alessandro Baricco
EMMAUS
Feltrinelli

Valdas V. Petrauskas

Lietuvos rašytojų sąjungos,
Lietuvos literatūros vertėjų sąjungos,
Kanados literatūros vertėjų asociacijos narys.

ISBN 978-9955-38-831-9

Skiriu auklėtojams –
Dario Voltolini
ir Davide Longo.

PROLOGAS

Raudonas spaideris apsisukęs privažiavo prie vaikino. Vyriškis vairavo labai ramiai ir, regis, nė neketino kur nors skubėti. Ant galvos – elegantiška beretė, automobilis atviras. Sustojęs mandagiai šypsodamasis paklausė vaikiną: Ar matei Andrę?

Andrė – tai mergina.

Vaikinas nelabai suprato klausimą, suprato nebent tiek, kad vyriškis klausia, ar jis apskritai yra matęs Andrę – ar matęs, kokia ji žavi. „Ar matei Andrę?" Tipiškas vyrų pokalbis.

Tad vaikinas atsakė: Taip.

Kur? – paklausė vyriškis.

Kadangi vyriškis saviškai šypsojosi, kaip šypsojęsis, vaikinas nesumetė klaidingai supratęs klausimą. Tad atsakė: Daug kur. Paskiau, norėdamas patikslinti, pridūrė: Iš tolo.

Tuomet vyriškis linktelėjo, lyg būtų patenkintas atsakymu, lyg būtų viską supratęs. Tebesišypsodamas tarė: Lik

sveikas. Ir nuvažiavo, bet neskubėdamas – lyg niekada kaip gyvas nebūtų turėjęs kur nors skubėti.

Ketvirtoje sankryžoje, kur bergždžiai mirksėjo saulės nutviekstas šviesoforas, į raudoną spaiderį rėžėsi pašėlusiai įsilėkęs visureigis.

Vyriškis, be abejo, buvo Andrės tėvas.

Tas vaikinas buvau aš.

Tai atsitiko seniai, labai seniai.

EMAUSAS

Begalinė buvo jos kančia,
tokia pat kaip ir meilė.

Giovanni Battista Ferrandini
Marijos rauda

Mums po šešiolika, septyniolika, bet, tiesą pasakius, apie tai negalvojame, tik tokie, mūsų manymu, ir galime būti: praeitis mums beveik nerūpi. Mes niekuo ypatingi, mums ir neskirta būti kuo nors ypatingiems, tokie esame iš prigimties. Mūsų tėvai ir protėviai per kartų kartas gludino savo gyvenimo būdą, kol nebeliko nė menkiausios pastebimos kliauties - bent kokio kabliuko, už kurio galėtų užkliūti pašalinė akis. Ilgainiui galų gale įgijo tam tikrų profesinių įgūdžių: nematomybės virtuozai - tvirta ranka, žvalgi akis - meistrai. Tai pasaulis, kuriame gęsta kambariuos šviesa - svetainėse krėslai aptraukti celofanais. Kai kur liftuose įtaisyti aparatai, kur privalai įmesti monetą, kad gautum išimtinę teisę pasikelti į tam tikrą aukštą. Nusileisti galima nemokamai, nors apskritai niekas dėl to nesuka sau galvos. Šaldytuve, supilti į taurę, kiaušinių baltymai, į restoraną einama retai, paprastai sekmadieniais. Balkonuose žalios užuolaidos saugo nuo gatvės dulkių

nieko gera nežadančius bežadžius, sumedėjusius augalus. Dažniausiai manoma, kad šviesa trukdo. Nors ir kaip keista tai atrodytų, gyvenama prieblandoje, jeigu tai galima pavadinti gyvenimu.

Šiaip ar taip, esame laimingi ar bent jau tariamės esą tokie.

Mūsų kasdienio gyvenimo taisyklėse įtvirtintas neginčijamas faktas, kad esame katalikai – tikintieji ir katalikai. Tiesą pasakius, tai anomalija, nesąmonė, aukštyn kojomis apverčianti mūsų prigimties paprastumo teiginį, tačiau mums visa tai atrodo visiškai normalu, pagrįsta. Mes tikime ir kitokios galimybės nematome. Šiaip ar taip, tikime karštai, uoliai, ir tai anaiptol ne ramus tikėjimas, bet nežabota aistra, tarytum fizinis poreikis, neatidėliotina reikmė. Beprotybės sėkla – vis aiškesnė horizonte kylančios audros grėsmė. Tačiau tėvai matė ne artėjančią audrą, bet, priešingai, apgaulingą žinią apie nuolankų susitaikymą su šeimai skirtu keliu, tad plaukė pasroviui. Jaunimas, laisvalaikiu keičiantis paklodes likimo valiai pamestiems apsidirbusiems ligoniams, – niekam neatrodė, jog tai tiesiog tam tikra pamišimo forma. Arba polinkis į skurdą, puikavimasis varganomis drapanomis. Maldos, poteriai. Neatlyžtantis kaltės jausmas. Mes – nepritapėliai, tačiau niekas nenori to pripažinti. Tikime Evangelijos Dievą.

Tad mūsų fizinis pasaulis labai ankštas, o dvasinis – nekintamas kaip liturgija. Tokia mūsų begalybė.

Toliau, kitapus mūsų įprastinio gyvenimo ribų, beveik

nepažįstamoje hipererdvėje, šmėžuoja daugiau žmonių, šešėlių horizonte. Akivaizdu, kad jie netiki – regis, netiki niekuo. Krinta į akis ir tam tikras nesiskaitymas su pinigais, ir atšvaitais tviskantys daiktai, ir judesiai, – aiškiai kaip ant delno. Tikriausiai jie turtingi, ir tiek, o mes žiūrime į juos iš apačios, kaip paprastai žiūri miesčionys, išmuštruoti bet kokia kaina gauti viršų, – iš prietemos. Nežinia. Tačiau aiškiai suprantame, kad jų, tėvų ir vaikų, gyvybės chemija surašyta ne tiksliomis formulėmis, bet įmantriais raštais, sakytum nepaisant sisteminės funkcijos – liguista teorija. Pasireiškia mums nesuvokiamas būties reiškinys – žinia, parašyta raštu, kurio paslapties nebemokame atskleisti. Jie nei dori, nei apdairūs, nei turi gėdos, jie beveik atsidūrę už laiko ribų. Savaime suprantama, gali kiek tinkami dėti viltis, kad sugebės pripildyti aruodus, neišmintingai iššvaistę metų derlių – ar tai būtų pinigai, ar tiktai žinios, patirtis. Jie griebia viską, neskirdami bloga nuo gera. Degina atmintį ir iš pelenų buria ateitį.

Eina per gyvenimą išdidūs ir nebaudžiami.

Iš tolo lydime juos žvilgsniu, net įsileidžiame į savo mintis. Galimas daiktas, kartais atsitinka ir taip, kad gyvenimas, sukdamas visus savo kasdienybės sietuvoje, mus netyčia subloškia ir akimirkai užglaisto įgimtus skirtumus. Paprastai susiduriame su tėvais – retkarčiais, kai kuris nors iš mūsų užmezga trumpalaikę draugystę, bendrauja su mergina. Tada galime stebėti juos iš arti. Kai vėliau grįžtame į savo vėžes – jausdamiesi ne tiek atmesti, kiek atpalai-

duoti nuo sunkios naštos, – atmintyje išlieka vienas kitas atskleistas lapas, surašytas jų kalba. Skambus, aidus garsas, lyg sudūzgus jų tėvų stygoms, arba, žaidžiant tenisą, kamuoliukui atsitrenkus į raketę. Kaip niekur nieko jie duoda vaikams raktus, kai šie panūsta pabūti vasarnamyje prie jūros arba kalnuose, dažniausiai, matyt, jų primirštame: ant staliukų tebestovi taurės, apėjusios sudulkusiu alkoholiu, o kampuose nelyginant muziejuje – antikinės skulptūros, tačiau spintose sustatyti lakiniai bateliai. Nešvarios paklodės. Nuotraukose įdegę kūnai. Mums svečiuojantis vieniems pas kitus, be perstojo čirškia telefonas, ir motinos dažniausiai ko nors atsiprašinėja, bet visada kikendamos ir pasikeitusiu balsu, kokiu su mumis niekada nekalba. Paskiau priėjusios paglosto galvą, pasako ką nors vaikiška, krūtine glausdamosi mums prie peties. Vergija, ir tiek, lengvabūdiškas, aikštingas gyvenimas – atrodo, kad jie netiki išganinga įpročių galia. Atrodo, kad jie niekuo netiki.

Tai kitas pasaulis, Andrės pasaulis. Ji laikosi atstu, pasirodo tik kartkartėmis, visada susijusi su dalykais, kurie mums visiškai nerūpi. Ji mūsų amžiaus, bet artimesnė daugiau vyresniems ir todėl atrodo dar svetimesnė, atklydėlė. Mes stebime ją, tik ji vargu ar mus pastebi. Tikriausiai netgi nežino, kuo mes vardu. Jos vardas Andrea – tai veikiau vyriškas vardas mūsų aplinkoje, bet ne jos, kur net vardai suteikiami instinktyviai laikantis tam tikrų privilegijų. Jie tuo nepasitenkino – vadina ją Andre, kirčiuodami pirmąjį skiemenį, tokį vardą turi tik ji viena.

Visiems ir visada ji – Andrė. Savaime aišku, ji labai graži, tame pasaulyje beveik visi jie gražuoliai, nors reikia pripažinti, kad ji saviškai graži, tačiau pati to nepaiso. Turi vyriškų bruožų. Ryžto. Tai tik į gera – mes katalikai: grožis – dvasinė dorybė ir neturi nieko bendra su kūnu, taigi sėdmens linijos nieko nereiškia, kaip ir idealus laibos kulkšnies linkis; moters kūnas – tai nuolatinio perdavimo objektas. Apskritai visą išmanymą apie savo neišvengiamą heteroseksualumą išskaitėme iš tamsių širdies draugo akių arba išgirdome iš bičiulio, kurio visiems pavydime. Kūnas, kurį kur buvę nebuvę nejučia paliečiame po marškinėliais. Be kita ko, ne paslaptis, kad vyriško būdo merginos susilaukia didesnio dėmesio. Šiuo požiūriu Andrė neprilygstama. Ji auginasi ilgus plaukus, padrikus kaip Amerikos indėnas – niekada nesu matęs, kad juos tvarkytų ar šukuotų šepečiu, auginasi, ir tiek. Visas jos žavesys veide: akių spalva, išsišovę skruostikauliai, lūpos. Ko gero, nėra prasmės nė žiūrėti kitur: jos kūnas – tiesiog būsena, būtinybė svoriui išlaikyti, vaikščioti, poreikių suma. Niekam iš mūsų niekada neatėjo mintis, koks jos kūnas po marškinėliais, to nebūtina žinoti, gražu, ir gana. Mums paprasčiausiai nieko daugiau nereikia, tik gėrėtis jos laikysena – įgimta judesių elegancija ir balso tembru, jos grožio papildu. Mūsų amžiuje niekas dar nemoka gerai valdyti savo kūno, vaikščiojame strapinėdami kaip kumeliukai, kalbame ne savo balsu: ji, priešingai, atrodo lyg senolė, tiek daug išmano, iš pirmo žvilgsnio instinktyviai

pastebi menkiausius niuansus. Aišku, kitos merginos irgi panašiai laikosi ir kalba, tačiau tik reta kuri gali jai prilygti, nes ji turi įgimtą dovaną – graciją. Moka ir rengtis, ir laikytis – kiekvieną akimirką.

Taigi žavimės ja iš tolo, kaip žavisi, be abejo, visi žmonės. Augesni vaikinai mato jos grožį, mato netgi seniai, kuriems per keturiasdešimt. Mato jį ir draugės, ir visos motinos – tą grožį, kuris joms kaip atvira žaizda krūtinėje. Mato visi ir supranta, kad taip jau yra ir kad nieko čia nepadarysi.

Todėl mums aišku, jog niekas negali pasigirti draugaująs su Andre. Nesame matę jos, įsikibusios kam nors į parankę. Nei bučiuojantis – nebent lengvai paglostant kokiam vaikinui galvą. Jai tai nesvarbu. Jai nerūpi *kam nors* patikti, ji tarytum visa pasinėrusi į kažką kita – kai ką rimtesnio. Netrūksta vaikinų, kurie turėtų jai patikti, kitokių negu mes, be abejo, kad ir brolio draugų, gerai apsirengusių, kalbančių keista tartimi, lyg jie tingėtų krutinti lūpas. Įsigeidusi galėtų pasigauti ir subrendusių, mūsų akimis žiūrint, šlykščių vyrų, kurie amžinai sukinėjasi aplink. Automobilių savininkų. Kartais iš tikrųjų pastebime Andrę su jais nuvažiuojant – kokiu nors šlykščiu automobiliu

arba motociklu. Ypač vakare – lyg sutemos nusineštų ją, nežinia kaip įtraukusios į šešėlių sūkurį. Tačiau visa tai neturi nieko bendra su gyvenimu – vaikinais ir merginomis. Tai lyg filmo gabalas, iš kurio iškirpti kai kurie epizodai. Tai anaiptol ne vadinamoji meilė.

Taigi Andrė – niekieno, bet ir visų, tai mes puikiai suprantame. Be jokios abejonės, ji galėtų tapti legendos dalimi, bet gandai, sklindantys apie ją, tokie išsamūs, lyg liudytojų pasakojimai. Ir mes ją *atpažįstame* – viską sunku įsivaizduoti, tačiau ji, tų paskalų herojė, tikrai ji. Tik ji taip elgiasi. Atsirėmusi į sieną, laukia kino teatrų tualetuose, jie eina vienas po kito, ima ją, o ji nė negrįžteli. Paskiau išeina, net neužsukusi į salę pasiimti savo palto. Jie laiko ją kekše, o ji kvatoja, stovėdama kampe, ir stebi – jeigu tai transvestitai, ji apžiūri juos, apčiupinėja. Ji negeria nei rūko, burškiasi blaiva galva, puikiai išmanydama, ką daro, ir, anot gandų, visada tylėdama. Per rankas eina nuotraukos, kurių niekada nesame matę, ten ji – vienintelė moteris. Jai nesvarbu, kad ją fotografuoja, nesvarbu, kad kartais ji atsiduoda tėvui, o paskiau sūnui, regis, jai niekas nesvarbu. Išaušta rytas – ji ir vėl niekieno.

Mums sunku visa tai suvokti. Popiet einame į ligoninę, vargšų ligoninę. Urologijos vyrų skyrių. Ligoniai guli, užsiklojęę paklode, be pižamos kelnių, su gumine žarnele, įkišta į šlapimtakį. Žarnelė sujungta su kita, truputį storesne, įleista į permatomą guminę pūslę, kabančią ant lovos krašto. Ligoniai šlapinasi, patys to nejausdami, net

nesikeldami iš lovos. Viskas suteka į permatomą pūslę: vienų šlapimas skaidrus kaip vanduo, kitų tamsesnis, dar kitų – raudonas kaip kraujas. Mūsų pareiga išpilti tuos išganinguosius maišelius. Tenka atjungti žarneles, nukabinti pūslę, nešti tą pilnutėlę šlaplę į tualetą ir ten išpilti šlapimą į kriauklę. Paskiau tekini bėgame atgal ir sutvarkome viską, kaip buvo. Sunkiausia atjungti – pirštais laikant žarnelę, įkištą į šlapimtakį, reikia staigiai timptelėti, nes kitaip neištrauksi jos iš tos, kuri įleista į pūslę. Tad stengiamės dirbti kuo atsargiau. Dirbame kalbėdami – pasakojame ligoniams ką nors linksma ir, palinkę prie jų, darome viską, kad jiems kuo mažiau skaudėtų. Tuo metu mūsų klausimai jiems visiškai nerūpi, nes visos jų mintys nukreiptos į ugnies pliūpsnius tarprietyje, tačiau atsakinėja, sukandę dantis, supranta, kad kalbame ne šiaip sau, o tik jų labui. Šlapimą išpilame, pūslės apačioje ištraukę raudoną kaištelį. Netrukus dugne lieka tik smėlis, tarytum nuosėdos butelyje. Tuomet švariai išskalaujame. Taip darome, nes tikime Evangelijos Dievą.

Na, o Andrę, be kita ko, kartą savo akimis matėme viename bare – vėlyvas vakaras, odinės sofos, prigesintos šviesos ir tuntas naktibaldų, – atsidūrėme ten atsitiktinai, vėlyvą vakarą užsimanę nusipirkti po bandelę. Andrė sėdėjo, kiti irgi, visi kaip vienas. Ji atsistojo ir išėjo į gatvę pro pat mus – žengusi prie sportinio automobilio, stovinčio antroje eilėje su žibančiais signaliniais žibintais, atsirėmė į bagažinę. Atėjo vienas tų, atidarė dureles, ir abu sulipo į

vidų. Mes stovėjome valgydami bandelę. Nesitraukėme iš vietos – didelio čia daikto, kad automobilis pravažiuos pro šalį, juoba jog netrūko ir praeivių, tiesa, tik vienas kitas. Ji pasilenkė prie vaikino, įkišo galvą tarp jo krūtinės ir vairo, o jis kvatojo žiūrėdamas į priekį. Savaime suprantama, durelės užstojo visą vaizdą, tačiau veidrodėlyje tolydžio sušmėžuodavo jos galva: kinkuodama vis dirstelėdavo į gatvę. Kartą jis uždėjo ranką jai ant galvos, norėdamas palenkti žemyn, bet Andrė piktai ją nustūmė – ir kažką suriko. Mes stovėjome valgydami bandelę, bet jautėmės kaip užkerėti. Netardama nė žodžio, Andrė kniūbsojo ta juokinga poza, atrodė it vėžlys, iškišęs galvą iš kiauto. Paskiau vėl nuleido galvą pasislėpdama už durelių. Vyrukas vėl pamygo ją žemyn už kaklo. Mes suvalgėme bandeles, ir vyrukas pagaliau išlipo iš automobilio, juokdamasis ir taisydamasis prašmatnų švarką. Jiedu grįžo į barą. Eidama priešaky, Andrė pažvelgė į vieną mūsų lyg bandydama kažką prisiminti. Paskiau, įėjusi į barą, vėl atsisėdo ant odinės sofos.

„Vaflius rijo", vėliau pasakė Bobis, išmanęs tokius dalykus, vienintelis išmanęs, ką reiškia – „ryti vaflius". Turėjo merginą, tenkinusią jį tokiu būdu. Tuomet patvirtino, jog „rijusi vaflius", be jokios abejonės. Ėjome tylėdami, ir buvo aišku, jog visi mes bandėme sudėlioti viską į lentynėles, įsivaizduoti, kas vyko už automobilio durelių. Stengėmės susidaryti aiškų vaizdą, neskrajodami padebesiais. Kiekvienas rėmėsi savo menkute patirtimi, na, o aš prisiminiau,

kaip išsiviepė mano mergina tą kartą, kai prikišau jai prie lūpų savo pimpį, tik truputį prikišau, ir ji sustingo keistai išplėtusi akis – pernelyg plačiai išplėtusi akis. Tada bandžiau vaizduotis Andrę – be jokios abejonės, tai buvo ne taip jau paprasta. Kur kas geriau sekėsi Bobiui, buvau tuo tikras, ir galbūt netgi Lukai, kuris apie tokius dalykus nešneka, bet tikriausiai matęs daugiau už mane – ir matęs, ir daręs. Na, o Šventasis – tai jau visai kas kita. Nenoriu apie jį kalbėti – bent jau šiuo metu. Šiaip ar taip, jis vienas tų, kurie, svarstydami, kuo bus suaugę, neatmeta galimybės tapti kunigu. Jis to nesako, bet aš suprantu. Ne kas kitas kaip jis rado tą darbą ligoninėje – kad naudingai leistume laisvalaikį. Iš pradžių eidavome popiet pas senukus, nešdavome ko nors valgoma, – senukai buvo skurdžiai, vieniši, – eidavome pas juos į mažyčius namelius. Paskiau Šventasis sugalvojo lankyti vargšų ligoninę, pasak jo, tai puikus sumanymas. Ir tikrai malonu po to išeiti į gryną orą, vis dar apkvaitus nuo šlapimo tvaiko, ir žingsniuoti iškėlus galvą. Seniai ligoniai guli užsikloję paklodėmis, jų peniai nugeibę, gaureliai aplink juos žili kaip plaukai, žili žilutėliai. Jie skurdžių skurdžiai, neturi artimųjų, kurie jiems galėtų atnešti laikraštį, čepsi suvytusiomis lūpomis, skundžiasi, net širdį pykina. Tenka įveikti pasidygėjimą nešvara, smarve ir visokiais mažmožiais – vis dėlto dirbame, ir tiek, ir mainais gauname tai, ko neįmanoma įvardyti – pasitikėjimą savimi, nepalaužiamą pasitikėjimą savimi. Tad žengiame į tamsą tvirtesni ir, ko gero, tikresni savimi. Tai ta pati tamsa, į ku-

rią kiekvieną vakarą pasineria Andrė, ieškodama nuotykių, galbūt kitokio gyvenimo, kitų platumų, arktinių, ekstremalių. Kad ir kaip keista, ši tamsa priglaudžia visus.

Vieną mūsiškį, kaip jau minėjau, vadiname Bobiu. Jis turi vyresnį brolį, kaip iš akies luptą Džoną Kenedį. Todėl jis – Bobis.

Vieną vakarą, kai motina tvarkėsi virtuvėje, jie prašneko apie Andrę. Mūsų motinos dažnai kalba apie Andrę, savaime aišku, o tėvai, priešingai, vengia tos temos, nutaisę neaiškią miną, – ji tokia graži ir liūdnai pagarsėjusi, – jiems nesmagu apie ją kalbėti, verčiau jau apsimesti niekuo dėtais. Na, o motina, kalbėdama su Bobiu, prašneko apie Andrę. Pasakė: vargšelė. Vargšelė buvo ne tas žodis, kuris ateidavo į galvą Bobiui, prisiminus Andrę. Todėl motina turėjo paaiškinti, ką ji turi galvoje. Tuo metu ji vyniojo servetėles ir kaišiojo jas į spalvotus žiedus – ne medinius, bet plastikinius. Pasakė, jog mergina buvo kitokia nei visos. Žinau, atsakė Bobis. Ne, nežinai, atrėmė ji. Ir pridūrė, kad Andrė nusižudė – žudėsi jau anksčiau. Jiedu patylėjo. Bobio motina svarstė, ar verta kalbėti toliau. Ji bandė nusižudyti, pagaliau pridūrė. Paskiau paprašė Bobį ginkdie niekam apie tai nepasakoti – taip mes ir sužinojome viską.

Ji pasirinko lietingą dieną. Storai apsirengė. Pasivilko dvejas brolio kelnaites. Paskiau prisivilko marškinėlių, megztinių, apsimovė ilgas kelnes, apsisegė sijonu. Net užsimovė pirštines. Apsivilko du paltus, apačioje plonesnį, ant viršaus storą. Taipgi apsiavė guminius batus, žalius. Tuomet išėjo ir patraukė prie upės, prie tilto per upę. Buvo vėlus vakaras, nepasitaikė nė gyvos dvasios. Tik pralėkė nesustodamas vienas kitas automobilis. Andrė tyčia išėjo per lietų, norėjo kiaurai permirkti, būti sunki kaip akmuo. Ji ilgai ėjo nosies tiesumu, kol pagaliau pajuto, kokie sunkūs peršlapę drabužiai. Paskiau persirito per geležinius turėklus ir krito į vandenį, juodai juodą tuo metu, – į juodos upės vandenį.

Kažkas ją išgelbėjo.

Tačiau tas, kas jau kartą žudėsi, neatsižada tos minties, ir dabar mums aišku, kodėl Andrė mus keri, nepaisant blaivaus proto balso ir mūsų įsitikinimų. Matome, kaip ji juokiasi, kažką daro, važinėja motoroleriu, glosto šunį, po pietų eina pasivaikščioti su drauge, įsikibusi jai į parankę, turi visokių rankinių, kur nešiojasi reikalingus daiktus. Tačiau jau niekuo nebetikime, nes įsivaizduojame paklaikusias akis, kai ji netikėtai pasisuka, lyg ko pasigedusi – deguonies. Netgi pozą, kokia paprastai žiūri, – kaklo linkį, atloštą galvą. Po neregimu vandens šydu. Ir jos blaškymąsi, juo labiau – nutylėtiną, begėdišką, nenusakomą. Nesutramdomą ir mums gerai suprantamą.

Ir jos mirtį. Andrės mirtį.

Paskiau Bobis paklausė motinos, kodėl Andrė taip padarė, bet motina truputį sutriko, buvo numanu, kad nebenori daugiau nieko pasakoti, užtrenkė stalčių kur kas stipriau, nei reikėjo, diduma motinų viską taupo, net jėgas, kai pirštais spaudžia stalčiaus rankenėlę, bet ji pasielgė priešingai, ir nėra ko nė sakyti, jog apie tai jie daugiau nebekalbėjo.

Vieną vakarą nuvažiavome prie tilto, nes norėjome pamatyti juodą vandenį – *tą* juodą vandenį. Su Bobiu, Šventuoju ir Luka, mano geriausiu draugu. Važiavome dviračiais. Norėjome pažiūrėti, ką, taip sakant, matė Andrės akys. Ir iš kokio aukščio išties užsimanyta nušokti. Netgi dingtelėjo mintis užlipti ant turėklų ir galbūt truputį palinkti į priekį, į tuštumą. Aišku, stipriai įsikibus, nes visi mes, vaikinai, paprastai laiku grįžtame vakarienės – mūsų artimieji šventai laikosi įpročių ir tvarkos. Taigi nuvažiavome: tačiau vanduo buvo toks juodas, jog atrodė tirštas ir sunkus – kaip dumblas ar nafta. Siaubas, kitaip nepasakysi. Atsirėmę į šaltus geležinius turėklus, sužiurome žemyn, spoksojome į riebias srovės sruogas ir juodą bedugnę.

Jeigu ir būta jėgos, galinčios pastūmėti šokti žemyn, mes jos nejautėme. Galvoje spietėsi begalė žodžių, kurių

tikrosios prasmės niekas mums neatskleidė, ir vienas tų žodžių – sielvartas. Kitas žodis – mirtis. Mes neišmanėme, ką jie reiškia, tačiau vartojome juos, ir tai mįslė. Taip atsitinka net vartojant ne tokius iškilmingus žodžius. Kartą Bobis man papasakojo, kad keturiolikos metų jam pasitaikė proga nueiti į parapijos susirinkimą – paskaitą apie masturbaciją, ir keisčiausia, jog, tiesą pasakius, tuo metu jis tikrai nežinojo, ką reiškia žodis „masturbacija", – net nenuvokė, kas tai galėtų būti. Vis dėlto nuėjo, net pasakė savo nuomonę ir karštai ginčijosi, tai jis puikiai prisiminė. Pasak jo, gerai pagalvojęs, negalėtų tvirtai pasakyti, ar *kiti* bent išmanė, ką šneka. Regis, toje sueigoje, pasak jo, iš tikrųjų kunigas vienintelis buvo smaukęs peliuką. Paskiau, bepasakojant tą istoriją, ko gero, jam kilo kažkokia abejonė, ir tuomet jis staiga tarė: pala, ar supranti, apie ką mes čia dabar kalbame, dievaži?

Taip, suprantu. Žinau, kas tai yra masturbacija.

Aha, o aš nežinojau, tarė jis. Aš turėjau omeny tą savo įprotį kartais vakare, kai negalėdavau užmigti, trintis į priegalvį. Kišti jį į tarpukojį ir trintis. Tik tiek. O aš įsileidau į ilgiausias kalbas apie tokį nieką, girdi?

Tokie jau esame, vartojame galybę žodžių, neišmanydami jų tikrosios prasmės, o vienas jų – sielvartas. Kitas žodis – mirtis. Todėl buvo neįmanoma Andrės akimis žiūrėti nuo tilto į juodą vandenį, matyti jį tokį, kokį matė ji. Juo labiau kad ji – iš pasaulio, kur nereikia saugotis, kur žmogaus gyvenimas teka ne įprasta vaga, bet veržiasi plačiu

srautu, užgriebdamas pačius tolimiausius žodžius, nors ir kokie skaudūs jie būtų, – ir pirmiausia žodį, reiškiantį mirtį. Jų aplinkoje žmonės miršta dažniausiai nesulaukę senatvės, lyg pritrūkę kantrybės, ir jie būna apsipratę su žodžiu „mirtis“, nes visai neseniai liūdną dalią patyrė dėdė, sesuo, pusbrolis – arba žuvę nuo kieno nors rankos, arba patys ką nors *nužudę*. Mes mirštame kada ne kada, o jie būna arba žudikai, arba žudikų aukos. Prireikus išsiaiškinti, kokia siena skiria mus nuo jų kastos, man regis, tikslingiausia būtų remtis tuo, kas lemia jų neginčijamą skirtį ir akivaizdų pranašumą – tragiško likimo antspaudas. Likimo pirštas, be kita ko, tragiško likimo pirštas. Na, o mums – nė kiek neklystume sakydami, kad mes negalime sau leisti nieko tragiška, netgi negalime kliautis likimu, – tėvai ir motinos pasakytų, jog *mes negalime sau leisti tokios prabangos*. Todėl apopleksijos ištiktos mūsų tetos sėdi invalidų vežimėliuose – mandagiai seilėdamosi, žiūri televizorių. Tuo tarpu anų šeimose, pradėjus smaugti finansiniams nesklandumams, seneliai pagal užsakymą pasiūdintais kostiumais tragiškai karo pasikabinę ant sijos. Kaip supratau, vieną gražią dieną pusbrolis buvo aptiktas Florencijoje, savo bute, taikliu smūgiu iš viršaus suknežinta galva – ten pat gulėjo įkaltis, helenistinė statulėlė, vaizduojanti Santūrumą. Mūsų seneliai, priešingai, gyvena amžių amžius: kiekvieną sekmadienį, pasak jų, paskutinį prieš mirtį, tuo pačiu laiku jie traukia į tą pačią konditeriją nusipirkti tų pačių pyragaičių. Mūsų likimai dermingi, tarytum paruošti pagal mįslingą namų

ūkio vadybos receptą. Tad, saugiai atskirti nuo tragedijos, kaip palikimą paveldime nebent dramos bižuteriją – drauge su grynu vaizduotės auksu.

Kaip tik todėl mes visada būsime antrarūšiai, nuskriausti – ir neįveikiami.

Tačiau Andrė – iš ten, ir, žiūrėdama į tamsų vandenį, ji išvydo tekant upę, kurios ištakos jai buvo žinomos nuo mažens. Tik tuomet mums atėjo mintis, kad jos mirtis nuausta iš begalinėmis gijomis nudrikusių mirčių, kad jos mirtis – vienos vienintelės mirties metmenys, sumesti jų privilegijų pagrindu. Taigi persivertė per geležinius turėklus, ant kurių vos sugebėjome nebent užsikvempti, ir puolė į juodą dumblą. Krito žemyn. Tikriausiai pajuto šaltą antausį ir ėmė palengva grimzti į dugną.

Taigi, nuvažiavus prie tilto, mus apėmė baimė. Grįždami namo dviračiais, turėjome galvoje, kad jau vėlu, ir mynėme iš visų jėgų. Tylėjome nepersitardami nė vienu žodžiu. Bobis pasuko į savo namus, paskiau – Šventasis. Mudu likome su Luka. Važiavome vienas šalia kito, bet nesikalbėjome.

Kaip esu sakęs, jis geriausias mano draugas. Mudu suprantame vienas kitą iš vieno mosto, kartais užtenka

šypsenos. Prieš pasirodant merginoms, kartu leisdavome ištisas popietes – ar bent jau taip atrodo. Suprantu, kada jis nori išeiti, ir kartais, jam dar nespėjus nė išsižioti, įspėju, ką jis nori pasakyti. Iš pirmo žvilgsnio galėčiau jį pažinti minioje – iš užpakalio, vien iš eisenos. Atrodau vyresnis už jį, visi mes atrodome vyresni, nes jis tebėra labai vaikiškas, smulkių kaulų, skaistaus gymio, be galo švelnių ir dailių veido bruožų. Kaklas, kaip ir rankos, plonas, kojos liesos. Tačiau jis to nesuvokia, vargu ar mes patys tai suvokiame: kaip esu sakęs, fizinis grožis mums mažiausiai rūpi. Karalystei sukurti jo nereikia. Taigi Lukos grožis įgimtas, bet jis juo nesinaudoja – dar per anksti. Be kita ko, jis visada laikosi atstu, ir merginoms patinka tokia elgsena, jų vadinama liūdesiu. Tačiau jis, kaip ir visi, norėtų būti tiesiog laimingas, ir tiek.

Prieš porą metų, kai mums buvo po penkiolika, vieną popietę tysojome mano namuose ant lovos – mano kambaryje – sklaidydami „Formulės 1" žurnalus. Lova rėmėsi į langą, atvirą į sodą. Sode sėdėjo mano tėvai: kalbėjosi, buvo sekmadienis. Mes nesiklausėme, skaitėme, tačiau vienu tarpu suklusome, nes maniškiai įsišneko apie Lukos motiną. Tikriausiai jie nenumanė, kad Luka su manimi, ir įsišneko apie jo motiną. Sakė, kad ji – puiki moteris, tik, deja, nelaiminga. Kalbėjo kažką apie tai, kad davė Dievas jai baisiai sunkų kryžių nešti. Aš pažvelgiau į Luką, jis šyptelėjęs ženklu liepė man tylėti, netriukšmauti. Regis, jam buvo įdomu. Tad abu ėmėme klausytis. Lauke, sode, mano

mama šnekėjo, kad tikriausiai baisu gyventi su tokiu ligotu vyru, tikriausiai ji jaučiasi beviltiškai vieniša. Paskiau paklausė tėvą, ar girdėjęs, kaip sekasi gydytis. Tėvas atsakė, kad jie išbandę viską, ką galėję, bet, tiesą pasakius, nuo tokių ligų dievaži vaistų nesą. Tiesiog reikia tikėtis, pridūrė jis, kad anksčiau ar vėliau nesusimanys pasidaryti galo. Jis turėjo galvoje Lukos tėvą. Man pasidarė gėda dėl savo tėvų kalbų, atsigręžiau į Luką, bet jis patraukė pečiais, lyg nieko nesuprasdamas, lyg neišmanydamas, apie ką jie šneka. Jis uždėjo ranką man ant kojos, kad nejudėčiau, kad nebrazdėčiau. Norėjo geriau girdėti. Lauke, sode, tėvas kalbėjo apie kažkokią depresiją, ko gero, ligą, nes minėjo ir gydytojus, ir vaistines. Vienu tarpu pasakė: Tikriausiai kenčia ir žmona, ir netgi vaikas. Vargšeliai, pritarė mama. Patylėjusi pakartojo: Vargšeliai, turėdama galvoje, kad Luka su motina – vargšeliai, nes priversti gyventi su tokiu ligoniu. Tarė, kad nieko kita nebelieka, tik melstis, ir kad, ja dėta, tikrai melstųsi. Paskiau mano tėvas atsistojo, jiedu abu atsistojo ir įėjo į vidų. Mudu instinktyviai įbedėme akis į „Formulės 1" žurnalus, siaubingai bijodami, kad ims ir atsidarys kambario durys. Bet neatsidarė. Išgirdome juos einant koridoriumi į svetainę. Mudu tūnojome nė nekrustelėdami tankiai plakančia širdimi.

Kai susiruošėme tyliai išsprukti, mums nepasisekė. Vos atsidūrėme sode, mama išėjusi paklausė, kada grįšiu namo, ir tuomet pastebėjo Luką. Ištarė jo vardą, lyg savotiškai sveikindamasi, tačiau, ištikta nuostabos, sutriko – nesu-

gebėdama pridurti nė žodžio, nors kitą kurią dieną tikrai būtų dar ką nors pasakiusi. Luka atsigręžęs tarė: Labą vakarą, ponia. Tarė mandagiai, pačiu įprasčiausiu tonu. Mes nuostabiai mokame apsimesti. Ir nukūrėme sau, o mama liko bestovinti tarpduryje su žurnalu rankoje, smiliumi prilaikydama skaitomą puslapį.

Važiuodami vienas šalia kito, kurį laiką nesakėme nė žodžio. Abu paskendę mintyse. Sankryžoje, žiūrėdamas į pro šalį lekiančius automobilius, kilstelėjau akis ir žvilgtelėjau į Luką. Jis stovėjo nuleidęs galvą, paraudusiomis akimis.

Tiesą pasakius, man niekada neatėjo į galvą mintis, kad jo tėvas *serga*, ir keisčiausia, jog ir pats Luka niekad apie tai negalvojo: iš to galima spręsti, kokie mes apskritai esame. Aklai pasitikime savo tėvais, tai, ką matome namie, atrodo teisinga ir tvarkinga, dvasinės sveikatos įrodymas, mūsų akimis žiūrint. Dėl to mes *dievinome* tėvus – jie saugojo mus, kad nenukryptume nuo normos. Tad nėra ir negali būti tokios minties, kad jie patys galėtų nukrypti nuo normos, pavyzdžiui, *susirgti*. Motinos neserga, jos tiesiog pavargusios. Tėvai niekada neklysta, tik kartais susinervina. Kokia nors nelaimė, bėda, į kurią stengiamės nekreipti dėmesio, kartais tampa patologija, apibrėžiama tam tikru vardu, tačiau šeimos aplinkoje vengiame jį tarti. Lankytis pas gydytojus nepageidautina, o ligos atveju kruopščiai atrenkami gerai pažįstami medikai, daugiau ar mažiau patikimi, seni šeimos draugai. Nors labiau praverstų psichi-

atras, verčiau kreipiamės į seniai pažįstamus geraširdžius draugus gydytojus, tokius pat nelaimingus kaip ir mes.

Mums tai atrodo normalu.

Taigi, patys to nesuvokdami, paveldime neimlumą tragedijai ir lemtingą polinkį į menkesnes dramas: nes mūsų namuose nekreipiama dėmesio į blogio tikrovę, dėl to bet koks tragiškas įvykis nusitęsia ištisą begalybę, prasideda ilga dermingos ir nuolatinės dramos pasaka – klampynė, kurioje mes murkdomės nuo pat gimimo. Tai absurdiška aplinka, slopinamo sielvarto ir kasdienio nepasitikėjimo akivaras. Tačiau mes patys nesuvokiame, kokia ji absurdiška, nes kaip pelkių ropliai pažįstame tik tą pasaulį, ir klampynės mums – įprasta terpė. Todėl sugebame metabolizuoti neįtikėtinas nelaimių dozes, klaidingai manydami, jog taip ir turi būti: mums net nekyla įtarimas, kad slepiamos gyvos žaizdos, nesutaisomi lūžę kaulai. Taip pat nesuprantame, ką reiškia skandalas, nes kiekvieną įmanomą nukrypimą nuo normos instinktyviai laikome netikėtu kasdienybės taisyklių papildymu. Taip, pavyzdžiui, nesupykstame, parapijos kino teatro tamsoje pajutę kunigo ranką tarp kojų, tačiau bandome paskubomis padaryti išvadą, kad tokie dalykai įmanomi, kunigams galima ten kišti ranką – namie neverta apie tai užsiminti. Mums buvo po dvylika, trylika metų. Mes nenustumdavome kunigo rankos. Kitą sekmadienį iš tų pačių rankų priimdavome komuniją. Mums tai buvo įmanoma, ir dabar tai įmanoma – kodėl turėtų būti neįmanoma depresijos pateikti ko-

kiu nors patraukliu pavidalu, o nelaimės pašviesinti atitinkama gyvenimo spalva? Lukos tėvas niekada nevaikščioja į stadioną, nes, atsidūręs tarp daugybės žmonių, jaučiasi kaip nesavas: mes tai žinome, ir tai, mūsų akimis žiūrint, nepakartojamas savitumas. Laikome jį kaip ir aristokratu dėl to nekalbumo ir pomėgio eiti pasivaikščioti į parką. Jis vaikščioja neskubėdamas, retkarčiais juokiasi, lyg pataikaudamas. Nevažinėja automobiliu. Kiek pamename, niekada nėra pakėlęs balso. Visas jo elgesys mums atrodo labai orus. Mums netgi nebado akių tai, kad aplink jį visi paprastai esti *savotiškai* linksmi – iš tikrųjų ne savotiškai, o *dirbtinai* linksmi, tačiau ši mintis niekada mums neateina į galvą: savotiškai linksmi būna ministerijų tarnautojai, bet mes laikome tai tam tikra pagarbos išraiška. Apskritai žiūrime į jį kaip į visus tėvus, tik jis atrodo mįslingesnis, galbūt – keistesnis.

Vakare Luka sėdi šalia jo ant sofos – žiūri televizorių. Tėvas deda ranką jam ant kelio. Nesako nė žodžio. Nei vienas, nei kitas nesako nė žodžio. Kartais tėvas stipriau spusteli sūnui kelį.

Kas tai per liga? – klausia manęs Luka tą popietę, važiuodamas šalia dviračiu.

Nežinau, neturiu nė menkiausio supratimo, sakau. Ir tai tiesa.

Beprasmiška apie tai kalbėti, ir mes ilgokai apie tai nekalbėjome. Iki to vakaro, kai, grįždami nuo Andrės tilto, likome vieni du. Sustojome prie mano namo – viena koja

ant žemės, kita ant pedalo. Maniškiai manęs jau laukė, vakarienė visada būna pusę aštuonių, nežinia kodėl. Būčiau nuvažiavęs sau, bet jaučiau, kad Luka nori kažką pasakyti. Persisvėrė ant kitos kojos, palenkdamas dviratį ant šono. Paskiau tarė, kad, užsikvempęs ant tilto turėklų, suprato vieną dalyką – prisiminė ir suprato vieną dalyką. Luktelėjo manydamas, kad aš jau važiuosiu. Aš tebestovėjau. Namie, tarė jis, beveik visada mes valgome tylėdami. Pas jus kitaip, ir pas Bobį, ir Šventąjį, bet mes valgome tylėdami. Girdėti visi garsai – kaip šakutė barkšteli į lėkštę, kaip vanduo čiurškia į stiklinę. Ypač tyli tėvas. Taip buvo visada. Dabar prisiminiau, kad tėvas dažnai... prisiminiau, kad jis dažnai staiga pasikelia nuo stalo, pasitaiko, kad gana dažnai pasikelia netardamas nė žodžio, mums dar nebaigus vakarieniauti, pasikelia, atidaro balkono duris, išeina į balkoną, uždaro duris ir, užsikvempęs ant turėklų, stovi. Jau daug metų, kai taip daro. Mudu su mama tuomet naudojamės proga – imame apie ką nors šnekėti, mama juokauja, pasikėlusi padeda į vietą lėkštę, butelį, klausia manęs ko nors, va taip. Pro langą matau tėvą, iš užpakalio, palinkusį, užsikvempusį ant turėklų. Metų metus niekada apie tai nesusimąsčiau, bet šį vakarą, stovėdamas ant tilto, supratau, ką jis nori padaryti. Man regis, tėvas nori nušokti nuo balkono. Jam vis pritrūksta drąsos, bet kiekvienąsyk pasikelia nuo stalo ir eina, tos minties vedamas.

Jis pakėlė akis, norėdamas pažvelgti man į veidą.

Kaip Andrė, pridūrė.

Tad Luka pirmas iš mūsų peržengė ribą. Netyčia – jis ne koks nenuorama ar panašiai. Tiesiog atsidūrė prie atdaro lango tuo metu, kai suaugusieji šnekėjosi nieko nesisaugodami. Ir taip užuolanka jis sužinojo apie Andrės mirtį. Nesantūrumas dukart pramušė spragą jo – mūsų – tėvynės sienoje. Pirmą kartą kažkas iš mūsiškių peržengė tradicinę ribą, tardamas sau, kad iš tikrųjų mūsų pasaulis neturi ribų, nei juo labiau mūsų namai, tvirti ir nepažeidžiami. Nedrąsiai įkėlė koją į niekieno žemę, kur žodžiai „sielvartas" ir „mirtis" turi griežtai apibrėžtą prasmę – žodžiai, Andrės įteigti ir mūsų tėvų rašmenimis įrašyti mūsų kalba. Dabar stebi mus iš tos žemės – laukia, kada mes paseksime jo pavyzdžiu.

Nes Andrė nenuspėjama, artimųjų dažnai lyginama su savo velione senele. Dabar, remiantis jų aplinkoje gyvuojančia žmogaus likimo teorija, ją ėda kirmėlės. Mūsų žiniomis, priešingai, ji laukia Paskutiniojo Teismo dienos ir pasaulio pabaigos. Senelė buvo menininkė – minima enciklopedijose. Nieko ypatinga, tačiau šešiolikos metų perplaukė vandenyną drauge su įžymiu anglų rašytoju, jis jai diktavo, o ji rašė mašinėle, nešiojamąja *Remington*. Laiškus, knygų skyrius, apsakymus. Amerikoje „atrado" fotografiją,

dabar enciklopedijose pristatoma kaip fotografė. Fotografuodavo daugiausia benamius žmones ir geležinius tiltus. Gerai išmanė savo amatą, darė nespalvotas nuotraukas. Jos gyslomis tekėjo vengrų ir ispanų kraujas, tačiau vėliau Šveicarijoje ištekėjo už Andrės senelio – ir tapo be galo turtinga. Kaip gyvi nesame jos matę. Garsėjo savo grožiu. Pasak žmonių, Andrė į ją labai panaši. Netgi savo būdu.

Vienu tarpu senelė atsisakė fotografijos – atsidėjo šeimos auklėjimui ir tapo rafinuota despote. Ėste ėdė sūnų, vienturtį, ir jo žmoną, manekenę, italę: Andrės tėvus. Jie buvo jauni, neryžtingi, tad senelė juos graužė be perstojo, nes buvo sena ir pilna nesuvokiamų jėgų. Gyveno kartu su jais, prie stalo sėdėdavo garbingiausioje vietoje – kambarinė nešdavo jiems patiekalus, prancūziškai vardydama kiekvieną. Ir tai tęsėsi iki pat mirties. Beje, aiškumo dėlei pridursiu, kad senelis jau buvo iškeliavęs prieš kelerius metus. Miręs, žodžiu sakant.

Prieš gimstant Andrei, Andrės tėvai buvo susilaukę dvynių. Berniuko ir mergaitės. Senelei tai pasirodė itin lėkšta – ji buvo įsitikinusi, kad dvyniai paprastai gimsta skurdžių šeimose. Labiausiai nepakentė mergytės, vardu Lučė. Nenumanė, kam jos reikia. Po trejų metų Andrės motina ėmė lauktis Andrės. Senelės nuomone, turėjo nieko nesvarstydama pasidaryti abortą. Vis dėlto nepasidarė. Ir štai, kaip matome, kas atsitiko vėliau.

Saulės šviesą Andrė išvydo vieną balandžio dieną – tėvas buvo išvykęs, dvyniai namie, senelės prižiūrimi. Tele-

fonu gavusi iš klinikos žinią, kad ponia nugabenta į gimdymo palatą, senelė tarė: Gerai. Pasidomėjo, ar dvyniai pamaitinti, paskiau atsisėdo prie stalo pietauti. Atsigėrusi kavos, porai valandų atleido auklę ispanę ir dvynius nusivedė į sodą, buvo saulėta, graži pavasario diena. Išsidrėbusi gulimajame krėsle užsnūdo, kaip paprastai tai nutikdavo po pietų, – jai net į galvą neateidavo mintis, kad būtų galima daryti ką nors kita. Taigi ji užsnūdo, ir tiek. Dvyniai žaidė vejoje. Sode buvo baseinas su fontanu, akmeninis baseinas su raudonomis ir geltonomis žuvytėmis. Pačiame viduryje tryško vanduo. Dvyniai nubėgo pažaisti prie baseino. Įniko mėtyti į baseiną viską, ką tik aptiko sode. Lučei, sesutei, vienu tarpu dingtelėjo, kad būtų įdomu paliesti vandenį rankomis, paskiau pasiteškenti įmerkus kojas, pažaisti pačiame baseine. Ji buvo trejų metukų, tad užsiropšti buvo nelengva, bet vis dėlto pavyko įsispiriant į akmenis persisverti į kitą pusę. Broliukas pažiopsojęs ėmė lakstyti po veją, rankiodamas šį bei tą. Mergytė galiausiai pasviro, pliukštelėjo į vandenį tarytum mažytė kiaupė – putlus gyvūnėlis. Vandens baseine buvo nedaug, ne daugiau kaip trisdešimt centimetrų, tačiau mergytė išsigando, galbūt susitrenkė į akmeninį dugną ir tikriausiai prarado savisaugos instinktą – kitaip būtų be niekur nieko išsigelbėjusi. Įtraukė į plaučius drumzlino vandens, o kai ašarų veržiama gerkle išsižiojo įkvėpti oro, pritrūko kvapo. Beviltiškai paspurdėjo, stengdamasi pasispirti kojomis ir taškydama vandenį rankomis, savo mažytėmis rankutė-

mis, – sidabrinis srovės pliuškėjimas. Paskiau liko beplūduriuojanti tarp nieko neišmanančių geltonų ir raudonų žuvyčių. Broliukas pribėgęs sužiuro į sesutę. Tą akimirką motinai gimė Andrė, pagimdyta skausmuose, kaip ir parašyta mūsų tikėjimo knygoje.

Mums tai žinoma, nes tai žinomas dalykas – Andrės pasaulyje nėra vietos nei gėdai, nei sarmatai. Taip jie perduoda palikuonims savo pranašumą ir laikosi tragiškosios privilegijos. Toks įvykis neišvengiamai sukelia kalbas – ir iš tikrųjų esama keletas šios istorijos variantų. Kai kas tvirtina savo palikuonims, kad užsnūdusi auklė ispanė, tačiau sklinda gandai, jog mergytė jau negyva buvusi įmesta į baseiną. Auklės vaidmuo paprastai visada išlieka dviprasmiškas, tačiau dera turėti galvoje polinkį įpinti į pasakojimą neigiamą veikėją, – o ji, sprendžiant iš visa ko, tokia ir buvo. Netgi tai, kad tėvas buvo išvykęs, kelia daug įtarimų, atrodo neįtikėtina. Vis dėlto vienu klausimu visi sutarė: Andrė įkvėpė į plaučius oro kaip tik tą akimirką, kai jos sesutė išleido paskutinį kvapą, lyg paklusdamos susisiekiančiųjų indų dinamikai – energijos tvermės dėsniui, pritaikytam šeimos lygmeniu. Buvo dvi sesutės, ir jos susikeitė gyvybe.

Andrės motina sužinojo, kas atsitiko, vos palikusi gimdymo palatą. Paskiau jai atnešė miegančią Andrę. Priglaudė ją prie krūtinės, tvirtai įsitikinusi, kad sutelkti mintims jai neužteks jėgų, kaip ir bet kam neužtektų. Jos širdyje atsivėrė kraujuojanti žaizda.

Po kelerių metų, mirus senelei, įvyko gana vaizdingos laidotuvės, kuriose dalyvavo žmonių iš įvairių pasaulio kraštų. Andrės motina jose pasirodė su raudona suknele, trumpa ir elegantiška, pasak dalyvių.

Andrės tėvas netgi dabar dažnai – ar iš blogos valios, ar per išsiblaškymą – šaukia Andrę mirusios sesutės vardu, vadina ją Luče, kaip vadindavo mirusią dukrelę, imdamas ją ant rankų.

Andrė nušoko nuo tilto, keturiolikai metų praslinkus po sesutės mirties. Ne savo gimimo dieną, šiaip kažkokią dieną. Įtraukė į plaučius drumzlino vandens – savotiškai prigėrė antrą kartą.

Esame kvartetas, nes dainuojame keturiese, taigi mes – grupė. Šventasis, Bobis, Luka ir aš. Giedame bažnyčioje. Esame „žvaigždės“ savo aplinkoje. Ten laiko pamaldas toks kunigas, garsėjantis savo pamokslais, ir mes giedame per mišias. Bažnyčia visados lūžta nuo žmonių – ateina iš kitų miesto kvartalų mūsų paklausyti. Mišios užsitęsia ištisą valandą, bet visi būna patenkinti.

Savaime suprantama, patys sau vieni svarstėme, ar iš tikrųjų esame tokie šaunūs, tačiau atsakyti į šį klausimą neįmanoma, nes mes atliekame ypatingus muzikos kūri-

nius, labai savotiškus. Kažkur, garsiose katalikų leidyklose, kažkas kuria šias giesmes, o mes giedame. Nė viena iš tų giesmių už bažnyčios ribų neturėtų nė menkiausios galimybės sulaukti pasisekimo, – jeigu jas atliktų koks nors autorius – atlikėjas, žmonės stebėtųsi, kas gi jam atsitiko. Tai nei rokas, nei bitas, nei folkas, jokio pavadinimo nepritaikysi. Tai lyg altoriai, sukrauti iš malūno girnų, pašvitai iš maišinio audinio, keraminės taurės, raudonų plytų bažnyčios: ta pati Bažnyčia, kadaise užsisakiusi Rubenso freskas ir Borominio kupolus, šiandien graudenasi dėl vos pastebimos švedų įtakos liturgijos estetikai, kone suartėjusiai su protestantiškąja. Daiktai, neturintys nieko bendra su tikruoju grožiu, priskiriamu ąžuoliniam suolui ar dailiai pagamintam arklui. Neturintys nieko bendra su grožiu, žmonių kuriamu už Bažnyčios ribų. Ir tai pasakytina apie mūsų muziką – ji graži tik čia, tik čia ji *tinka*. Pagarsinus ją aplinkiniam pasauliui, nieko iš jos nebeliktų.

Šiaip ar taip, ko gero, mes iš tikrųjų šaunuoliai – visai galimas daiktas. Ypač Bobis neatlyžta, reikalauja, kad pabandytume dainuoti savo dainas kur nors kitur, ne vien bažnyčioje. Pasak jo, puikiausiai derėtų parapijos teatras. Tiesą pasakius, jis gerai žino, kad nelabai derėtų – mes turėtume dainuoti tokiose vietose, kur prirūkyta, kur žmonės viską daužo, o merginos šoka, nenulaikydamos galvų. Ten, dievaži, mus sumaltų į miltus. Arba pasiustų iš pykčio – visko gali būti.

Norėdamas šiek tiek sušvelninti padėtį, Bobis prisiminė Andrę.

Andrė šoka – visos šoka tame pasaulyje – šoka merginos. Šiuolaikinius šokius, ne tuos, kur stypčioja pirštų galiukais. Kartais tai būna įspūdingi reginiai, peržiūros, ir, kadangi kai kada šoka ir mūsų merginos, mes irgi ten nueiname. Taigi esame matę Andrę šokant. Tam tikra prasme ten daugmaž kaip bažnyčioje, kitaip sakant, bendruomenė, atsiskyrusi nuo viso pasaulio, tėvai ir seneliai, savaime suprantama, smagiai ploja katučių. Ir čia nėra nieko bendra su tikruoju grožiu. Tik kartais kuri nors mergina išsiskiria iš kitų, lyg parodydama savo galią, lyg visu kūnu atsiplėšdama nuo žemės. Tai pastebime ir mes, nors nieko nesuprantame. Retkarčiais mergina būna netgi neišvaizdi, neišvaizdaus kūno, – toks įspūdis, jog kūno grožis neturi jokios reikšmės. Svarbu, kaip šoka.

Bobis prisiminė Andrę, nes ji taip šoka.

Šoka, bet nedainuoja.

Nežinia, gal dainuoja, tik mes nežinome.

Gal prastai dainuoja.

Didelio čia daikto, ar matei, kaip ji šoka?

Sukame ir sukame ratu, tačiau kiekvienam aišku, kad ji kitapus mūsų pasaulio ribų, kaip niekas kitas iš mūsų bendraamžių, suprantame, jog, savo muzikos labui norėdami su ja susisiekti, turėtume peržengti tas ribas, – žinoma, būtų ne pro šalį, jeigu ji žengtų pirmą žingsnį. Savaime suprantama, niekada to nesulauktume.

Tad Bobis jai paskambino – iš trečio karto su ja susisiekė. Prisistatė, pasakė savo vardą ir pavardę, bet neužsiminė, ko skambina. Pridūrė dar vieną kitą, jo nuomone, pravarčią pastabą, kaip antai, kur yra jo tėvo parduotuvė ir kad jo plaukai rudi. Ji suprato. Norime tave pakviesti dainuoti su mumis, mes esame sukūrę grupę. Andrė kažką pasakė, tai supratome iš to, kad Bobis pritilo. Ne, tiesą pasakius, šiuo metu mes giedame bažnyčioje. Tyla. Taip, per mišias. Tyla. Ne, tau nereikėtų giedoti bažnyčioje, mes ketiname sukurti tikrą, gerą grupę ir dainuoti restoranuose. Tyla. Ne bažnytines giesmes, o mūsų pačių sukurtas dainas. Tyla.

Mes visi trys stovėjome susibūrę aplink Bobį, o jis mostais vis reikalavo duoti jam ramybę, netrukdyti. Vienu tarpu net ėmė juoktis, bet nelabai nuoširdžiai. Dar truputį pakalbėjo, paskiau jie atsisveikino – Bobis padėjo ragelį.

Atsisakė, tarė jis. Nieko daugiau neaiškino.

Buvome nusivylę, kas be ko, bet vis dėlto savotiškai džiaugėmės – kaip žmonės, bent ką nors laimėję. Neatsisakė su mumis pasikalbėti. Dabar žinojo, kad mes esame.

Tad pas Luką į namus atėjome gerai nusiteikę. Aš pakišau tą mintį. Pas jį į namus niekada neiname, regis, jo tėvams nelabai patinka svečiai, tėvas nemėgsta netvarkos, – tačiau Lukai ir jo motinai mūsų apsilankymas galėjo šį tą reikšti. Galiausiai įsiprašėme drauge pavakarieniauti. Paprastai jie valgo virtuvėje prie ilgo siauro stalo, netgi ne prie stalo, bet veikiau lentynos: susėda visi trys

vienas šalia kito priešais sieną. Baltą. Tačiau ta proga motina patiekė vakarienę svetainėje, kambaryje, kuris mūsų namuose praverčia viskam: jis laikomas ypatingiems gyvenimo įvykiams, be kita ko, ir budynėms. Šiaip ar taip, valgėme ten. Lukos tėvas sutiko mus nuoširdžiai džiaugdamasis, o kai, įsitaisęs galustalėje, pakvietė mus sėstis, atrodė kaip savimi pasitikintis žmogus, tikras tėvo viršenybe – lyg tą vakarą būtų buvęs visų mūsų tėvas. Tačiau, kai ant stalo atsirado pilnos lėkštės ir jis jau laikė šaukštą, Šventasis, priešingai, sudėjo rankas ir ėmė kalbėti padėkos maldą – nuleidęs galvą. Kalbėjo balsu. Maldos žodžiai išties gražūs. Viešpatie Dieve, dangaus Tėve, laimink šiuos valgius, kuriuos priimame iš Tavo dosnios malonės, ir tuos, kurie juos gamino. Leisk mums gardžiuotis jais su pakilia nuotaika ir atvira širdimi ir padėk pamaitinti alkstančiuosius. Vienas po kito mes nuleidome galvą, paskui jį kartodami tuos žodžius. Amen. Šventojo balsas tyras, o veido bruožai – antikiniai, jis vienintelis iš mūsų želdinasi barzdą – švelnius pūkelius. Jo veidas liesas, jau dabar asketiškas. Mums ne paslaptis, kad jis turi daug stiprybės, kai meldžiasi, kaip suaugęs vyras. Tad Lukos tėvui tikriausiai pasidingojo, kad kažkas kėsinasi užimti jo – tėvo – vietą. O gal pasirodė, kad jis nesuvokia, ką jam, mūsų manymu, dera daryti, ir kad vaikinukas mistiko veidu atėjo jam į pagalbą. Jis sugniužo. Per visą vakarienę nebeišgirdome jo balso. Valgė paskubomis, tiesiog ryte rijo. Daugiau nebesišypsojo.

Galiausiai pasikėlę nukraustėme stalą. Esame geri vaikai, taip visada darome, tačiau aš padėjau nuvokti stalą labiau norėdamas patekti į virtuvę ir pamatyti tą Lukos nupasakotą balkoną. Išties buvo matyti turėklai, ir buvo nesunku įsivaizduoti pakumpusius tėvo pečius, kai jis, palinkęs į priekį ir užsikvempęs alkūnėmis, neveizdžiomis akimis žiūri į tolį.

Grįžtant namo, mums atrodė, kad viešnagė nelabai nusisekė. Tačiau aš vienintelis žinojau visą tiesą, Bobis ir Šventasis dar nebuvo apie tai kalbėję su Luka. Todėl tik stebėjomės, kad tas žmogus labai keistas. Ir viskas keista tuose namuose. Tarėme sau, kad niekada ten nebeužeisime.

Kad Andrė mane pažįsta – girdėjo, kad gyvenu šiame pasaulyje, – patyriau vieną popietę, kai, apsikloję rausvu pledu, gulėjome ant sofos su sužadėtine, – ji mane glostė, paprastai mudu taip mylimės. Apskritai mūsų aplinkos sužadėtiniai, kaip ir mudu, tiki Evangelijų Dievą, todėl eina prie altoriaus, išsaugoję skaistybę, – nors Evangelijoje apie tokius dalykus nekalbama. Tad ir mudu mylimės, valandų valandas šnekučiuodami ir glostydami vienas kitą. Toliau niekada nenueiname. Beveik niekada. Mes, vaikinai, glostome visą merginą, nuo kojų iki galvos, kartais

kišame ranką po sijonu, bet ne visada. Jos, priešingai, iškart ima glostyti penį, nes mes patys atsisegame antuką ir net nusimauname kelnes. Tai paprastai vyksta namie, kai tėvai, broliai, seserys čia pat, už durų, ir bet kas gali įeiti kiekvieną akimirką. Taigi glamonėjamės, baimindamiesi tykančių pavojų ir pasiruošę beregint liautis. Kartais tik praviros durys skiria nuodėmę nuo bausmės, ir todėl glamonių palaima ir baimė įkliūti lygiai kaip geismas ir sąžinės priekaištai tvinsta vientisa vilnimi, susiliedami į jausmą, nuostabiai taikliai mūsų vadinamą seksu: nemėgstame jokių neapibrėžtumų ir pripažįstame kaltės porūšį, kurių esama gana įvairių. Jeigu kam atrodo, jog tai vaikiškas požiūris, jis nieko neišmano. Seksas – nuodėmė: laikyti jį nekaltu žaidimu – vadinasi, viską supaprastinti, kaip daro tik nevykėliai.

Šiaip ar taip, tą dieną namie nieko nebuvo, taigi glamonėjomės gana ramia širdimi ir beveik jau nuobodžiaudami. Sučirškus durų skambučiui, mano sužadėtinė tarė, vilkdamasi marškinėlius: Tai Andrė, atėjo kai ko pasiimti, – ir atsikėlusi nuėjo atidaryti durų. Toks įspūdis, kad iš anksto buvo susitarusios. Aš gulėjau, kaip gulėjęs, ant sofos apsiklojęs pledu. Mūvėjau tik glaudėmis – džinsai mėtėsi ant grindų, nenorėjau vilktis, kad neužkluptų besirengiančio. Jiedvi plepėdamos įėjo į kambarį: sužadėtinė nėrė atgal po pledu, o Andrė atsisėdo ant čia pat stovinčios vaikiškos kėdutės, pintos šiaudinės kėdutės, nors aplink kambaryje buvo pilna normalių kėdžių, be to, ir

ant plačios sofos, ant kurios gulėjome, užtektinai vietos. Sėsdamasi pasisveikino su manimi: Sveikas, – nusišypsojo, bet neprisistatė. Keisčiausia, kad ji visiškai nekreipė dėmesio nei į džinsus, pamestus ant grindų, nei į pledą, nei į tai, ką mudu, be jokios abejonės, darėme po pledu prieš jai ateinant. Ėmė plepėti kaip niekur nieko, sėdėdama per kelis metrus nuo mano plikų kojų, taip ramiai, lyg skelbdama nutartį, – nors ir ką mudu darėme po pledu, visa tai normalu. Pirmą kartą gyvenime gavau atleidimą taip greitai – taip lengvai, su šypsena.

Jiedvi kalbėjo apie savo vaidinimą, mano sužadėtinė su ja šoko, dabar turėjo drauge jį rengti. Reikėjo lempų, kaip supratau, lempų ir ištisinės dvylikos metrų ilgio pilko audinio juostos. Aš buvau su jomis, bet nieko nesupratau, nei viena, nei kita į mane nesikreipė. Mielai būčiau atsikėlęs, nupėdinęs kitur, bet buvau vienomis glaudėmis. Vienu tarpu beplepėdama mano sužadėtinė vėl ėmė glostyti man šlaunis, aišku, po pledu, labai švelniai, gal netgi neglostė, tiesiog nesąmoningai braukė delnu, lyg norėdama išsaugoti kai ką budrų – tarp starto ir finišo. Nežinia, ar ji turėjo kokių kėslų, bet, šiaip ar taip, glostė, ir tiek, ir aš buvau jai dėkingas. Mūsų sužadėtinės išties išlaiko skaistybę iki santuokos, tačiau tai nereiškia, kad bijo jos netekti. Ji glostė mane, šalia sėdint Andrei. Retkarčiais – nežinia, tyčia ar ne, – paliesdavo glaudėse strygsantį penį. Paliesdavo tebeplepėdama apie ištisinę juostą, nė kiek nesijaudindama, tuo pačiu tonu. Kad ir ką ji turėjo galvoje, bet laikėsi

puikiai. Glostė mano kietą penį, ir nė vienas raumenėlis nevirptelėjo jos veide. Dingtelėjo mintis, kad būtų ne pro šalį papasakoti viską Bobiui, tiesiog netvėriau kailyje, kaip norėjau papasakoti tą istoriją. Man besvarstant, kokiais žodžiais turėčiau ją išdėstyti, Andrė atsistojo: tarė, kad dabar jau turinti eiti – juostos paprašysianti teatre, o dėl šviesų ką nors sugalvosianti. Atrodė, lyg būtų viską nusprendusi. Sučirškė telefonas, stovintis ant staliuko, atsiliepė mano sužadėtinė, skambino jos motina. Ji iškėlė akis į dangų ir, delnu uždengusi mikrofoną, tarė: Mama... Andrė pakuždomis jai patarė ramiai kalbėti, pasakė, kad išeina. Jiedvi atsisveikino, ir sužadėtinė, kalbėdama su motina, galva davė man ženklą, kad išlydėčiau Andrę ir užrakinčiau duris. Apsigaubiau pledu ir, pašokęs nuo sofos, drauge su Andre nuėjau durų link, o paskiau – ilgu koridoriumi. Prie durų ji stabtelėjo ir atsigręžusi palaukė, kol prieisiu arčiau. Žengiau dar kelis žingsnius: kaip gyvas nebuvau priėjęs taip arti Andrės ir niekada nesu susidūręs su ja akis į akį, juo labiau tokioje ankštoje vietoje. Čia buvo dar mažiau vietos, nei atrodė, nes stovėjau vienomis glaudėmis, o glaudžių apspaustas penis buvo matyti per kilometrą. Ji man nusišypsojo, atidarė duris ir jau buvo bežengianti per slenkstį. Tačiau staiga atsisuko, ir pamačiau, kad jos veidas kitoks, nei atrodė ką tik – ji žiūrėjo didelėmis akimis.

Pirmieji žodžiai, kuriais ji kreipėsi į mane, buvo šie: Klausyk, ar turi pinigų?

Taip, šiek tiek.

Gal paskolinsi?

Grįžau į kambarį – pinigai buvo džinsų kišenėje. Sužadėtinė vis dar kalbėjo telefonu, ženklu jai parodžiau, kad viskas gerai. Išėmiau pinigus, ne kažin kiek jų ten buvo.

Kad ne kažin kiek ir turiu, pagalvojau duodamas Andrei penkiolika tūkstančių lirų prie atdarų durų, laiptų aikštelėje mirgant neoninei šviesai, susiliejančiai su akinančia kaitra, pro lauko duris tvinstančią iš gatvės. Mūsų laiptų aikštelėse skursta dygliuoti augalai, kurie niekada nemato saulės, bet vis dėlto nenugeibsta: laikome juos čia turėdami du tikslus, vienas jų – puošti laiptų aikštelę. Antras – liudyti neregėtą atsparumą, nebylų didvyriškumą, kurio turėtume mokytis kiekvieną kartą, kai einame iš namų. Ko gero, niekas jų nelaisto.

Koks tu mielas, tarė Andrė. Tikrai grąžinsiu.

Ir lūpomis liestelėjo man skruostą. Jai teko prisiartinti, ir rankinė prisispaudė man prie glaudžių, kabojo kaip tik tokiame aukštyje.

Ir išbėgo. Tiesiog nestygo vietoje, bent man taip atrodė.

Vėliau, kai tik susitikome su Bobiu, viską jam papasakojau, ypač išsiplėsdamas apie glamones po pledu, norėdamas pakišti mintį, kad ji man smaukė. Tuomet jis pasakė, kad jos tikriausiai tyčia taip darė, matyt, iš anksto susitarė, tai vienas Andrės mėgstamiausių triukų, sunku patikėti, kad mano sužadėtinė būtų sutikusi, pasak jo, mergina ne tokia jau kvaila, kaip gali atrodyti. Aš žinojau, kad viskas buvo kitaip, ir vis dėlto kurį laiką puikavausi, kad turiu

merginą, sugebančią prasimanyti tokių dalykų ir suveikti. Tai truko neilgai, paskiau man praėjo. Tačiau tuo metu laikiausi kitaip su ja, o ji – su manimi. Kol pagaliau abu išsigandome – ir viskas vėl grįžo į senas vėžes.

Gal ir Andrei taip atsitiko.

Šventojo motina, priešingai, užsimaniusi pasikalbėti apie sūnų, panūdo kalbėtis su mumis, jo draugais, ir pagaliau surengė tą susitikimą, labai gražiai surengė – norėjo pasikalbėti su mumis, kai Šventojo nebuvo namie. Bobiui pavyko išsisukti, tačiau mudu su Luka įkliuvome – atsidūrėme vienui vieni su jo motina.

Šventojo motina – putli dama, labai prisižiūrinti, niekad nesame jos matę nepasidažiusios arba netikusiais bateliais. Netgi čia, savo namuose, atrodė gražiai susitvarkiusi, puošni, nors ir ne per daug, kaip ir dera namie. Norėjo pasikalbėti apie Šventąjį. Pradėjo iš tolo, bet paskiau tiesiai paklausė, ką mes žinome apie tą kunigystės istoriją, – girdi, jos sūnus ketina eiti į kunigus, ne juokais, gal net ilgai nelaukdamas. Paklausė linksmai, lyg rodydama, jog nori tik sužinoti ką nors daugiau, kad nepagalvotume, jog išduodame draugą. Aš pasakiau, kad nieko nežinau. Luka atsakė, kad neturi jokio supratimo. Tuomet ji valandėlę

patylėjo. Paskiau, sudėliodama viską į savo vietas, prabilo kitu tonu, tvirtesniu, kokiu suaugusiam ir dera kalbėtis su dviem berniūkščiais. Norom nenorom turėjome iškloti viską, ką žinome.

Kai Šventasis ko nors užsimano, imasi velniškai rimtai.

Aš linktelėjau galvą.

Kartais sunku jį suprasti, o jis niekada nieko neaiškina, jam nepatinka aiškintis, tarė Luka.

O jūs pasikalbate apie tai vieni su kitais?

Kalbėti nekalbame.

Argi?

Ji neatlyžo. Norėjo iš mūsų lūpų išgirsti, kad mes meldžiamės, o Šventasis degte dega malda, kad jis taip *puola* ant kelių, jog keliai braška, o mes paprasčiausiai priklaupiame, ir tiek. Ji neatlyžo, girdi, sūnus valandų valandas leidžia su vargšais, ligoniais ir nusikaltėliais, pamažu prie jų pritapdamas, galiausiai net pamiršta, kad pridera laikytis padorumo ir darant labdarą žiūrėti saiko. Ji niekaip nesuvokianti, ką galima veikti visą tą laiką, įgulus į knygas, ir mes tik nuleisdavome galvą sulig kiekvienu priekaištu, nesugebėdami nei maištauti, nei atsikirsti. Ji norinti aiškiau suvokti, kas tokie tie kunigai, kurie rašo jam laiškus ir skambina telefonu. Norinti žinoti, ar draugai juokiasi iš jo ir kaip žiūri į jį merginos, ar pagarbiai – ar labai jis nutolęs nuo pasaulio. Moteris kamantinėjo mus, ar įmanoma mūsų amžiaus vaikinams aukoti gyvenimą Dievui ir dvasininkams.

Jeigu tik tam, tiek tesugebėjome atsakyti.

Taip.

Kaip tokia mintis galėjo ateiti į galvą?

Luka nusišypsojo. Keistas klausimas, tarė jis, nes, regis, mūsų aplinkoje nebūta nieko, kas galėtų paskatinti tokiai beprotybei, lyg pulti kokio šviesulio link. Dabar apėmė nuostaba, suvokus, kaip giliai įkrito širdin artimųjų žodžiai ir neliko pamiršta nė viena vaikystės dienų pamoka. Ko gero, tai geroji naujiena, tarė jis.

Tik ne man, tarė moteris. Pasak jos, jie mokė jį saiko, ir netgi anksčiau nei ko nors kito, suvokdami, kad tai – priešnuodžiai, apsaugantys nuo bet kokių vėlesnių gyvenimo pamokų.

Tačiau meilė neturi saiko, tarė Luka tokiu tonu, lyg kalbėtų nebe jis. Nei meilė, nei sielvartas, pridūrė jis.

Moteris pažvelgė į jį. Tada pažvelgė į mane. Gal jie visi, mūsų tėvai ir gimdytojai, kaip akli neįžiūri mūsų paslapties, apakinti mūsų tariamos jaunystės. Paskiau paklausė, ar mums niekada nebuvo dingtelėjusi mintis eiti į kunigus.

Ne.

Na, o kodėl dabar?

Atseit, kodėl Šventasis nori, o mes – ne?

Kodėl nori mano sūnus?

Todėl, kad jis siekia išganymo, tariau aš, ir jūs puikiai suprantate kodėl.

Neketinau to jai sakyti, bet vis dėlto pasakiau, nes moteris pakvietė mus, trokšdama išgirsti būtent šiuos žodžius, ir aš juos pasakiau.

Esama ir kitokių būdų siekti išganymo, tarė ji nė nekrūptelėjusi.

Gali būti. Bet šis geriausias.

Tu taip manai?

Žinau, atsakiau. Kunigai pelno išganymą, nori nenori pelno, kiekvieną gyvenimo akimirką pelno išganymą, nes kiekvieną akimirką gyvena ne sau, tad jų neištinka nelaimė.

Kokia nelaimė? – paklausė ji. Dabar nevalia tylėti.

Ta pati, kurios buvo paženklintas Šventasis, atsakiau.

Luka pažvelgė į mane. Norėjo pažiūrėti, ar išdrįsiu netylėti.

Ta pati nelaimė, kurios visi bijo, pridūriau, norėdamas būti tikras, kad ji pagaliau viską suprato teisingai.

Moteris nenuleido nuo manęs akių. Bandė įspėti, kiek žinau aš ir kiek mes pažįstame jos sūnų. Bent jau ne ką mažiau negu ji, galimas daiktas. Tamsioji Šventojo pusė – jo niekuo nedangstomi veiksmai, slapti požeminiai takai, kuriuos jis kasasi dienos akyje, jo pražūtis akivaizdi, viskas kaip ant delno, iš šalies kiekvienam aišku, kad jam gresia nelaimė ir net kokia.

Ar žinote, kur jis dingsta? – griežtai klausia moteris.

Kartais Šventasis dingsta, be jokios abejonės. Kelioms paroms, paskiau grįžta. Tai mums ne paslaptis. Mums žinoma ir kai kas daugiau, bet tai mūsų gyvenimas, moteriai nėra ko kištis.

Papurtome galvą. Dar išsiviepiame, patvirtindami, kad ne, nežinome, kur jis dingsta.

Moteris suprato. Dabar jau prabilo kitu tonu.

Ar negalite jam padėti? – sukuždėjo. Tai buvo veikiau maldavimas nei prašymas.

Mes jo nepaliekame nelaimėje, jis geras, niekada jo nepaliksime, tarė Luka. Nėra ko baimintis. Mes nieko nebijome.

Tuomet moteriai akys pritvinko ašarų, galbūt pagalvojus, kokia reikli ir kokia begalinė būna draugystė mūsų amžiuje.

Valandėlę niekas netarė nė žodžio. Būtų galima ir baigti.

Taigi jums nėra ko bijoti, jeigu jau mes nieko nebijome.

Vis dar ašarų sklidinomis akimis, kone verkdama, ji tarė:

Negana to, dar tie demonai. Kunigai jam pripūtė visko į galvą.

Nesitikėjome išgirsti tokių žodžių, tačiau ji išdrįso juos pasakyti – mūsų motinų širdies bedugnėje visada nepastebimai glūdo nepranokstama drąsa. Jos apdairiai tausoja ją visą gyvenimą, laiko atsargoje, kad galėtų pasinaudoti ja tam skirtą dieną. Parodyti ją kryžiaus papėdėje.

Demonai man jį pagrobs, tarė ji.

Iš dalies ji sakė teisybę. Kiek mums žinoma, kalbas apie demonus iš tikrųjų leidžia kunigai, nors apskritai demonai – tai dalis Šventojo gyvenimo, jo prigimties, jie gyveno jame dar prieš tai, kai jam kunigai juos įvardijo. Nė vienas mūsų taip jautriai neatsiliepia į blogį – tai sakytum koks

potraukis, liguistas ir baisus, ir kuo baisesnis, tuo neišvengiamai liguistesnis, – kaip nė vienas mūsų neturi tokio Šventajam būdingo pašaukimo gerumui, pasiaukojimui, romumui – baimės įskiepytam. Turbūt mums nederėtų erzinti demono, tačiau mūsų pasaulyje bet koks šventumas neatsiejamas nuo nenusakomo artumo su piktu, kaip liudija Evangelijos skirsnis apie gundymus ir kaip byloja miglota mistikų gyvenimo patirtis. Taigi apie demonus kalbama be jokios apdairos, nors kalbėti apie juos, priešingai, derėtų apdairiai. Ypač turint galvoje tokias tyras kaip mūsų – vaikų – sielas. Šiuo atžvilgiu kunigai neturi nė menkiausios pagailos. Nei apdairos.

Tomis savo kalbomis apie demonus jie ir pražudė Šventąjį.

Mes darome viską, ką galime. Atsipalaiduojame būdami su juo, lydime jį visur, tiek gėrio, tiek blogio keliais, – kiek įmanome, ir vienur, ir kitur. Vedami ne vien draugiškos užuojautos, bet net iš tikro kaip apkerėti, žavėdamiesi jo išmanymu ir veikla. Kaip mokiniai, broliai. Mes mokomės, apšviesti jo vaikiško šventumo šviesos, didžiuodamiesi ta išimtine teise. Pasireiškus demonams, priešinamės akis į dangų panėrę, kiek išgalėdami. Paskiau duodame jam valią ir laukiame sugrįžtant. Pamirštame visas baimes ir po tokių vakardienų gyvename kaip gyvenę. Netgi to neprisimename ir, jeigu ši moteris nebūtų mūsų prispyrusi, ko gero, niekada to ir neprisimintume. Tiesą pasakius, man nederėtų apie tai nė užsiminti.

Moteris papasakojo, kokie siaubingi dalykai retkarčiais atsitinka namuose, bet mes jau nebenorėjome jos klausytis. Širdyje ji nešiojosi tiek skausmo ir kančių ir dabar stengėsi nuo jų išsivaduoti, aiškindamasi, ką tai galėtų reikšti, kad demonai bando pagrobti jos sūnų. Mums tai nerūpėjo. Vėl suklusome tik tada, kai žodžių sraute išgirdome Andrės vardą – mus suerzino pačiame pokalbio įkarštyje beprasmiškai aiškiai nuskambėjęs klausimas.

Kodėl mano sūnus tiesiog apkvaišo nuo tos mergos?

Mūsų lyg nebūta.

Moteris suprato.

Galiausiai padėjo ant stalo pyragą, dar šiltą, ir pastatė buteliuką kokakolos, jau praimtą. Tuomet prašneko apie kasdienius dalykus, be kita ko, labai mandagiai. Buvo tokia atvira ir nuoširdi, jog Lukai panižo liežuvį, ir jis pasipasakojo apie saviškius, aišku, ne tiesą – paprastos, laimingos šeimos gyvenimo nuotrupas. Turbūt manė, kad ir ji viską žino, todėl norėjo parodyti, kad jų namuose iš tikrųjų viskas gerai. Nežinia.

Jūs šaunuoliai, vienu tarpu tarė Šventojo motina.

Savaime suprantama, mes lankome mokyklą, diena į dieną. Tačiau tai jau kita istorija, niekingų pažeminimų ir

beprasmiškos prievartos pynė. Ji neturi nieko bendra su tuo, ką paprastai vadiname *gyvenimu*.

Andrei saviškai pasikirpus plaukus, kitos merginos pasekė jos pavyzdžiu. Trumpai nusikirpo virš kaktos ir aplink ausis. Šiaip paliko ilgus ir palaidus kaip Amerikos indėnai. Pasikirpo pati, stovėdama prieš veidrodį.

Jos pavyzdžiu pasekė viena, paskiau visos kitos jos aplinkos merginos. Trys, keturios. Vieną gražią dieną – ir mano sužadėtinė.

Ir visos elgtis ėmė kitaip negu anksčiau – šiurkščiau. Susigriebusios imdavo kalbėti stačiokiškai, atžagariai. Išryškėjo tai, kas seniai slypėjo po kasdienybės skraiste – visos laukė nesulaukdamos Andrės pavyzdžio, kad galėtų juo pasekti. Be jokių išlygų – kartais netgi atsitikdavo ir taip, kad jos nepaisydavo. Tačiau galų gale vis tiek pasiduodavo jos įtakai, nors ir dėdavosi, jog tai nieko rimta, juokai, ir tiek.

Taip pat ir dėl liesėjimo. Vienu tarpu Andrė nutarė liesėti – tvirtai ir neatšaukiamai. Neverta apie tai nė kalbėti, ji turi sulieséti, ir baigta. Regis, aplink nė vieno gydytojo, kuris sugebėtų tarti žodį apie išsekimą, – tad niekas nei rūpinasi, nei skelbia pavojų, tik stebisi, kad merginos vaikš-

čioja svyruodamos į šalis. Jos valgo tik tuomet, kai niekas nemato. Slapčiomis vemia. Gyvenimas, anksčiau buvęs toks paprastas, pasidarė neįtikėtinai mįslingas ir sudėtingas, kokio jaunimas nė sapnuoti nesapnavo.

Liūdėti jos neliūdi, greičiau atvirkščiai – keičiasi į gerąją pusę ir stiprėja. Nesunku pastebėti, kad dabar jų visiškai kitokia laikysena, lyg jos būtų staiga pajutusios savo vertę arba suvokusios, jog kūnas – jų nuosavybė. Nes išmoko valdyti kūną, jaustis laisvos ir nevaržomos, beveik nevalyvos. Pamažu susivokė, kaip galima naudotis proga. Kam nors atsiduoti, o paskiau vėl būti nepriklausomos.

Savaime aišku, visa tai perimta iš Andrės, bet reikia pripažinti, kad perimama beveik nejučia, nes, tiesą pasakius, jos labai retai šnekasi tarpusavy, niekada nevaikščioja būreliais, nebendrauja – net draugauti nedraugauja, Andrė neturi *draugų*. Tai nepastebima epidemija, kai liga perduodama per atstumą. Burtai. Pavyzdžiui, mano sužadėtinė susitinka su Andre tik per šokių repeticijas, o šiaip jos gyvena atskiruose pasauliuose, skirtingose platumose. Kartais pasitaiko ir taip, kad Andrės vardą ji ištaria, lyg pabrėždama savo pranašumą, lyg žinodama kokią paslaptį ar skųsdamasi likimu.

Ir vis dėlto...

Mudu su ja žaidžiame tokį slaptą žaidimą – rašinėjame laiškučius slapčia patys nuo savęs. Mūsų gyvenimas ir kalbos plaukia viena vaga, o susirašinėjimas – kita, lyg mudu būtume antrininkai. Apie tai, ką rašome laiškučiuose – ži-

nutėse, – niekada nekalbame. Vis dėlto rašome tiesą. Didžiuojamės savo naudojama sistema, beje, mano sugalvota. Įkišame laiškelius į vieną mokyklos langą, ten, kur niekas nevaikščioja. Įkišame tarp stiklo ir aliumininio rėmo. Tikimybė, kad juos kas nors ten aptiks, gana menka, bet užtektina nervams patampyti. Dėl viso pikto rašome didžiosiomis spausdintomis raidėmis, kad neišsiduotume.

Ilgai netrukus po tos plaukų istorijos radau tokį raštelį:

„Vakar po šokių buvau pas Andrę, nuėjome pas ją į namus, buvo daugiau žmonių. Pasigėriau, atleisk, branguti. Vienu tarpu liuobiausi į lovą. Parašyk, ar galiu pasakoti toliau."

Pasakok, atsakiau.

„Andrė su tokiu vaikinu man nuvilko megztinį. Kvatojome. Gulėjau užsimerkusi, buvo gera, jie mane grabinėjo, bučiavo. Paskiau kažkas ėmė man glostyti krūtis, net neatsimerkiau, labai patiko. Paskiau pajutau kažką kišant ranką po sijonu, tarp kojų, tuomet pašokau, to jau buvo per daug. Atsimerkiau, ant lovos buvo daugiau žmonių. Nenorėjau, kad man graibytų tarpukojį. Labai tave myliu, branguti. Atleisk man, branguti."

Vėliau nė karto apie tai neužsiminėme. To, kas pasakyta antrininkų, mums kaip nebūta, antraip žaidimas netektų žavesio. Tačiau man ilgai nėjo iš galvos toji istorija, kol pagaliau vieną popietę išdrožiau tai, kas seniai nedavė ramybės.

Ar žinai, kad Andrė ne per seniausiai bandė nusižudyti?

Žinojo.

Žudysis ir žudysis, kol pagaliau nusižudys, pridūriau.

Dar ketinau pakalbėti apie maistą, kūną, seksą.

Bet ji įsiterpė: Turbūt galima mirti įvairiai, dažnai vis pagalvoju, ar ir mes kartais nemirštame, patys to nejausdami. Ji bent jau žino, ką daro.

Mes nemirštame, atsakiau.

Abejoju. Luka štai miršta.

Netiesa.

Ir Šventasis.

Ką čia paistai?

Aš nieko nežinau. Atleisk.

Kalbėjo nieko nežinodama, širdis sakė, nuojauta, lyg akys atsivėrė. Mat kartais, kai aplink tvyro tamsa, mus aplanko nušvitimas. Skaidri, šviesos sklidina tamsa. Migla.

Evangelijoje yra toks pasakojimas, mūsų labai mėgstamas, pasakojimas apie Emausą. Trečią dieną po Kristaus nukryžiavimo du jo mokiniai ėjo keliu į Emausą, šnekėdamiesi apie tai, kas atsitiko Golgotoje, apie keistus gandus, apie atvirą ir tuščią kapą. Prie jų prisiartinęs trečias žmogus paklausė, apie ką jie šneka. Tuomet tie du paklausė: Ką, nejaugi nežinai, kas atsitiko Jeruzalėje?

O kas gi atsitiko? – paklausė šis ir paprašė papasakoti. Ir tie du papasakojo. Apie Kristaus mirtį ir visa kita. Žmogus klausėsi.

Vėliau jis susirengė eiti, bet tie du tarė: Jau vėlu, artėja naktis, pasilik su mumis. Kartu pavakarieniausime ir pasikalbėsime. Ir žmogus liko su jais.

Per vakarienę žmogus ramiai, lyg niekur nieko ėmė laužyti duoną. Tuomet tie du viską suprato ir pažino Mesiją. Šis dingo.

Likę vieni du keleiviai tarė: Kaipgi mes nesupratome? Visą tą laiką, kol jis buvo su mumis, su mumis buvo Mesijas, o mes nesusivokėme.

Mums patinka, kad parašyta tiesmuku stiliumi – taigi ir pasakojimas labai paprastas. Viskas tikra, be jokių pagražinimų. Veikėjai daro tik tai, kas reikalinga, būtina, tad galiausiai Kristaus dingimas atrodo savaime suprantamas, kone tradicinis. Mums patinka, kad parašyta tiesmuku stiliumi, tačiau vien dėl to ši istorija nebūtų mums tokia miela, ji mums tokia miela visiškai dėl kitos priežasties, štai dėl ko: visi šios istorijos veikėjai nieko nežino ir nesuvokia. Iš pradžių netgi pats Jėzus, regis, nesuvokia, kas jam atsitiko, nežino, kad jis miręs. O tie du keleiviai nieko apie jį nežino, nežino, kad jis prisikėlė. Ir galų gale nustemba: Kaipgi mes nesupratome?

Mus irgi kankina šis klausimas.

Kaipgi mes taip ilgai nesupratome nieko, kas vyksta, o juk sėdėjome prie vieno stalo drauge su kelyje sutiktu žmogumi? Savo mažose širdyse puoselėjame dideles viltis ir galų gale einame kaip tie mokiniai į Emausą, akli, šalia draugų ir mylimųjų, jų nepažindami – kliaudamiesi Die-

vu, nebesuvokiančiu, kas Jis toks. Todėl, žengę pirmuosius žingsnius, einame prie tikslo, bet niekada nesuvokiame to kelio prasmės. Mes – paskutiniai aušros spinduliai, amžinai pavėluota atsklaida.

Gal kas nors įvyks ir mums prašvis protas. Tačiau šiuo metu esame gyvi, visi kaip vienas. Tai ir paaiškinau savo sužadėtinei. Įsidėk į galvą, kad Andrė miršta, o mes gyvi, ir baigta, šiuo metu nieko kita tau negaliu pasakyti.

Be to, mes vieningi – mus vienija jėga, kuri mūsų amžiaus jaunimui atrodo nelogiška. Ji diegiama mums drauge su tikėjimu, vienadieniu reiškiniu, tačiau tvirtu kaip uola, deimantas. Einame per pasaulį, skleisdami vien savo drovumu paremtą tikėjimą, kuris padeda mums neapsijuokti. Dažniausiai žmonėms nelieka jokios išeities, nes mes einame akiplėšiškai, ir jie, mūsų naivumo nuginkluoti, noromis nenoromis priima mūsų iššūkius, nespėję nė susivokti.

Krečiame visokias kvailystes.

Vieną dieną nuėjome pas Andrės motiną.

Tą mintį ilgokai brandino Šventasis. Po to, kai pamatėme ją „ryjant vaflius“ automobilyje, ir po visokių kitokių nutikimų. Regis, puoselėjo viltį kaip nors gelbėti Andrę.

Taip, kaip tik jam vienam žinoma, – įkalbėti ją pasitarti su kunigu.

Tai buvo beprasmiška mintis, tačiau prisidėjo ta istorija su plaukais, mano merginos laiškelis, kiek vėliau – liesėjimo manija. Nesugebėjau kietai laikytis savo nusistatymo, mums apskritai įprasta delsti ir be reikalo sureikšminti išganymo arba pražūties klausimą. Mums net į galvą neatėjo, kad viskas labai paprasta – įprastos žaizdos gydomos kasdieniškai, kitaip sakant, išliejant apmaudą arba iškrečiant kokią šunybę. Tokių greito poveikio priemonių mes nepripažinome.

Taigi vieną dieną nusprendžiau, kad verta nueiti. Svarstėme labai vaikiškai: prasikaltęs vaikas prisipažįsta motinai.

Pasitariau su Šventuoju. Nuėjome. Nemanėme, kad tai juokinga. Išrinktieji niekad taip nemano.

Andrės motina – žavi moteris, tačiau tokio grožio, kuris mūsų nekeri, netraukia. Ji sėdėjo ant nepaprastai plačios sofos savo namuose, skęstančiuose prabangoje.

Ne kartą esame ją matę didingai praeinant pro šalį, spindinčią elegantiškumu, su dideliais tamsiais akiniais. Stilinga rankinė ant rankos, sulenktos per alkūnę raidės V pavidalu, kaip filmuose tai daro prancūzės. Ranka iškelta į viršų, delnu į viršų, tarytum laukia, kad kas nors padėtų į saują kokį gergėrį, sakykime, vaisių.

Žiūrėjo į mus nuo sofos, ir negaliu nepaminėti, kad iš pradžių labai pagarbiai, nors ir žinojo, kas tokie esame, ir, ko gero, viskas jai atrodė neįtikėtina. Tačiau, kaip sakiau,

gyvenimas ją aplamdė, ir dabar tikriausiai ji nebebijojo, kad į sveiko proto geometriją gali įsismelkti absurdas. Akys buvo truputį išsprogusios, galbūt nuo vaistų, lyg ji iš paskutiniųjų stengtųsi nemirksėti. Mes atėjome jai pranešti, kad jos duktė žuvusi.

Tačiau Šventasis moka kalbėti gražiu balsu, kaip pamokslininkas. Nors ir kokią kvailystę turėdamas išdėstyti, dėstydavo sklandžiai, rimtai ir palyginti gana oriai, nė iš tolo neduodamas pagrindo pasijuokti iš jo pastangų. Jo nuoširdumas tiesiog stulbindavo.

Moteris klausėsi. Vieną po kitos prisidegdama cigaretes su auksiniu filtru, tačiau surūkydama tik ligi pusės. Sunku buvo suvokti, ką ji galvoja, nes jos veide buvo matyti tik viena įstanga: žūtbūt nesumirksėti. Retkarčiais susikeisdavo kojas, kuriomis naudojosi kaip puošmena.

Šventasis sugebėjo papasakoti viską, ničnieko neįvardydamas, netgi nė karto nepaminėjo *Andrės* vardo, sakydamas tik *Jūsų duktė*. Taip trumpai drūtai išdėstė viską, kas mums žinoma, tarytum klausdamas, ar ši moteris tikrai nori, kad jos duktė nugrimztų į nuodėmę, pražudydama savo gabumus ir Dievo dovaną, ar paprasčiausiai nesugeba nurodyti jai erškėčiuoto nekaltybės kelio. Nes dabar, mes patys niekaip negalėdami to suprasti, atėjome pas ją pasitarti.

Ir štai mudu, paaugliai, galų gale priėjome bendrą išvadą, sėdome į autobusą ir atvažiavome į šiuos prabangius namus, užsibrėžę aiškų tikslą – paaiškinti suaugusiai mote-

riai, kad ji, būdama motina ir gyvendama tokį gyvenimą, stumia į prapultį menkai mums pažįstamą merginą, kuri gali pražūti, drauge su savimi patraukdama kelyje pasitaikiusius silpnadvasius.

Turėtų parodyti mums duris. Mums tai būtų pravartu. Kankiniams.

Bet ji, priešingai, paklausė:

Jūsų nuomone, ką aš turėčiau daryti?

Aš apstulbau. Tačiau anaiptol ne Šventasis, kuris toliau nuosekliai dėstė savo mintis.

Patarti jai nueiti į bažnyčią, atsakė jis.

Ji turėtų išpažinti nuodėmes, pridūrė.

Jis kalbėjo tokiu pasibaisėtinai tvirtu balsu, kad netgi man kilo abejonė, ar šiuo metu tai vienintelis teisingas atsakymas. Šventųjų beprotybė.

Tuomet ji kreipėsi į mus – be jokios puikybės, tačiau pilna nepalaužiamo tikėjimo, tvirto kaip plienas. Norėjo suprasti, kodėl mes tikime ir kuo. Įrodyti mums, kad esama kitokio gyvenimo būdo, o mes, girdi, tikime, jog yra tik vienas kelias, viena tiesa ir vienas gyvenimas. Pasak jos, nustojus svaigintis dangaus palaima, belieka tik žemė, menkas niekas. Pasak jos, kiekvienas žmogus puoselėja širdyje viltį, siekdamas prakilnių, taurių dalykų, o mums įdiegta, kad toji viltis apreiškimo šviesoje tampa tikrove ir kasdiene priederme mūsų gyvenimo prieblandoje. Taip mes darbuojamės, pareiškė ji, atkurdami Karalystę, o tai anaiptol ne paslaptingas pašaukimas, bet kantri pažadėtosios žemės

kūryba, mūsų svajonėms reiškiama besąlyginė pagarba ir amžinas mūsų troškimų tenkinimas.

Todėl nė vienas stebuklas neturi dingti be pėdsako, nes tai – Karalystės akmuo, aišku?

Ji turėjo galvoje Andrės stebuklą.

Kertinis akmuo, pridūrė ji.

Ir nutilo.

Moteris vėl ėmė jo klausytis ta pačia poza, tik retkarčiais staigiai mesdama į mane žvilgsnį – iš mandagumo, o ne todėl, kad būtų laukusi mano žodžio. Jei ką nors ir galvojo, mokėjo puikiai nuslėpti savo mintis. Atrodė, ji nieko neima į galvą ir leidžiasi šitaip žeminama, juo labiau berniūkščio: ramiai klausosi, kaip jis postringauja apie jos ir jos dukters menkystę. Nerodydama apmaudo, netgi nežiovaudama. Kai ji prabilo, balsas skambėjo labai mandagiai.

Sakote, ji turėtų išpažinti nuodėmes.

Regis, jai didžiausią įspūdį padarė šis patarimas. Sudomino.

Taip, atsakė Šventasis.

Kodėl?

Kad susitaikytų su savimi. Ir su Dievu.

Ar todėl mums ir reikia išpažinti nuodėmes?

Kad nusikratytume savo nuodėmių ir susitaikytume su savimi.

Tuomet ji linktelėjo galvą. Lyg rodydama, kad suprato jo žodžius.

Paskiau atsistojo.

Galima buvo gražiai viską baigti, paprasčiausiai – padėkoti, išlydėti mus pro duris ir pamiršti. Arba nusišaipyti. Tačiau moteris neskubėjo, matyt, jau senokai atsižadėjusi nuolaidumo. Tad stovėjo tylėdama, lyg ketindama atsisveikinti su mumis, tačiau netrukus vėl atsisėdo ta pačia poza, tik žvilgsnis pasikeitė, prisipildė atsargai laikyto griežtumo, – ir tarė, kad puikiai prisimena, kaip ėjo išpažinties paskutinįjį kartą, prisimena, kaip paskutinįjį kartą ruošėsi atgailos sakramentui. Tai buvo be galo gražioje balto mūro bažnyčioje, kur kiekviena proporcija ir simetrija dvelkė ramybe ir susitaikymu. Tuomet jai atrodė savaime suprantama atlikti išpažintį kokiam nors kunigui, nors neturėjo tam jokio polinkio nei tikėjo sakramentais – apie tai vėliau. Tačiau jai atrodė, kad toks neregėtas grožis reikalauja tai atlikti. Ji išvydusi vienuolį, tarė ji mums. Baltu abitu, plačiomis rankovėmis, plonais riešais, baltutėlėmis rankomis. Tai buvo ne klausykla, vienuolis sėdėjo, ji sėdėjo priešais, drovėdamasi, nes vilkėjo pernelyg trumpa suknele, bet sulig pirmaisiais vienuolio žodžiais viskas jai išdulkėjo iš galvos. Jis paklausė, kas slegia jai sielą. Ji atsakė nieko negalvodama, prisipažino, kad negali būti dėkinga gyvenimui, ir tai buvo didžiausia jos nuodėmė. Aš buvau rami, kalbėjo mums moteris, tačiau mano balsas nesiderino su mano ramybe, o vienuolis drebėjo, tarytum regėdamas atsivėrusią prarają, kurios aš nemačiau. Pasakiau, jog tai pirmoji ir paskutinioji mano nuodėmė. Mano gyvenimas buvo nuostabus, bet aš nemokėjau atsidėkoti,

gėdijausi savo laimės. Jei netgi tai ne laimė, pasakiau vienuoliui, tai bent jau džiaugsmas ar likimo dovana, skiriama nedaugeliui žmonių, taipgi ir man, bet aš nemoku jos pritaikyti savo dvasios ramybei. Vienuolis nieko neatsakė, bet paskiau paklausė, ar ji meldžiasi. Jis buvo jaunesnis už ją, plikai skusta galva, kalbėjo su vos juntamu užsienietišku akcentu. Nesimeldžiu, atsakiau, neinu į bažnyčią, noriu jums papasakoti savo gyvenimą, ir papasakojau šį bei tą. Bet ne dėl to gailiuosi, pasakiau galiausiai. Dėl savo nelaimės norėčiau pasiguosti. Verkiau – ir visai be reikalo. Tuomet, palinkęs prie manęs, vienuolis pasakė, kad nebijočiau. Jis nesišypsojo, neguodė tėviškai, niekaip neguodė. Tai buvo tik balsas. Pasakė, kad nebijočiau, paskiau dar kažką, bet nieko neprisimenu, prisimenu tik balsą. Ir judesį. Dvi rankos priartėjo prie veido, viena palietė man kaktą ir peržegnojo. Paskubomis.

Andrės motina pasakojo nudelbusi akis, įsmeigusi žvilgsnį į grindis. Iš lėto parinkdama žodžius. Paskiau pažvelgė į mus ir tęsė savo pasakojimą.

Kitą dieną vėl atvažiavau. Jokios išpažinties, tik ilgas pasivaikščiojimas. Paskiau atvažiavau dar kartą ir dar kartą. Kitaip negalėjau. Atvažiuodavau netgi tada, kai jis ėmė mane prašyti, kad atvažiuočiau. Be galo lėtai mezgėsi pažintis. Tačiau kiekvieną kartą kas nors įvykdavo. Kai pirmąsyk pasibučiavome, to norėjau aš. Visa kita norėjo jis. Būčiau galėjusi liautis bet kuriuo metu, ne taip jau karštai jį mylėjau, tikrai būčiau galėjusi. Tačiau laikiausi

jo iki galo, nes tai buvo neįprasta – žengimas į pražūtį. Norėjau įsitikinti, kaip gali mylėti Dievo tarnai. Todėl jo negelbėjau. Nemačiau pagrindo gelbėti jį nuo savęs. Prieš aštuonerius metus jis nusižudė. Man paliko laiškelį. Prisimenu tik tiek, kad rašė kažką apie sunkų kryžių, bet nieko negalėjau suprasti.

Pažvelgė į mus. Norėjo dar kažką pasakyti, kažką tik mums.

Andrė – jo duktė, tarė. Ji tai žino.

Akimirką klastingai patylėjo.

Manau, netgi Dievas tai žino, pridūrė. Todėl, kad nešykštėjo bausmių.

Tačiau mane sukrėtė ne jos, o Šventojo akys, kurių išraiška, man gerai pažįstama, bylojo apie kovą su demonais. Tokią valandėlę jis atrodo kaip aklas, nes žiūri neįprastai – nukreipęs žvilgsnį į save. Reikėjo eiti. Atsistojau, ištariau deramus žodžius, stengdamasis sušvelninti netikėtą skubą, kad neatrodytų, jog atėjau kokiu kitu tikslu, reikėjo elgtis taip, kaip pritinka. Andrės motina laikėsi nepriekaištingai, net sugebėjo be menkiausios ironijos padėkoti. Atsisveikindama paspaudė ranką. Mums išeinant, spėjau pamatyti atremtą į sieną prie lauko durų tai, ko čia tikrai neturėjo būti, tačiau tai, be jokios abejonės, buvo Bobio kontrabosas. Mūsų grupėje jis griežia kontrabosu – jo kontrabosas juodas, blizgantis, ant jo lipdukas su Gandžio atvaizdu. Dabar jis buvo čia, Andrės namuose.

Galime ateiti, kada tik pageidausime, pasiūlė Andrės motina.

Kaip, velniai rautų, tavo kontrabosas atsidūrė Andrės namuose? – nė nelaukę kitos dienos, paklausėme Bobį. Tą vakarą kaip tyčia parapijos salėje vyko maldos būrelio sambūris, susirinkome visi, išskyrus Luką – įprasti nemalonumai namuose.

Bobis nukaito, tokio klausimo tikrai nesitikėjo. Atsakė, kad griežė su Andre.

Griežei? Ką?

Kontrabosu, atsakė.

Nors mirk iš juoko. Jis toksai apsigimęs.

Nepaistyk kvailysčių. Ką griežei su ja?

Nieko, ruošėmės jos spektakliui.

Juk tu griežì su mumis, Bobi.

Na ir kas?

Ogi tas, kad jeigu griežì su kitais, turi mums pasakyti.

Aš sakiau.

Kada?

Tuomet susivokė įkliuvęs.

Kurių velnių iš manęs norite? Gal aš su jumis susižadėjęs?

Jis žingtelėjo į priekį.

O kodėl man nesakote, ką *jūs* ten veikėte, kurių velnių ėjote į jos namus?

Teisėtas klausimas. Aš paaiškinau. Pasakiau, kad mudu su Šventuoju ėjome pasikalbėti su Andrės motina. Norėjome papasakoti apie jos dukterį, kad reikia ką nors daryti, kad pati žengia į pražūtį, kartu traukdama ir savo drauges.

Vadinasi, jūs ėjote pas Andrės motiną, ketindami jai sakyti tokius dalykus?

Aš pridūriau, kad Šventasis papasakojo jai apie mus, apie Bažnyčią ir pasakė, ką mes apie visa tai manome. Patarė jai nuvesti Andrę atlikti išpažinties, pasikalbėti su kunigu.

Andrę? Atlikti išpažinties?

Taip.

Kuoktelėjote, turbūt jums protas pasimaišė.

Mes gerai padarėme, tariau.

Gerai padarėte? Ar suvoki, ką šneki? Ką jūs išmanote, ką tu išmanai apie Andrę, apie jos motiną, ji pati žino, ką jai reikia daryti.

Vargu bau.

Ji suaugusi, o tu – vaikėzas.

Liaukis.

Vaikėzas. Kas tu toks esi, jeigu jau eini mokyti žmonių?

Tai Viešpats kalba mūsų lūpomis, tarė Šventasis.

Bobis atsisukęs pervėrė jį žvilgsniu. Bet nepastebėjo, kad jo akys kaip neregio. Buvo toks įsiutęs.

Tu dar ne kunigas, Šventasis, tu – vaikėzas, kai būsi kunigas, galėsi ateiti ir sakyti savo pamokslus, mes tau netrukdysime.

Šventasis šoko ant jo, tokiomis akimirkomis jis miklus kaip velnias. Galų gale jie ėmė raičiotis grindimis, smagiai velėdami vienas kitam kailį. Viskas įvyko taip greitai, kad aš tik žiūrėjau, negalėdamas pajudėti iš vietos. Keisčiausia, kad jie mušėsi tylėdami, susikaupę, taikydami vienas kitam į veidą. Paskiau griebė vienas kitam už gerklės. Šventasis atsitrenkė pakaušiu į grindis, ir Bobis pajuto, kad jis ūmai suglebo jo rankose. Abu buvo kruvini.

Taip atsidūrėme greitosios pagalbos ligoninėje. Paklaustas, kas atsitiko, Bobis atsakė, kad susimušėme. Dėl merginų. Gydytojas linktelėjo galvą, jam buvo vis viena. Netrukus jiedu abu – Šventasis ant neštuvų, Bobis savo kojomis – dingo už stiklinių durų.

Aš likau laukti koridoriuje, vienui vienas sėdėjau po Nacionalinės kraujo donorų asociacijos skelbimu su autobusu, kur žmonės aukoja kraują. Kai buvau mažas, eidavau ten drauge su tėvu. Autobusas stovėdavo aikštėje. Tėvas nusivilkdavo švarką ir pasiraitodavo marškinių rankovę. Didvyris, kas be ko. Paskiau jį pavaišindavo taure vyno, ir jis man leisdavo prikišti lūpas. Dabar man aštuoniolika ir vis dar gera prisiminti to vyno skonį.

Bobis išėjo su dviem pleistrais ant veido, nieko ypatinga, ir parišta ranka. Atsisėdę ėmėme laukti drauge. Buvo vėlus metas. Nėra ko nė sakyti, mudu mylėjome vienas

kitą, bet vis dėlto paplojau jam per petį, kad nepagalvotų ko nors bloga. Jis nusišypsojo.

Ką grieži su Andre? – paklausiau.

Ji šoka, aš griežiu. Ji manęs paprašė. Ruošiasi spektakliui. Nori parodyti tokį spektaklį.

Kokį?

Nežinau. Tai neturi nieko bendra su tuo, ką mudu darome. Nieko daugiau apie tai nenoriu pasakoti.

Kodėl?

Tiesiog nenoriu pasakoti, ir baigta, tai, ką mudu darome, nieko nereiškia, tai nei kokia istorija, nei mintis, nieko. Ji šoka, aš griežiu, ir viskas.

Jis susimąstė. Aš bandžiau tai įsivaizduoti.

Gal ir negerai, tarė jis, bet griežiu, ir tiek. Nemanau, kad būtina daryti ką nors gera.

Pridūrė, kad būtina daryti ką nors *gražaus*.

Jam buvo tingu aiškinti, o man – mąstyti, nes mes, katalikai, nesame linkę skirti dviejų skirtingų dalykų: estetinės vertės ir moralinės vertės. Panašiai galvojame ir apie seksą. Mums įdiegta į galvą, kad žmonės mylisi trokšdami perteikti džiaugsmą ir mėgautis juo drauge su kitu. Griežiama irgi tais pačiais sumetimais. Svarbu anaiptol ne malonumas, o atgarsis, atskambis. Grožis – tai atsitiktinumas, deramas tik mažytėmis dozėmis.

Pasak Bobio, jam *drovu* šitaip griežti, kaip jis griežia Andrės namuose, jam atrodo, kad jis nuogas, ir tai jam sužadina daug minčių.

Ar žinai, kad mes kalbame apie *savo* muziką? – tarė jis.

Taip.

Kad mes turime apsispręsti atlikti *savo* muziką?

Taip.

Juo labiau kad neturime jokio tikslo, tiesiog aš griežiu, o ji šoka, tiesą pasakius, nėra prasmės griežti nei šokti, paprasčiausiai mes to norime, mums tai patinka. Mes patys visa tai įprasminame. Šiaip ar taip, pasaulis nė kiek nepageréja, mes nieko nenorime įtikinti, niekam nieko nenorime įteigti – šiaip ar taip, mes esame čia, dabar kaip ir pradžioje, tik tikri. Ir paliekame irgi kažką *tikra*.

Vadinasi, tai, ką jūs darote, yra kažkas tikra.

Galbūt tai, ką aš darau, – *mano* muzika, tarė jis.

Jau nebegalėjau sekti jo minčių gijos.

Vadinasi, tai kažkas ypatinga, ar ne? – paklausiau.

Be abejo, tarė jis. Tačiau Andrei tai nerūpi, betgi atrodo, kad jai įkyri viskas, kas žadina *jausmus*. Ji kaip tik ir panoro kontraboso, nes jis turi mažiausiai gyvybės. Ir šoka ji atitinkamai. Kiekvieną syk, kai artėja jausminga akimirka, ji sustoja. Sustoja iš anksto nujausdama tą akimirką.

Aš žiūrėjau į jį.

Kartais, kalbėjo jis toliau, man pavyksta išgauti kažką gražaus, stipraus, ir tuomet ji atsisuka tebešokdama, lyg išgirdusi neteisingą natą. Jai nusispjauti į tai, kas gražu. Ji trokšta visai ko kita.

Šyptelėjau. Ar jau gulėjai su ja? – paklausiau.

Bobis nusikvatojo.

Mulkis, tarė.

Gulėjai, kaip kažin ką.

Klausyk, tu nė velnio nesupranti, ką?

Taip, gulėjai.

Jis atsistojo. Leidosi vaikščioti koridoriumi. Ten nieko daugiau nebuvo, tik mudu. Vaikščiojo, kol galiausiai sugalvojo, kaip užbaigti visą šią istoriją.

Kur Luka? – paklausė.

Skambino. Sakė, gal ateis, turi nemalonumų namuose.

Jam būtų laikas dingti iš namų.

Jam tik aštuoniolika, o aštuoniolikmečiai iš namų nebėga.

Kas tau sakė?

Būk geras...

Jie ten užsidarę savame kiaute. Ar jis tebeina į ligoninę, pas šmėklas?

Šmėklomis mes vadinome ligonius.

Ateina. Bet užtat tu nebeateini.

Nesijaudink. Ateisiu kitą savaitę.

Jau praeitą savaitę žadėjai.

Jis linktelėjo galvą. Nežinau, nebeturiu noro.

Niekas neturi noro, o ką gi jiems daryti? Laukti? Negi paliksime juos likimo valiai, kad prigertų savo šlapime?

Jis susimąstė.

Kodėl gi ne, tarė.

Eik po velnių.

Mudu nusikvatojome.

Paskiau atėjo Šventojo tėvai. Nieko per daug neklausinėjo, tik paklausė, kaip jaučiasi Bobis ir kada išleisią Šventąjį. Visiškai niekuo nesidomėjo, kaip paprastai laukė gydytojų išvadų, tikėdamiesi, kad viskas baigsis gerai. Jie atėjo žiūrėti tvarkos ir, regis, buvo nusiteikę elgtis mandagiai, niekam netrukdyti. Tėvas atsinešė kažką skaityti.

Vienu tarpu Bobis atsiprašė, girdi, jis gailisi, nenorėjęs padaryti nieko bloga.

Žinoma, šypsodama atsakė Šventojo motina. Kilstelėjęs akis nuo knygos, tėvas mandagiai pasakė kažką, ką dažnai sako mūsų tėvai. Kaipgi kitaip.

Vis dėlto Šventasis jautėsi ne per geriausiai. Gydytojai norėjo jį dar palaikyti, pastebėti – galimas daiktas, dėl galvos, nežinia. Mus pakvietė į jo palatą, jo artimieji, regis, labiausiai susirūpino paklodėmis. Ar dažnai keičiamos? Pasaulį įmanoma išganyti tik tokiu atveju, jeigu kuo nors aklai tikime.

Šventasis mostu pakvietė Bobį, ir šis priėjo. Jiedu pasikuždėjo. Kažką parodė vienas kitam.

Pabuvau su Bobiu ligoninėje, užpildėme dokumentus, paėmėme receptus – Šventojo tėvai neužsibuvo. Kai išėjome, gatvėje mūsų laukė Luka.

Kodėl neužėjai?

Nekenčiu ligoninių.

Įsisupę į paltus, pasukome prie tramvajaus, kvėpuodami rūko prisodrintu oru. Buvo vėlu, migloje nebuvo matyti nė gyvos dvasios. Iki pat stotelės ėjome tylėdami.

Naktį, kai paprastai tvyro šaltas rūkas, laukti tramvajaus stotelėje nuostabu. Persitardavome tik vienu kitu žodžiu, be jokių mostų. Kartais prireikus pažvelgdavome vienas į kitą. Kalbėjomės kaip kokie senoliai. Luka klausinėjo, o mes trumpai atsakinėjome. Pasakiau, kad popiet buvome pas Andrės motiną. Papasakojus bendrais bruožais, tai atrodė dar kvailiau.

Bepročiai, tarė jis.

Jie ėjo pamokslo jai sakyti, tarė Bobis.

Na, o ji? – paklausė Luka.

Papasakojau apie vienuolį. Daugmaž tai, ką girdėjome. Ir tai, kad Andrė jo duktė.

Luka iš pradžių nusikvatojo, paskiau susimąstė.

Netiesa, tarė galų gale.

Mikliai jums galvą ji apsuko, pridūrė.

Prisiminiau, kaip toji moteris teisindamasi bandė viską sušvelninti. Bet tai buvo tuščias darbas, nieko iš to neišėjo. Taigi tame priešiškame bare liko šiokia tokia prielaida apie dvasininką – smūgis žemiau juosmens. Anksčiau buvo geriau, mes – čia, jie – ten, kiekvienam savo. Tai buvo schema, atitikusi mūsų žaidimo stilių. Dabar viršų paėmė jų beprotybė, jėgų išsidėstymas pasikeitė jų naudai.

Ar ateisite į spektaklį? – paklausė Bobis. Turėjo galvoje tai, ką ruošė drauge su Andre.

Luka paprašė paaiškinti, ką reiškia jo žodžiai, paskiau pasakė, kad verčiau nusižudysiąs.

O tu? – kreipėsi Bobis į mane.

Žinoma, ateisiu, duok tris bilietus.

Tris?

Du mano draugai veržte veržiasi jį pamatyti.

Tie du bepročiai?

Tie patys.

Sutarta, trys.

Ačiū.

Atvažiuoja tramvajus, tarė Luka.

Bobis ir Šventasis, iš pradžių susimušę, vėliau išvažiavo į kalnus. Tai mums įprasta. Kai kas nors nepavyksta, stengiamės gydytis nuovargiu, ieškome vienatvės. Tokia tat dvasinė mūsų gyvenimo prabanga – gelbėdamiesi renkamės tokias gydomąsias priemones, kurios paprastai laikomos vargu ir bausme.

Daugiausia gydomės nuovargiu ir ieškome vienatvės gamtos prieglobstyje. Dėl įvairiausių priežasčių pirmenybę teikiame kalnams. Ten nuovargis su kopimu siejasi tiesiogiai, o trauka aukštyn tiesiog tampa apsėdimu. Viršukalnėse viešpatauja dievobaiminga tyla, o tyrumas – tai tesėtasis pažadas: vanduo, oras, žemė – švara, nė vieno vabzdžio. Apskritai, jei žmogus tiki Dievą, tikėti lengviausia kalnuose. Be to, nepakęsdamas šalčio, kūnas slepiasi po drabu-

žiais, o nuovargis jį palaužia: tad mūsų kasdienės pastangos bausti kūną apsivainikuoja pergale, ir po kelių valandų žygio tenkinamės tik kopimu ir mintimis – tuo, kas būtina, kaip mums įdiegta, idant būtume patys savimi.

Jiedu išvyko į kalnus, nepageidaudami jokių bendrakeleivių. Mažytė palapinė, truputis maisto, nei knygų, nei muzikos. Patogiausia apsieiti be nieko – niekas kitas taip nepriartina prie tiesos, kaip nepriteklius. Jie išvažiavo pasiryžę ištirpdyti nesantaikos ledus. Po dviejų dienų turėjo sugrįžti.

Aš žinojau, kur jie ketina keliauti. Tai buvo ilga uolėta įkalnė, kylanti tiesiai į pačią viršūnę. Kopti uolynu – grynas vargas, tai buvo Šventojo užgaidas, tipiškas. Jis troško atgailos. Bet, ko gero, ir šviesos, šviesa uolyne – tikroji žemės šviesa. Ir, be kita ko, troško to keisto, puikiai mums žinomo pojūčio, kažko švelnaus, nepaprasto, vienintelio, plūduriavimo pastovumo tvane. Pasprukti nuo apžavų.

Truputį pavydėjau, lydėdamas juos žvilgsniu. Mes puikiai mokame pastebėti niuansus. Bobis turėjo keistą įprotį prieš kelionę padaryti kokį nedidelį riktą – tąsyk atėjo apsiavęs ne tais batais, žodžiu, kaip žmogus, visiškai nenorintis važiuoti. Paklausiau, ar jis tikrai nori važiuoti, ir jis tik gūžtelėjo pečiais. Atrodė, kad jam vis viena.

Pirmąją naktį jie apsistojo prie pat uolynės. Jau temstant ėmėsi statyti palapinę, ir tuomet apvirto Šventojo kuprinė, atremta į akmenį. Buvo pravira, ir iš jos iškrito kai kurie kelionės reikmenys. Šviečiant dujinei lempai, suspindėjo

metalas, tačiau Bobis ne iškart suprato, kas ten sublizgėjo. Šventasis susikrovė daiktus į kuprinę ir grįžo į palapinę. Ar tik ne pistoletą turi įsidėjęs, šypsodamas tarė Bobis. Nieko panašaus, atsakė Šventasis.

Tik tiek ir pasikalbėjo, bet nakčia tikriausiai dar persitarė keliais žodžiais. Rytą uolynu ėmė kopti į kalną, tačiau tylėdami, kaip du nepažįstami žmonės. Šventasis paprastai kopia be atvangos, iš paskutiniųjų, netardamas nė žodžio. Bobis slinko iš paskos – jam buvo nelengva apsiavus netikusiais batais. Papūtė rytų vėjas, prapliupo lietus. Buvo velniškai šalta. Šventasis ėjo vienodais žingsniais, retkarčiais stabtelėdamas atsipūsti, bet nė negrįžtelėdamas atgal. Staiga užpakaly Bobis kažką suriko. Šventasis atsigręžė. Bobis sušuko, kad jam nusibodo iki gyvo kaulo, kad jis grįžta atgal. Šventasis papurtė galvą ir mostu parodė, kad liautųsi paistęs niekus ir eitų toliau. Tačiau Bobis nenorėjo jo nė klausyti, rėkė kaip galą daromas, atrodė, jog tuoj pravirks. Tuomet Šventasis iš lėto nusileido kelis metrus, gerai įsižiūrėdamas, kur deda koją. Iš šono kirto ledinis lietus. Prilipo uolą, prie kurios stovėjo Bobis, ir paklausė, kas gi, velniai griebtų, atsitiko. Nieko, atsakė Bobis, tik norėjau pasakyti, kad grįžtu. Šventasis priėjo dar arčiau, bet laikydamasis atstu mažų mažiausiai per metrą. Liaukis, tarė jis. Nesiliausiu, ką noriu, tą ir darau. Ir tau būtų metas ateiti į protą, rauname iš čia, užraukime tą šūdiną iškylą. Tačiau Šventajam atrodė, jog tai ne iškyla, kaip ir mums, įsitikinusiems, kad tai mūsų liturgijos apeigos, kad

nėra nieko baisiau, kaip vadinti jas iškylomis. Tad Šventajam pasirodė, jog įvyko kažkas nepataisoma, ir jis neapsiriko. Tarė Bobiui, kad jam gaila jo. Saugokis tu, šūdinas fanatike, atsakė jam Bobis. Jis nerėkė, tiesiog, pučiant stipriam vėjui, turėjo garsiau kalbėti. Valandėlę stovėjo kaip įdiegti, neišmanydami, ko griebtis. Paskiau Šventasis apsisuko ir, netaręs nė žodžio, vėl ėmė kopti į kalną. Bobis nebandė jo stabdyti, bet pratrūko rėkti, kad jis beprotis ir kad tariasi esąs šventasis, ar ne, bet iš tikrųjų jis joks šventasis, visi puikiausiai žino, kad jis joks šventasis, jis su savo kekšėmis! Šventasis kopė aukštyn, regis, nieko neklausydamas, bet vienu tarpu išties stabtelėjo. Nusiėmė kuprinę, pasidėjo ant žemės, atsegė, pasilenkęs kažką ištraukė ir atsitiesė dešinėje rankoje laikydamas pistoletą. Bobi! – suriko. Jie buvo atstu vienas nuo kito, be to, pūtė stiprus vėjas, norom nenorom žmogus turi šaukti. Še! – suriko. Ir metė jam pistoletą. Bobis nė neketino gaudyti, pistoletų jis bijojo kaip ugnies, ir tas nukrito tarp uolų. Pamatė, kaip jis, atšokęs nuo uolos, nusirito į kiaurymę. Pasisukęs Šventojo link, išvydo jį iš užpakalio pamažu kopiant į kalną. Tuomet iškart beveik nieko nesuprato, bet vėliau jam dingtelėjo mintis, kad vaikinas tiesiog nenorėjo likti vienas su pistoletu, vienui vienas su pistoletu. Ir širdį jam suspaudė be galo švelnus graudulys, bežiūrint į Šventąjį, kuris, tolydžio mažėdamas, kopė uolynu į kalną. Bet nepersigalvojo ir nebelipo aukštyn, supratęs, kad dabar taip bus visada.

Jis pakėlė pistoletą. Apskritai bjaurėdamasis ginklais, įsikišo jį į kuprinę, idant dingtų iš akių, nedrumstų vienatvės, kurią galėtų sutrikdyti nebent Šventasis. Tada leidosi namo.

Aš žinau visą tą istoriją, nes man kuo smulkiausiai ją papasakojo Bobis. Bandė man paaiškinti, kad tikriausiai kažkas jau vyko anksčiau – palengva, kaip geologinis procesas, tačiau ten, uolyne, staiga suprato, kad viskas baigta. Jis turėjo galvoje gerai mums žinomą dalyką – dažnai mūsų vartojamą miglotą posakį: netekti pasitikėjimo. Tai košmaras, neduodantis mums ramybės. Kiekvieną akimirką savo kelyje suvokiame, jog kažkas gali atsitikti, kol pagaliau įvyksta visiškas užtemimas – netenkama pasitikėjimo.

Sprendžiant iš šio įvykio, tai, ko gali išmokyti mus kunigai, įmanoma suprasti tik nagrinėjant pirmųjų apaštalų patyrimą. Jų buvo keletas, patys artimiausi Kristui, ir, kai jų Mokytojas buvo nukryžiuotas Golgotoje, rytojaus dieną jie susirinko siaubo apimti. Reikia turėti galvoje, kad jie žmogiškai sielvartavo, netekę mylimo asmens, ir tiek. Nė vienas jų tuo metu nesuvokė, kad mirė ne draugas, pranašas, mokytojas – bet Dievas. To jie nesuprato. Savaime aišku, savo protu jie negalėjo įsivaizduoti, jog tas žmogus

iš tiesų buvo Dievas. Taigi jie susirinko tą dieną po nukryžiavimo Golgotoje paminėti mylimo, nepakeičiamo asmens netekties. Tačiau iš dangaus ant jų nusileido Šventoji Dvasia. Taip netikėtai plyšo uždanga, ir jie viską suprato. Atpažino Dievą, su kuriuo tiek metų vaikščiojo, ir galima įsivaizduoti, kaip tą akimirką atmintyje atgijo kiekviena gyvenimo smulkmena, nutvieksta tokios akinamos šviesos, kad jiems atsivėrė tiesa ir išliko gyva per amžių amžius, ir tas atsivėrimas Naujajame Testamente perteikiamas vaizdinga glosolalijos metafora: staiga jie išmoko visas pasaulio kalbas – tai buvo gerai žinomas reiškinys, siejamas su pranašyste, aiškiaregyste. Tai buvo magiškojo suvokimo antspaudas.

Taigi kunigai mokė, kad tikėjimas – tai dovana, aukštybių, slaptų sferų dovana. Todėl ji trumpalaikė – kaip regėjimas ir – kaip regėjimas – nepagaunama. Tai antgamtinis reiškinys.

Vis dėlto mes žinojome, jog tai netiesa.

Mes ištikimai laikomės Bažnyčios mokslo, bet mums puikiai žinoma ir priešinga tiesa, kurios šaknys giliai įaugusios į nuolankią dirvą, mūsų motiną gimdytoją. Mūsų nelaimingi artimieji nepastebimai įdiegė mums neįveikiamą, nežinia iš kur pasigautą instinktą tikėti, jog gyvenimas – tai beribė patirtis. Kuo kuklesnę tradiciją jie mums perduoda, tuo labiau kas dieną stiprėja jų įskiepytas nesąmoningas geismas neribotų siekių – beveik beprotiškas prasmės lūkestis. Taip nuo mažens žengiame į pasaulį,

turėdami aiškų tikslą – atkurti jo didybę. Trokštame, kad jis būtų teisingas, taurus, nenukrypstamai siektų gėrio ir nesustodamas eitų savo kūrybos keliu. Todėl tampame maištininkais, kitokiais. Aplinkinis pasaulis mums atrodo kaip žeminantis, skurdus projektas, visiškai neatitinkantis mūsų vilčių. Netikinčiųjų gyvenimas, mūsų akimis žiūrint, – tai nyki pasmerktųjų kasdienybė, ir kiekvienas jų poelgis – mūsų išsvajotos žmonijos parodija. Bet kokia neteisybė – smūgis mūsų lūkesčiams, kaip antai: sielvartas, piktadarybė, dvasios menkystė, niekšybė. Bet koks beprasmis veiksmas – kaip ir žmogus, netekęs vilčių ar orumo. Bet koks niekingas poelgis. Bet kokia pragaišta akimirka.

Taigi pirmiausia tikime ne Dievą, bet žmogų – ir pradžių pradžioje tik tai ir yra tikėjimas.

Kaip sakiau, visa tai reiškiasi mumyse kovos forma – esame prieš, esame kitokie, esame bepročiai. Mes bjaurimės tuo, kas patinka kitiems, ir branginame tai, ką kiti niekina. Neverta nė sakyti, jog tai mus jaudina. Mes augame įsisąmonindami, kad esame didvyriai, – tačiau neįprasti, neatitinkantys klasikinio didvyrio apibrėžimo, – esame nusiteikę prieš ginklus, prieš smurtą, prieš žvėriškas grumtynes. Esame moteriški didvyriai, nes esame linkę veltis į muštynes nuogomis rankomis, stiprūs vaikišku nuoširdumu ir nenugalimi savo erzinančio kuklumo pastovumu. Landome tarp pasaulio krumpliaračių aukštai iškelta galva, tačiau mirtininkų eisena – tokia pat pasidygėtinai

nuolankia ir tvirta eisena, kokia Jėzus Nazarietis vaikščiojo po pasaulį per savo viešąjį gyvenimą, mokydamas ne tiek tikėjimo tiesų, kiek pavyzdingo elgesio. Nenugalimas, kaip įrodė istorija.

Gilindamiesi į tą pervartų epopėją, randame Dievą. Tai savaime suprantamas dalykas. Mes taip tvirtai tikime kiekviena būtybe, tikime, jog protui visiškai priimtina mintis apie kūrimą – išminties aktą, vadinamą Dievo vardu. Taigi mūsų tikėjimas yra ne tiek magiškas ir nevaldomas reiškinys, kiek logiška išvada, paveldėto instinkto pratęsimas iki begalybės. Be paliovos ieškodami prasmės, nuėjome labai toli, ir kelionės pabaigoje buvo Dievas – tobula prasmės pilnatvė. Labai paprasta. Nuklydus nuo to paprastumo, mums į pagalbą ateina Evangelija, nes joje mūsų kelionė nuo žmogaus prie Dievo nužymėta visiems laikams pagal vienintelį pavyzdį, kur maištingas žmogaus sūnus atitinka mylimiausiąjį Dievo sūnų, nes abu yra vienas kūnas, didvyrio kūnas. Tai, kas galėtų būti beprotybė, mums – apreiškimas, lemtis – tobula ideograma. Taip gauname nugludintą tiesą – vadiname ją tikėjimu.

Kartais žmonės praranda tikėjimą. Tačiau aš kalbu apskritai, turėdamas galvoje tikėjimą kaip apžavus – tai, kas mums nerūpi. Aš *nepraraasiu* tikėjimo, ir Bobis jo *nepraras*. Nei *radome* jį, nei *prarasime*. Tai ypatinga sritis, neturinti nieko bendra su magija. Galiu tai palyginti su geometrine sienos griūtimi – akimirka, kai neišlaiko kokia nors statinio dalis, ir viskas griūva. Nors ir koks tvirtas

būtų mūras, širdyje visada pasitaiko silpna sąspara, netikęs ramstis. Ilgainiui aiškiai suvokiame *kur* – išklibęs akmuo, nematomas mūrinyje, bet keliantis mums grėsmę. Kaip tik ten, kur remiasi mūsų didvyriškumas, mūsų religinis jausmas: ten, kur nepripažįstame kitų pasaulio, nesiskaitome su juo, vedami instinktyvaus įsitikinimo savo teisumu, ten, kur laikome jį akivaizdžiai nelogišku. Mums užtenka tik Dievo, bet ne daiktų. Ne visada tai pateisinama, niekada nepateisinama. Kartais užtenka žmogaus gražaus mosto arba gražbylingo pasaulietiško žodžio. Klaidžių likimų gyvenimo spindesio. Retkarčiais vyriško taurumo. Tuomet įspįsta šviesa, kurios nė nesitikėjome išvysti. Sudūžta tvirtas kaip akmuo įsitikinimas savo teisumu, ir viskas griūva. Savo akimis esu matęs: taip yra atsitikę daugeliui, taip atsitiko Bobiui. Jis man pasakė: čia aplink begalė tikrenybių, o mes jų nematome, tačiau jos yra ir turi prasmę be Dievo pagalbos.

Pavyzdžiui.

Tu, aš, esame tokie, kokie esame iš tikrųjų, o ne tokie, kokiais dedamės.

Daugiau pavyzdžių.

Andrė ir apskritai visi žmonės aplink.

Tavo nuomone, tų žmonių gyvenimas turi prasmę?

Be abejo.

Kodėl?

Jie tikri.

Ar mudu netikri?

Ne.

Jis turėjo galvoje, kad ir be prasmės pasaulis vis dėlto gyvuoja ir tokia pakriko gyvenimo akrobatika turi savito grožio, kartais netgi mums nesuvokiamo taurumo ir sudaro prielaidą tokiam narsumui, apie kurį nė svajoti nedrįsome, *narsumui, kurio prireikia kokiai nors tiesai apginti.* Jeigu bent kartą sutiksi su tuo, savo akimis žvelgdamas į pasaulį, esi žuvęs – tavęs laukia dar vienas mūšis. Užaugę pilni įsitikinimo, kad esame didvyriai, įsiamžiname padavimuose. Dievas pranyksta kaip vaikiška išmonė.

Pasak Bobio, toji akmenynė kalnuose staiga jam pasirodžiusi lyg tvirtovės griuvėsiai. Pasak jo, kopti aukštyn nebuvę įmanoma.

Tuomet iš tolo išvydome, kaip jis palengva ėmė sliuogti žemyn, nenusisukdamas, žiūrėdamas mums, savo draugams, tiesiai į akis. Ko gero, netrukus grįžo namo. Niekada mums neatėjo į galvą, kad jis galėtų dingti. Tačiau ligoninėje paliko pražūčiai šmėklas ir visa kita. Dar kelis kartus atėjo griežti į bažnyčią, ir baigta. Kontraboso partiją atlikdavau aš – sintezatoriumi. Tai jau buvo kas kita, o svarbiausia – jo netekus, mus apėmė sąstingis. Jis turėjo polėkį, kurio mums trūko.

Vieną dieną atėjo atsiklausti dėl savo spektaklio su Andre, ar tikrai norėtume jį pažiūrėti. Atsakėme, kad labai norime, ir nuėjome, ir po to mūsų gyvenimas pasikeitė iš pagrindų.

Teatras buvo užmiestyje, per valandą kelio automobiliu, mažame miestelyje, vidury laukų. Gatvėse tamsu, namai tamsūs. Užkampis. Tačiau aikštėje tikras anų laikų teatras su ložėmis ir visa kita – pasagos formos. Gal atėjo ir vienas kitas iš miestelio, tačiau daugiausia buvo draugų ir giminių, suvažiavusių pažiopsoti, kaip per vestuves, visi sveikinosi prie įėjimo. Mes skyrium, nes jų buvo labai daug – tų, pasak Bobio, tikrųjų, nes mes, girdi, nesame tikri. Šiaip ar taip, mane vėl ėmė pykinti, visus juos pamačius.

O ir pats spektaklis ne ką geriau mus nuteikė. Nors ir kaip palankiai buvome nusiteikę, ničnieko nesupratome. Ekrane mirgėjo rodomos skaidrės, be Andrės, dar buvo Bobis su kontrabosu ir trys šokėjai, beje, visiškai normalūs žmonės, netgi neišvaizdūs pažiūrėti, grožio nė žymės. Šokti nešoko, nebent būtų galima pavadinti šokiu tai, ką jie darė: judėjo pagal tam tikras taisykles ir griežtai nustatytą planą. Bobio kontrabosui kur buvę nebuvę pritardavo kažkokie garsai ir ūžesiai – įrašai. Riksmas ir staiga – tyla.

Ant Bobio kontraboso vis dar buvo lipdukas su Gandžio portretu – man jis patiko. Tačiau, tiesą pasakius, viskas atrodė neįprastai, ir ne vien muzika, bet ir Bobio laikysena, ir sulinkusi nugara, o svarbiausia – išraiška, begėdiškai įžūli, toks įspūdis, lyg jis būtų tuščioje salėje, be žiūrovų, – iš-

raiška žmogaus, kuris tariasi esąs vienui vienas. Matėme Bobį tokį, koks jis tapo, nustojęs būti Bobiu. Žiūrėjome į jį lyg pakerėti. Šventasis retkarčiais kikeno, bet patyliukais, drovėdamasis.

Saviškai atrodė ir Andrė. Siūbavo kaip paprastai – raitėsi visu kūnu. Atrodė, jog žūtbūtinai stengiasi judėti laisvai ir nuosekliai, lyg pasiryžusi derintis prie muzikos ar paklusti prigimčiai, kad juos sietų savotiškas ryšys, kad jiedu nepertraukiamai jaustų vienas kitą. Nežinia. Be to, atrodė, jog ten, kur ji stovi, susidaro ypatinga įtampa, kartais net įtaigos jėga – mes tai žinojome, matėme per mokyklos vaidinimus, tačiau priprasti prie to neįmanoma, ji vis kuo nors stebina, taip atsitiko ir šį kartą, jai bešokant.

Turiu pridurti, jog apie spektaklį Bobis sakė tiesą, jokio turinio, nei fabulos, nei minties, nieko, tik *varganas* reginys. Vis dėlto vienu tarpu Andrė atsigulė aukštielninka ant scenos, o keldamasi išsinėrė iš baltos tunikos, gyvatės išnaros, ir stojo mums prieš akis visiškai nuoga. Taigi visiškai už dyką padovanojo mums tai, ko niekada nesitikėjome paregėti, – ir mes tiesiog žado netekome. Andrė šoko nuoga, ir staiga teatro kėdės mums pasirodė nepatogios, nežinojome kur dėti rankas. Akių negalėjau atplėšti nuo scenos, tačiau, gavęs netikėtą dovaną, visą dėmesį nukreipiau į jos kūną, stengdamasis kuo atidžiau jį apžiūrėti. Beje, buvo toks įspūdis, kad viskas vyksta skubotai, pernelyg greitai, ir pagaudavo apmaudas, kai ji bėgdavo prie savo tunikos, tebegulinčios ant grindų. Pas-

kiau vėl nuliuoksėdavo į šalį – jos bodėdamasi. Nežinia, ką ji galvojo apie mūsų akis. Tikriausiai nieko, jai visiškai nerūpėjo mūsų žvilgsniai, tai neturėjo nieko bendra su spektakliu. Tačiau mes, priešingai, buvome kitos nuomonės, ypač aš, pavyzdžiui, per savo gyvenimą matęs nuogą merginą keturis kartus – tai man buvo taip svarbu, kad gerai įsiminiau kiekvieną atvejį. O ji buvo Andrė, ne šiaip kokia mergina. Tad rijome ją akimis ir – svarbiausia – nejautėme jokio gašlumo, nieko panašaus į lytinį potraukį, tarytum žvilgsnis nebūtų lietęs kūno, ir tai man atrodė stebuklas: kad kūnas, nuogas kūnas, galėtų taip gintis, lyg būtų gyva jėga, o ne kūnas, nuogas kūnas. Netgi tada, kai pažvelgiau jai į tarpukojį, – išdrįsau pažvelgti, nes ji nedraudė, – sukilo ne geismas, gyvas nuo amžių, o dabar lyg visiškai užgesęs, tik nenusakomo, neįsivaizduojamo artumo jausmas. Ir tai, kaip supratau, buvo svarbiausia mintis, svarbiausia žinia, atėjusi man nuo scenos. Nuogo kūno tiesa. Prieš pat pabaigą Andrė persirengė, tačiau neskubėdama, vyriškais drabužiais, pasirišo kaklaraištį – man regis, simboliškai. Galiausiai šviesus gaktos trikampis pasislėpė tamsiose, kruopščiai išlygintose kelnėse, ir, jai palengva rengiantis, salėje pasigirdo lyg iš tolių toliausių grįžtančių žmonių kosčiojimas, – taip spektaklio metu pagerbėme ją ypatinga tyla.

Paskiau nuėjome į užkulisius. Bobis spindėjo iš laimės. Visus išglėbesčiavo. Gražu? – paklausė. Keista, atsiliepė Luka. Tačiau sulig tais žodžiais abiem rankomis suėmė Bo-

biui galvą ir pasitrynė kakta į jo kaktą – paprastai niekada taip nesielgiame, mes, vyrai, nesiliečiame vienas prie kito, kai susijaudiname ir duodame valią jausmams. Na, o tu, Šventasis, ką pasakysi, Šventasis? – paklausė Bobis. Šventasis stovėjo atsilikęs. Plačiai nusišypsojęs, palingavo galvą. Virtuozas, suvebleno. Eikš, kvaily, tarė Bobis ir apkabino jį. Dievaži, kaip keista – buvome begalinio gerumo.

Prisiartino Andrė, dabar ji priėjo prie mūsų, pagaliau apsisprendė. Mano draugai, miglotai tarė Bobis. Ji sustojo per žingsnį nuo mūsų, linktelėjo galvą, buvo aklinai susagstytu mėlynu chalatu. Basa. Grupė, tarė, bet be paniekos – tai šį tą reiškė. Bobis pirmiausia pristatė mane, paskiau Luką, o galiausiai Šventąjį. Į Šventąjį ji pažiūrėjo įdėmiau, bet jis nenuleido akių. Buvo lyg besaką kažką vienas kitam. Tačiau kažkas priėjo, apkabino ją iš užpakalio – vienas iš anų, išsišiepęs iki ausų. Pagyrė, kad buvo labai gražu, ir ją nusivedė. Andrė dar spėjo pasakyti: Tai liekate, ar ne? Ir nuėjo.

Pasilikti – gražiai mus įklampino Bobis. Dabar jau nedrįsome atsisakyti, ir jis pakvietė mus po spektaklio važiuoti pas Andrę į namus, užmiesčio vasarnamį, pernakvoti, atšvęsti, o paskiau – pamiegoti. Mes nepratę nakvoti

svečiuose, nemalonu naudotis svetimais daiktais – kvapai, kitų žmonių naudoti tualeto reikmenys vonios kambaryje. Be kita ko, nelabai linkę eiti į pobūvius, jie menkai dera su mūsų ypatinga didvyriškumo forma. Šiaip ar taip, sutikome – pagalvojome, jog kaip nors išsisuksime.

Tačiau diduma leidosi į tą vasarnamį, esantį už kelių kilometrų, ištisa virtinė automobilių, didžia dalimi sportinių. Taigi nepavyko prasimesti kokia nors dingstimi ir pasprukti. Mandagiai. Taip atsidūrėme pobūvyje, dorai neišmanydami, kaip ten dera elgtis. Šventasis įniko patyliukais gerti, ir tai mums pasirodė puiki išeitis. Tuomet galima jaustis laisviau. Pasitaikė pažįstamų, pavyzdžiui, aš sutikau savo sužadėtinės draugę. Ji paklausė, kodėl jos nėra: dabar jau rečiau susitinkame, atsakiau. Tuomet eime šokti, pasiūlė ji, lyg tai būtų savaime suprantama ir vienintelė išvada. Patraukiau paskui Luką, nes Šventasis įsismaginęs kalbėjosi su kažkokiu ilgaplaukiu seniu – prisikišę vienas prie kito, bliovė nesavu balsu, stengdamiesi perrėkti muziką. Pagal tą muziką ir ėmėme šokti. Pastebėjau Bobį, atrodė labai patenkintas, lyg nustūmęs kokią bėdą. Sulig kiekviena melodija vis manydavau, kad tai jau paskutinė, bet šokiai nesiliovė, šalia pasitaikė Luka, suriko man į ausį, kad iš mūsų visi juokiasi, betgi ne, priešingai, kaip paprastai esame šaunuoliai, ir, galimas daiktas, jis sakė tiesą. Galiausiai nežinia kaip susivokiau besėdįs šalia savo sužadėtinės draugės. Suprakaitavę žiūrėjome į šokančius žmones, į taktą kinkuodami galva. Ji atsisuko, apkabi-

no mane per kaklą ir pabučiavo. Lūpos jos buvo gražios, švelnios, bučiavo, lyg būtų ištroškusi gerti. Aš įsijaučiau, patiko. Paskiau ji nusisuko ir vėl ėmė žiūrėti į žmones, lyg laikydama mane už rankos, gerai neprisimenu. Vis galvojau apie tą bučinį, net nesuvokdamas, kas atsitiko. Ji pasikėlė ir nuėjo šokti.

Nuėjome gulti, kai svečiai pernelyg įjunko į kvaišalus, o tu irgi neatsispyrei pagundai arba išties buvai iškritęs. Taigi nuėjome, nes mums tokie malonumai nedera. Užsukome pas Bobį paklausti, kur galėtume rasti lovą, bet jis buvo padauginęs žolės, niekada nesame jo matę tokio – be reikalo jis susimovė įsmilęs į kvaišalus. Tuomet kaip tyčia pasirodė Andrė ir maloniu tonu santūriai pasiūlė mums sekti iš paskos – atėjo nežinia iš kur, pobūvyje jos nebuvo. Nuvedė mus į kambarį kitame namo gale. Vienu tarpu pasakė: Kas be ko, man irgi nusibodo šokti. Atrodė, lyg norėtų užmegzti pokalbį, ir tuomet Luka tarė, kad jis nemėgsta šokių, tačiau, tiesą pasakius, kai ima šokti, velniškai įsijaučia, ir nusikvatojo. Taip, gryna teisybė, tarė Andrė, įdėmiai į jį žiūrėdama. Paskiau pridūrė: Garbės žodis, jūs šaunuoliai visi trys. Ir Bobis šaunuolis. Ir nuėjo, nes neketino megzti pokalbio, tiesiog pasakė tai, ką norėjo, ir baigta.

Gal paveikė tie žodžiai, gal alkoholis ir šokiai, tačiau likę vieni įsileidome šnekėti trise, lyg tęsdami pokalbį. Mudu su Luka sugriuvę į plačią lovą, Šventasis įsitaisęs ant sofos kitame kambario gale. Kalbėjomės, lyg prieš akis mums dūluotų ateities pragiedrulis. Ir apie Bobį, ir apie

tai, kad derėtų jį išsivežti drauge. Ir apie savo nuotykius, ypač slėptinus, tačiau kitoniškai, be jokių sąžinės priekaištų – tarėmės, kad galime viską, kaip nutinka jauniems. Svaigo galva, o kai užsimerkdavome, imdavo pykinti, bet mes šnekėjomės be paliovos, o pro žaliuzes iš sodo smelkėsi šviesa, ilgais dryžiais margindama lubas, mes spoksojome į jas ir, nežiūrėdami vienas į kitą, šnekėjomės be paliovos. Paklausėme Šventąjį, kur jis pradingsta. Jis atsakė. Mes nieko nebijojome. Ir Luka pirmąsyk papasakojo Šventajam apie tėvą, o man – apie tai, ko dar nežinojau. Mums atrodė, kad galime viską, ir kalbėjome, lyg viskas mums būtų aišku. Kartą kažkuris net paminėjo Dievą. Retkarčiais patylėdavome, nes turėjome laiko į valias ir troškome, kad jo būtų dar daugiau.

Bekalbant Šventajam, kažkas subrazdėjo netoliese – paskiau atsidarė durys. Pritilome palindę po paklodėmis – įprastas drovumas. Galėjo pasitaikyti bet kas, tačiau tai buvo Andrė. Įėjo į kambarį, uždarė duris, buvo vien su baltais marškinėliais, ir viskas. Apsižvalgiusi įlindo į mūsų lovą tarp Lukos ir manęs, lyg būtume iš anksto susitarę. Atsigulė kuo ramiausiai, netardama nė žodžio. Padėjo galvą Lukai ant peties ir valandėlę nejudėdama gulėjo ant šono. Užkėlė koją jam ant šlaunų. Iš pradžių Luka nieko nedarė, paskiau ėmė glostyti jai galvą, tolumoje dar buvo girdėti šventės muzika. Paskiau jiedu susiglaudė, ir aš atsisėdau lovoje, ketindamas pasišalinti, tik tokia mintis man dingtelėjo į galvą. Tačiau Andrė truputį atsisuko ir man tarė:

Eikš čia, ir paėmė mane už rankos. Tad išsitiesiau šalia jos, smarkiai plakančia širdimi prisispaudęs jai prie nugaros, iš pradžių atitraukęs kojas, bet paskui vis stipriau glausdamasis, įrėmęs penį jai į apvalius sėdmenis, palengva vis labiau judančius. Bučiavau jai kaklą, o ji švelniai bučiavo akis Lukai. Tad jaučiau Lukos kvėpavimą ir mačiau šalia pat jo sučiauptas lūpas. Tačiau ten, kur kišdavau rankas, jis beregint atitraukdavo savas – glamonėjome Andrę nesiliesdami, lyg ūmai sutarę nesiliesti. O ji atsiduodavo mums neskubėdama, netardama nė žodžio, kiekvienąsyk vis pažvelgdama kiekvienam į akis.

Ji buvo paslaptis – tai mes jau seniai supratome, ir štai dabar toji paslaptis buvo čia, trūko visai nedaug jai atskleisti. Nieko kita mes netroškome. Todėl pasidavėme jos valiai, ir viskas buvo paprasta, netgi tai, kas man buvo mįslė. Nieko panašaus nebuvau patyręs, tačiau nežinia išsisklaidė akimoju, kai tik, pažvelgęs į Šventąjį, pamačiau, kad jis sėdi ant sofos, įsispyręs kojomis į grindis, ir žiūri į mus buka veido išraiška – personažas iš ispanų dailininko paveikslo. Nejudėdamas. Kone sulaikęs kvapą. Baisus buvo jo žvilgsnis, labai pažįstamas, bet aš neišsigandau. Viskas labai paprasta, pasakiau jam. Jis man neatsakė net ženklu, neturėjo ką pasakyti. Tik žiūrėjo, nenukreipdamas akių į šalį. Dingtelėjo mintis, jog visa tai tiesa, jeigu jis tai mato, ir neturi man ko prikišti, jeigu tyli.

Vėl pažvelgiau į Andrę – aukštielninka, išsižergusi, ji tai traukė, tai stūmė šalin jai tarp kojų gulintį Luką. Jau

senokai mes išmokome mylėtis nekaišiodami, mėgautis kitokiais malonumais, ne vien poruotis – poruojasi tik gyvuliai. Tačiau kaip gyvas negalėjau įsivaizduoti tokio dalyko, jog įmanoma žiūrėti į akis tam, kas tuo metu mylisi, – buvau taip arti, kad atrodė, jog myliuosi aš pats. Tuomet man pasidingojo, kad pagaliau atskleidžiau paslaptį. Pažvelgiau į akis Andrei, kuri žiūrėjo į mane, siūbčiodama nuo Lukos stūmių. Jausdamas, kad kažko trūksta, pasikėlęs bandžiau pabučiuoti ją į lūpas, niekada nebuvau jos bučiavęs, bet visada apie tai svajojau, – ji pasuko galvą, atkišo man skruostą, apkabino mane per pečius, šiek tiek atstumdama į šalį. Bučiavau ją, siekdamas lūpų, ji šypsojosi vis išsilenkdama. Matyt, supratusi, kad nesiliausiu, išslydo iš po Lukos lyg žaisdama, palinko prie manęs, apžiojo man penį – jos lūpos dabar buvo toli nuo manęs, kaip ji to ir norėjo. Susidūriau akimis su Luka – pirmą kartą, plaukai buvo sulipę ant kaktos, ir vis dėlto reikia pripažinti – šaunuolis. Aš atsiverčiau aukštielninkas. Pagalvojau, jog dabar žiūrėsiu į Andrę, čiulpiančią man penį, pagaliau pamatysiu ją tokia poza. Tačiau, priešingai, griebiau jai už plaukų, sugniaužiau į saują ir už galvos patraukiau ją aukštyn. Kažkur buvau girdėjęs, kad jeigu nesugebėsiu jos pabučiuoti, viskas nueis perniek. Ji nesispyrė, šypsodama prisislinko iki pat mano lūpų, nusijuokė išgirdusi mano šniokštavimą. Užgulė ant manęs, įsikibo už pečių, pakišusi rankas man po nugara, juokdamasi iš mano šniokštavimo, žaidimas, ir tiek. Suėmiau jai galvą

abiem rankomis, prisitraukiau, ji įsirėžė, nustojo juoktis, ir tuomet kaip niekad ėmiau judinti klubus, įėjau į ją, nesutikdamas jokio pasipriešinimo, ir iškart nuleidau, nes mylėjausi pirmą kartą per savo gyvenimą. Netgi su mūsų kekšėmis nebuvau bandęs – niekada.

Užmigome rytmečio šviesai smelkiantis pro žaliuzes, sofa buvo tuščia, Šventasis nežinia kur dingęs. Miegojome kelias valandas. Kai pabudome, Andrės kambaryje nebebuvo. Valandėlę palaukėme – mudu su Luka. Jis nusikeikė. Keliskart tarė „šūdas", trankydamas galvą į priegalvį.

Netrukus pasklido gandas, kad Andrė laukiasi. Pasak merginų, atsitiko tai, kas ir turėjo atsitikti.

Luką ši naujiena išgąsdino. Niekaip nesisekė atvesti jo į protą, nors ir kaip bandžiau jį įtikinėti, kad mes nežinome nieko tikra, kad, ko gero, tai netiesa. Ir, be to, kas sakė, jog tai mūsų vaikas. Taip ir sakiau: *mūsų*.

Bandėme prisiminti, kaip viskas įvyko. Žinojome, kad taip atsitinka, o daugiau nieko. Mums labai rūpėjo, kur, velniai rautų, išbarstėme savo sėklą, tiesiog Biblijos žodžiai, kuriuos dažnai kartoja kunigai, kalbėdami apie ateitį. Visa bėda, kad aiškiai nieko negalėjome prisiminti, – gal ir keista, bet taip atsitiko. Kaip jau esu sakęs, ne per daugiausia

domimės tokiais dalykais, kartais netyčia pasimylime, tik kitoniškai – netgi mylintis su Andre atrodė, kad tai visai kas kita. Vis dėlto priėjome prie išvados, kad iš tikrųjų nuleidome jai į vidų, *nors* – tas „nors" labiausiai kėlė juoką Lukai, – viskas įvyko pernelyg greitai.

Gal ir mūsų, tarėme sau.

Kalbos nėra, mintis buvo pražūtinga. Vos pramokę būti vaikais, tapome tėvais, pernelyg sparčiai ir nelogiškai besivystančių įvykių grobiu. Jausdami siaubingą kaltės kompleksą, gėdą dėl lytinių santykių – kaip turėtume pasiteisinti motinoms, tėvams, mokytojams. Savaime suprantama, keltų nerimą kiekvienas menkniekis, mums prisipažinus ir pasiaiškinus, kiekviena smulkmena, tušti žodžiai, įtempta tyla. Ašaros. Ar jie jau žino ką nors – kiekvieną kartą, kai, grįžę namo, verdavome duris, klausydavomės tylos, spėdami, ar tebetvyro įprastas nuolankus liūdesys, ar gresia katastrofa. Tai buvo nebe gyvenimas. Ir netgi negalvojant apie ateitį, apie gimsiantį kūdikį, apie jo gyvenimą, kieno namuose, su kokiu tėvu ir motina, iš kokių pinigų. Nieko panašaus nepatyrėme, kaip gyvas nesu matęs to kūdikio nei įsivaizdavęs, tomis dienomis to neteko patirti.

Širdies gilumoje jau mačiau mus, ištremtus į priešišką terpę, priverstus ruoštis tragiškam turčių pašaukimui – sienoje buvo plyšys, ir aš girdėjau balsus. Pasak Andrės, mes buvome pernelyg giliai įklimpę, ir man pirmą kartą dingtelėjo mintis, kad, galimas daiktas, nebesugebėsime rasti

kelio atgalios. Bijojau daug ko, tačiau to – labiausiai, nors Lukai neprisipažinau – gana būdavo tik priminti mūsų nuotykį, ir jam iškart širdis nukrisdavo į kulnus.

Beje, mudu vieni gyvenome šia bėda, viską laikydami paslaptyje. Bobiui nieko nenorėjome sakyti, Šventasis dingo – kaip nebūta. Pas šmėklas nustojome vaikščioti, per mišias griežėme ir giedojome dviese, grynas vargas. Bandžiau pasikalbėti su Šventuoju, bet jis vis išsisukdavo lediniu veidu, kartą man pavyko jį prigriebti prie mokyklos durų, jis netgi nebeidavo į kiemą. Buvo aišku, kad reikia palaukti, kol praeis kuris laikas. Mudu buvome vieni, aplink nebuvo nieko. Nė gyvos dvasios, kaip sakoma. Taigi buvome vienui vieni – tokioje vienatvėje paprastai ir atsitinka įvairios nelaimės.

Jautėmės tokie menki.

Mums nė į galvą neatėjo mintis pasikalbėti su Andre. Žinojome, kad ji niekada nebūtų panorusi susitikti. Susikišę rankas į kišenes, šnekėjomės apie šį bei tą, nieko nepabrėždami. Buvo ne paslaptis, kad ji laukiasi, pati pasisakė kažkam, bet neišdavė būsimojo kūdikio tėvo. Pasakė, ir tiek. Vis dėlto aš negalėjau tuo patikėti iki tos dienos, kai atsitiktinai susidūriau gatvėje su Andrės tėvu, vairavusiu raudoną spaiderį. Mes susipažinome per spektaklį, tiesiog buvau pristatytas jam, keisčiausia, kad jis mane prisiminė. Pamatęs stabtelėjo prie šaligatvio. Jei tomis dienomis kas nors mus užkalbindavo, mudu su Luka bijodavome nelaimės. Ar matei Andrę? – paklausė jis. Pagalvojau, kad klau-

sia, ar mačiau, kokia žavi ji buvo scenoje, – ar apskritai, kokia ji žavi gyvenime. Atsakiau: Taip. Kur? – paklausė jis. Daug kur, leptelėjau. Tiesą pasakius, mano atsakymas nuskambėjo gana neapibrėžtai. Tad pridūriau: Iš tolo. Andrės tėvas linktelėjo galvą, lyg būtų patenkintas atsakymu, lyg būtų viską supratęs. Apsižvalgė. Turbūt pagalvojo: koks keistuolis. Laikykis, tarė. Ir nuvažiavo.

Ketvirtoje sankryžoje, kur bergždžiai mirksėjo saulės nutviekstas šviesoforas, į raudoną spaiderį rėžėsi pašėlusiai įsilėkęs visureigis. Smūgis buvo siaubingas, ir Andrės tėvas neteko gyvybės.

Tuomet supratau, kad kūdikis neišgalvotas, nes dviejų geometrijos rūšių susidūrimas man pasirodė kaip skritulio kvadratūra. Prakeikimas, kuris rikiavo šios šeimos gyvenimą, kiekvieną gimimą susaistydamas su mirtimi, kirtosi su mūsų jausmų nuostata, reikalaujančia bausti už kiekvieną nusižengimą. Savaime suprantama, mūsų laukė plieninis kalėjimas – aiškiai girdėjau, kaip sudžerška rakinama spyna.

Su Luka apie tai neturėjau progos pakalbėti – jis ištisomis dienomis nesirodė mokykloje, nekėlė telefono ragelio. Kartais prieš pamokas eidavau pas jį į namus, bet dažniausiai visai be reikalo. Sunkus buvo metas, ilgai taip tęstis negalėjo. Vieną rytą man dingtelėjo mintis eiti drauge su juo į mokyklą, tad pusę aštuntos užsukau pas jį į namus. Tarpdury susidūriau su jo tėvu, buvo jau su skrybėle ant galvos, portfeliu rankoje – ėjo į darbą. Buvo labai susikau-

pęs, nekalbus, matyt, nepatenkintas tokiu ankstyvu mano atsilankymu, tačiau susitaikė su tuo, kaip susitaikoma su gydytojo vizitu. Luka buvo savo kambaryje – gulėjo apsirengęs ant paklotos lovos. Uždariau duris, galimas daiktas, ketindamas pakelti balsą. Sudėjau knygas į kuprinę – karišką, kokias nešiojomės visi, nusipirkę sendaikčių parduotuvėje. Kelkis nekvailiojęs, tariau.

Paskiau, mums beeinant mokyklos link, bandžiau viską išsiaiškinti ir, man regis, netgi sugebėjau jį prašnekinti, padėti jam bent šiek tiek išsivaduoti iš baimės. Šiaip ar taip, man pavyko iš jo išgauti, kas iš tikrųjų jį kankina, ištraukti nuoširdžius, gėdos slopinamus žodžius: *negaliu prisipažinti tėvui*. Jo įsitikinimu, tam žmogui tai būtų mirtinas smūgis, ir jis negalėjo žengti tokio klaidingo žingsnio. Tiesą pasakius, tokio elgesio niekaip negalėčiau vertinti. Kas be ko, mus nuginkluoja polinkis savo gyvenimą laikyti tėvų gyvenimo išdava, už kurią esame atsakingi. Lyg, nuovargio palaužti, jie būtų mus įpareigoję valandėlę rūpintis tuo tokiu jiems brangiu epilogu, tikėdamiesi, kad anksčiau ar vėliau grąžinsime jį nesuteptą. Tuomet jie galėtų padėti jį į vietą, gražiai užbaigdami savo gyvenimą. Tačiau savo pavargusiems tėvams, pasitikėjusiems mumis, grąžiname aštrias skeveldras, tai, kas iškrinta iš rankų. Negalėdami atsigauti po tokio kryčio, nespėjame nei apsvarstyti to, kas atsitiko, nei sumaištauti. Tik glūdome atbukę, sąžinės graužiami. Taip ir gyvensime, mes patys gyvensime, kai bus per vėlu ko nors griebtis.

Luka vis dėlto nepanoro eiti į mokyklą, ir aš palikau jį vieną stumti tuščių ankstyvo ryto valandų – man buvo arčiau širdies laikytis įprastos tvarkos. Mokykla, pamokos, pareigos. Taip man buvo lengviau. Nieko daugiau neturėjau. Paprastai tokiu atveju einu išpažinties ir atlieku atgailą. Tačiau man nekilo noras daryti nei viena, nei kita – buvau įsitikinęs, kad nebeturiu teisės į sakramentų privilegiją, nebent galiu rasti paguodą nuoširdžiai išpirkdamas savo nuodėmę. Vaistų beveik nevartojau – priešingai nei įprasta, išganingai padėjo maldos instinktas. Man palengvėdavo ilgai ilgai klūpant kurioje nors bažnyčioje tuo metu, kai tik retkarčiais prašlepsi pro šalį kokia senučiukė arba trinkteli durys. Būdavau su Dievu, nieko neprašydamas.

Žuvus Andrės tėvui, mudu su Luka nutarėme nueiti į laidotuves.

Bažnyčioje buvo ir Bobis, bet Šventasis nepasirodė. Nežmoniška grūstis. Mes stovėjome vienoje pusėje, Bobis – kitoje, netgi apsirengęs kitoniškai: jis ėmė mūsų vengti, o mes – priešingai. Daug matytų žmonių, tačiau diduma labai rimti ir santūrūs. Tamsiais akiniais, tolydžio linkčiojantys vieni kitiems. Per visas mišias – ant kojų, nors maldų negalėtų prisiminti nė žodžio. Žinome tokius

vaidinimus, nėra nieko bendra tarp dailiai reiškiamo religinio jausmo ir apeigų poreikio. Tačiau tikras jausmas širdyje niekada nepabunda. Atėjus metui palinkėti ramybės, paspaudžiau Lukai ranką ir pažvelgiau jam į akis. Tik mudviem buvo žinoma, kad visų labiausiai mums reikia ramybės.

Iš tolo atidžiai apžiūrėjome Andrę, atrodė kaip paprastai: po švarkeliu nieko nebuvo matyti, liesa kaip visada, ir tiek. Ne kažin ką apie tai išmanėme, kad galėtume padaryti kokią išvadą.

Kai išėjome iš bažnyčios, apkabinau Bobį, o paskiau, savaime suprantama, nuėjome pareikšti užuojautos Andrei, kaip to reikalauja mandagumo taisyklės. Patys to nenorėdami pripažinti, kažko tikėjomės, kokio nors požymio, aiškaus ženklo, kurį ji tikrai turėtų parodyti. Žmonės stovėjo išsirikiavę šventoriuje, palaukėme, kol Andrė nueis toliau nuo motinos ir brolio, žiūrėjome į ją, šypsančią, žavią, vienintelę be tamsių akinių. Lėtai slinkome, laukdami savo eilės, nenukreipdami nuo jos žvilgsnio – dabar, kai ji buvo prieš akis, staiga prisiminiau, kaip po tos nakties ilgėjausi jos kūno. Pabandžiau Lukos akyse įskaityti tas pačias mintis, bet jis atrodė susirūpinęs, ir tiek. Kai Andrei užuojautą pareiškė senukų pora, atėjo mūsų eilė. Pirmas priėjo Luka, paskiau aš padaviau jai ranką, ji spustelėjo šypsodama: Ačiū, kad atėjote, pakšt į skruostą, ir viskas. Galėjau bent truputį užtęsti, bet nedrįsau. Ji jau dėkojo kitam.

Andrė.

Ne mūsų, tarė Luka, kai, išėję iš bažnyčios, pėsčiomis leidomės namo. Negali būti, kad mūsų.

Būtų bent užsiminusi, pagalvojau. Pagalvojau, kad drauge su tuo bučiniu į skruostą viskas išnyko – lyg vanduo užsivėrė, akmeniui nugrimzdus į upės dugną. Buvau taip sudirgęs, ir štai dabar man grąžintas gyvenimas. Išklojau viską Lukai, tikriausiai ir jis taip pat jautėsi. Bet pėdino nudelbęs galvą. Man dingtelėjo abejonė, paklausiau, ar Andrė jam ko nors nepasakė. Jis neatsiliepė, tik pakreipė galvą į šoną. Nesupratau, kas atsitiko, griebiau jam už rankos. Kas per velnias? Akys jam pritvinko ašarų kaip ir aną sykį, kai išėjo iš mano namų. Sustojo drebėdamas. Grįžkime, tarė.

Kur? Pas Andrę?

Taip.

Ko?

Dabar jau tikrai verkė. Truputį apsiraminęs, vėl prabilo.

Daugiau to nedarysiu, grįžkime, turime ją tiesiai paklausti, ir baigta, negalima toliau taip gyventi, kaip kvaila, daugiau to nedarysiu.

Gal ir teisybę sakė – bet tik ne dabar, per laidotuves, kai tiek žmonių. Man buvo gėda. Taip jam ir pasakiau.

Žinai, man labai skaudu dėl tų laidotuvių, tarė jis.

Atrodė tvirtai pasiryžęs.

Pasakiau jam, kad aš neisiu ir niekada neičiau. Jeigu taip labai nori, eik vienas.

Jis linktelėjo galvą.

Eik tu švilpt, tarė.

Nudrožiau šalin. Paskiau grįžtelėjęs pažiūrėjau atgal, jis stovėjo kaip stovėjęs, atgalia ranka šluostydamasis akis.

Parėjęs namo, truputį palaukiau ir ėmiau skambinti jo tėvams – sakė, kad dar negrįžęs. Sunerimau, apniko negeros mintys. Pašoko noras bėgti jo ieškoti, vis labiau buvau įsitikinęs, kad neturėjau palikti jo vieno vidury gatvės. Paskiau įsivaizdavau, kad aptinku jį kažkur su Andre ir susigėdęs neišmanau nei ką daryti, nei ką sakyti. Viskas labai keblu. Nebuvo ko blaškytis, nebeliko nieko kita, kaip skambinti į jo namus ir be perstojo atsiprašinėti. Pagaliau, kai paskambinau šeštą kartą, atsiliepė Luka.

Vajėzau, Luka, nekrėsk man daugiau tokių pokštų.

Kas atsitiko?

Nieko. Ar buvai nuėjęs?

Jis patylėjo. Paskiau atsakė: Ne.

Ne?

Klausyk, dabar negaliu tau aiškinti.

Puiku, tariau. Taip bus geriau. Viskas susiklostys kaip reikiant.

Nuoširdžiai juo tikėjau. Paleidau dar keletą blevyzgų ir prakalbau apie batus, kuriais Bobis avėjo per laidotuves. Ar tu galėtum patikėti, kad jis *tikrai* nusipirko tuos batus? Na, o marškinius? – pridūrė Luka. Pas mus namuose niekas nemokėtų nė *išskalbti* tokių marškinių, tarė.

Tačiau vakare po vakarienės pašokęs nunešė indus į plovyklę ir, užuot grįžęs ir vėl atsisėdęs prie to ilgo siauro stalo priešais sieną, išėjo į balkoną. Atsirėmė į turėklus, kaip tūkstantįsyk buvo matęs atsiremiant tėvą, – tačiau užpakaliu, žiūrėdamas į virtuvę. Ko gero, dar kartą apžvelgė kiekvieną daiktą. Paskiau loštelėjęs virto atbulas į tuštumą.

Evangelijoje pagal Joną, ir tik joje, pasakojama apie sunkiai suvokiamą įvykį – Lozoriaus mirtį. Kažkur toli mokydamas žmones, Jėzus gauna žinią, kad Betanijoje sunkiai susirgęs jo artimas draugas. Prabėga dvi dienos, ir, auštant trečiajai, Jėzus liepia mokiniams ruoštis grįžti į Judėją. Mokinių klausiamas, kas atsitiko, Jėzus atsako: Mūsų bičiulis Lozorius užmigo, bet aš einu jo pažadinti. Taigi jis išsiruošia kelionėn ir prie Betanijos vartų pamato, kad jo pasitikti bėga Lozoriaus sesuo Morta. Pribėgusi prie jo, moteriškė sako: Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs. Įėjęs į miestą, Jėzus sutinka kitą Lozoriaus seserį Mariją. Ji sako jam: Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs.

Tik aš vienas žinojau, kodėl mirė Luka. Kitiems jo mirtis buvo mįslė – įtartina miglotų priežasčių pasekmė. Savaime suprantama, nors niekas apie tai nekalbėjo, visi žinojo apie šeimą slegiantį ilgą ligos šešėlį – tėvą. Bet ir į tai nekreipė dėmesio, kaip į kokį neesminį dalyką. Jaunimas – blogio šaknys, jaunimas nieko nebesuvokia.

Kai kas bandė susisiekti su manimi – šį tą sužinoti. Tiesą pasakius, vargu ar būtų sutikę mane išklausyti – troško sužinoti nebent, ar būta ko nors slepiama, neišsakyta. Paslapčių. Buvo netoli tiesos, tačiau be mano pagalbos – nė iš vietos, o aš ištisomis dienomis nieko nenorėdavau matyti. Buvau kaip niekad žiaurus ir netgi pilnas neapykantos – taip ir elgiausi. Jaudinosi mano tėvai, aplink blaškėsi sutrikę suaugusieji, kunigai. Į laidotuves nėjau, mano širdyje nebuvo prisikėlimo.

Apsireiškė Bobis. Atsiuntė laišką Šventasis. Laiško neatplėšiau. Bobio nenorėjau akyse matyti.

Stengiausi nuslopinti vaizdą, tolydžio iškylantį prieš akis, – Luka Andrės lovoje ant kaktos sulipusiais plaukais, tačiau tas vaizdas niekad nedilo iš atminties, o ir negalėjo išdilti, toks ir liko jo prisiminimas. Mus vienijo ta pati meilė tą akimirką, vienijo ilgus metus. Jo grožis, jo ašaros, mano stiprybė, mano maldos – mus vienijo ta pati meilė.

Jo muzika, mano knygos, mano vėlavimai, jo vienišos popietės – mus vienijo ta pati meilė. Dega veidai, šąla rankos, jo užmaršumas, mano atmintis, Andrės kūnas – mus vienijo ta pati meilė. Mudu numirėme drauge – ir gyvensime drauge iki mano paskutinės valandos.

Ypač sutrikę jautėsi suaugusieji matydami, kad mes – aš, Bobis ir Šventasis – laikomės atstu vienas nuo kito ir nė nebandome susieiti. Jiems atrodė, kad susitelkę mes lengviau ištvertume netektį, – bet mes buvome išsisklaidę. Žaizda buvo kur kas rimtesnė ir gilesnė, nei galėjo atrodyti. Buvome kaip šūvio pabaidyti paukščiai, kurie išsibarstę laukia, kada galės vėl susiburti į pulką – tamsūs taškeliai, išsirikiavę ant laido. Susitikome vos vieną kitą kartą. Žinojome, jog turi praeiti tam tikras laiko tarpas – tyla.

Vieną dieną atėjo mergina, mano buvusi sužadėtinė, ir aš išėjau su ja. Senokai nesimatėme, viskas atrodė keista. Ji vairavo automobilį, mažytį seną automobilį, artimųjų dovaną aštuonioliktojo gimtadienio proga. Didžiavosi juo ir norėjo man jį parodyti. Atvažiavo pasipuošusi, bet ne todėl, kad būtų labai norėjusi viską pradėti iš naujo ar panašiai. Susirišusi plaukus, žemais kasdieniais bateliais. Išėjau – buvo malonu stebėti, kaip ji vairuoja, savotiškai, taisyklingai, lyg vis dar klausydama mokytojo nurodymų, tačiau retkarčiais gerai man pažįstama mergina staiga atrodydavo kaip subrendusi moteris. Gal jau ir buvo subrendusi. Buvo aišku, kad ji nieko nežino, kas atsitiko tą naktį, tad pasakoti jai – tai lyg piešti ant balto popieriaus lapo.

Papasakojau. Jai pirmai pasaulyje papasakojau, kas atsitiko Andrei, Lukai ir man. Ji vairavo, aš pasakojau. Ne visada lengva rasti tinkamų žodžių, ji laukdavo, kol galų gale juos ištardavau. Žiūrėjo akis įsmeigusi į priekį, o kai dirstelėdavo į veidrodėlį, vengdavo pažvelgti į mane, – abiem rankomis įsikibusi į vairą, vos vos atsirėmusi į sėdynės atlošą. Vienu tarpu įjungė artimųjų šviesų žibintus.

Pažvelgė į mane tik pabaigoje, kai sustojo prie mano namų, truputį užvažiuodama ant šaligatvio – mano tėvas negalėdavo to pakęsti. Kvailys, tarė. Tačiau turėjo galvoje ne tai, ką padariau, turėjo galvoje tai, ką man vertėjo padaryti. Mauk pas Andrę, tarė, dabar pat, nedelsdamas, nuramink ją. Kaip galima gyventi nežinant tiesos?

Tiesą pasakius, mes puikiai išmanome, kaip galima gyventi nežinant tiesos, visada išmanėme, tačiau reikia pripažinti, kad dabar ji sakė teisybę, tai ir pasakiau jai, buvau priverstas papasakoti jai tai, ką laikiau užslėpęs širdyje, – buvo nelengva visa tai papasakoti. Pasakiau, kad iš tikrųjų buvau nuėjęs pas Andrę, tiesą pasakius, kartą man dingtelėjo mintis, kad turėčiau pas ją nueiti, ir nuėjau. Vieną dieną po Lukos mirties, bet vedamas veikiau pykčio nei geros valios – keršto. Nuėjau vieną vakarą, kai nebegalėjau ilgiau tverti, stumiamas ligi tol nežinomos pagiežos, patraukiau link baro, kur tokiu metu tikėjausi ją pamatyti tarp savo draugų. Reikėjo geriau viską apgalvoti, tačiau tuo metu man atrodė, kad mirsiu, jeigu jos nepamatysiu, jei nepasakysiu jai nė žodžio, – tai va, eisiu pas ją, kad ir kur ji būtų,

ir baigta. Grumsiuos dėl jos, dingtelėjo man į galvą mintis. Tačiau viskas pasikeitė, kai atsidūriau toje gatvėje, kur kitoje pusėje buvo baras, visi buvo lauke su taure rankoje, kai iš tolo pamačiau jos draugus, elegantiškus, linksmus ir truputį nuobodžiaujančius, o tarp jų, šiek tiek atstu, bet vis dėlto drauge su jais, – Šventąjį. Jis irgi su taure rankoje stovėjo atsirėmęs į sieną. Nebylus, vienišas, tačiau, kam nors einant pro šalį, persitardavo vienu kitu žodžiu, nusišypsodavo. Atrodė kaip vienos bandos gyvuliai. Viena mergina priėjusi jį užkalbino ir timptelėjo jam už plaukų – jis nesipriešino.

Net nepažiūrėjau, ar kur nors yra Andrė. Apsisukęs nėriau šalin – siaubingai bijojau, kad manęs nepastebėtų, daugiau man niekas nerūpėjo. Namo parėjau visiškai palūžęs.

Nežinia kodėl, tačiau, kai pamačiau ten Šventąjį, daugiau man niekas nerūpėjo, tariau jai.

Ji linktelėjo, paskiau tarė: Važiuoju, ir užkūrė variklį. Turėjo galvoje, kad, manimi dėta, tikrai būtų nuėjusi pas Andrę, ir nenorėjo apie tai nė kalbėti. Išlipau beveik netaręs daugiau nė žodžio, ir ji nurūko kaip vėjas – mandagiai, kaip pridera.

Kadangi tądien nebandžiau jos sulaikyti, ji atvažiavo kitą dieną – pasikalbėjusi su Andre.

Sakė, kad jau buvo nėščia, kai mylėjosi su tavimi.

Šnekėjomės pusbalsiu, sėdėdami vienas greta kito tame nedideliame automobilyje. Tačiau šįkart po medžiais, už mūsų namo.

Pagalvojau, kad Luka mirė be reikalo.

Dar pagalvojau apie kūdikį Andrės įsčiose, apie savo penį joje, apie visa tai. Apie tai, kokios paslaptys sieja mus, vyrus ir moteris.

Ir pagaliau prisiminiau, kad viskas baigta, kad nebesu tėvas.

Todėl padariau tai, ko niekad nedarai – kažkodėl negaliu verkti.

Ji nepalietė manęs, nepasakė man nė žodžio, sėdėjo palengva junginėdama tolimųjų šviesų žibintus.

Galiausiai paklausiau, ar Andrė ką nors pasakė apie Luką – ar jai bent atėjo į galvą, kad ji galbūt kalta dėl jo mirties.

Nusijuokė, ir tiek, atsakė ji.

Nusijuokė?

Jeigu jai dėl to skaudėtų galvą, būtų man pasakiusi.

Pagalvojau, kad Andrė nieko nežinojo apie Luką, kad apskritai mumis nesidomėjo.

Šiaip ar taip, Andrė teisi, galiausiai tarė mano sužadėtinė, visiškai ne dėl to Luka nusižudė, tik tu taip galvoji.

Kodėl?

Todėl, kad esi aklas.

Aklas?

Ji papurtė galvą – nenorėjo daugiau apie tai kalbėti.

Prisislinkau prie jos norėdamas pabučiuoti. Ji įrėmė man į petį ranką. Laikydama mane atstu.

Pasibučiuojam kartelį, pasiūliau.

Eik šalin, tarė ji.

Tuomet nutariau viską pradėti iš naujo. Mintimis grįždamas į praeitį, bandžiau prisiminti paskutinę akimirką prieš pat griūtį, kai viskas surizgo, idant galėčiau pradėti nuo jos. Kaip artojas, po audros grįžtantis į laukus. Reikėjo tik surasti tą vietą, kur, pratrūkus krušai, nutraukiau sėją.

Taip svarsčiau, nes sumaišties valandėlėmis paprastai prisimename artoją, - nors mūsų giminėje, ko gero, kiek siekia atmintis, niekas nėra dirbęs žemės. Būta amatininkų ir pirklių, dvasininkų ir valdininkų, bet vis dėlto mes išsaugojome brangų paveldą - artojo išmintį. Todėl tikime grūdo gyvybingumo galia ir gyvename kliaudamiesi cikliškumu, metų laikais, tolydžio sekančiais vienas kitą. Iš arklio išmokome atkaklumo, o iš artojų - kantrybės. Aklai tikime, jog kiek įdėsi darbo, tiek gausi derliaus. Tai savotiškas simbolinis žodynas - mįslingai mums perduotas.

Taigi ketinau viską pradėti iš naujo, nes, ištikus tokio pobūdžio negandoms, tik šis instinktas ir gelbsti užsispyrusį ir bukagalvį kaimietį.

Kurioje vietoje turėčiau pradėti dirbti žemę? Galų gale nutariau pradėti nuo ligoninės šmėklų. Tai buvo paskutinis dalykas, kurį gerai prisiminiau, - mes keturiese pas šmėklas. Ligonių lankymas. Jau senokai nebesirodžiau ligoninėje. Buvau beveik tikras, kad rasiu viską, kaip buvo,

nesvarbu, kas atsitiko per visą tą laiką. Galbūt kiti veidai, kiti kūnai – tačiau tos pačios kančios ir ta pati užmirštis. Seserys vienuolės nieko neklausinėja, visada pasitinka kaip Dievo dovaną. Prabėga pro šalį, apsikrovusios darbais, ir tuomet suskamba širdžiai mielas priegiesmis: Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus. Per amžių amžius.

Iš pradžių viskas man atrodė nelengva – ir dirbti, ir kalbėti. Ligoniai pasakojo, ko nebėra, naujokai spaudė man ranką. Darbas buvo įprastas: išpilti pūsles su šlapimu. Vėl išvydęs, vienas senukas prisiminė mane, paleido gerklę, kamantinėdamas, kur, velniai rautų, buvome dingę, aš ir mano draugai. Nebesirodote, tarė man, kai priėjau arčiau. Buvo nepatenkintas.

Atsisėdau, prisitraukęs prie lovos kėdę. Visokiu šūdu mus maitina, pasiskundė jis. Paklausė, ar neatnešiau ko nors. Dažnai atnešdavome ko nors valgoma – vynuogių, šokolado. Net cigarečių, tačiau tik Šventasis, mes nedrįsome. Seserys vienuolės tai žinojo.

Pasakiau, kad nieko jam neatnešiau. Sunkios dienos, prastai susiklostė reikalai, teisinausi.

Sužiuro į mane nustebęs. Begulint ligoninėje, jam išėjo iš galvos, kad ir kitiems gali prastai susiklostyti reikalai.

Ką čia paistai? – paklausė.

Nieko.

Aha.

Jaunas būdamas, dirbo degalinėje, ir jam puikiausiai sekėsi. Vienu tarpu netgi buvo kvartalo futbolo rinktinės

kapitonas. Prisiminė, kad vienas rungtynes jo rinktinė laimėjo santykiu 3:2, o taurę – po baudinių serijos. Paskiau teko leistis į ginčus.

Paklausė, kur dingo rudaplaukis. Jis mėgo juokauti, pridūrė.

Turėjo galvoje Bobį.

Ar nebuvo atėjęs? – paklausiau.

Ar jisai? Akyse daugiau jo nemačiau. Jis vienintelis mėgdavo juokauti.

Bobis iš tikrųjų mėgsta juokauti, ima jiems už penio, o jiems tai labai patinka. Grynas vargas traukti kateterį, tačiau niekas per daug nesijaudina. Tam, kas šlapinasi krauju, patinka, kai vaikinas, laikydamas jam penį, susižavėjęs sako: Vajėzau, koks, ar negalėtume apsimainyti?

Net neatsisveikino, tarė senukas, dingo, ir baigta, niekas daugiau čia jo nebematė. Kur jį slepiate? Niekas daugiau jam nerūpėjo, tik Bobis.

Negalėjo ateiti, atsakiau.

Negalėjo?

Ne. Turi rūpesčių.

Pažvelgė į mane, lyg aš būčiau viskuo kaltas.

Kokių?

Sėdėjau ant metalinės kėdės, alkūnėmis įsirėmęs į kelius ir palinkęs prie jo.

Įniko į kvaišalus, atsakiau.

Ką čia paistai?

Kvaišalus. Ar žinot, kas tai per daiktas?

Aišku, kad žinau.

Bobis įniko į kvaišalus, todėl ir nebeateina.

Jo veide būtų tokia pat išraiška, jei liepčiau beregint atsikelti ir nunešti į tualetą šlapimo pilnutėlę pūslę.

Ką čia paistai? – pakartojo jis.

Aš nieko neišsigalvoju, atsakiau. Šiandien negalėjo ateiti, nes dabar kažkur šaukšte žiebtuvėliu kaitina rudus miltelius. Paskiau sutraukia skystį į švirkštą ir su timpa suveržia sau dilbį. Suvaro į veną adatą ir susileidžia skystį.

Senukas spoksojo į mane. Parodžiau jam veną per alkūnės linkį.

Kai ištraukia adatą, kvaišalai susimaišo su krauju. Kai kvaišalai pasiekia smegenis, Bobis pajunta, kaip atsileidžia prakeiktas lankas ir dar kažkas darosi. Poveikis trunka neilgai. Jeigu tuo metu susitinki su juo, jis kalba kaip girtas ir nelabai ką supaiso. Šneka tai, kuo pats netiki.

Senukas linktelėjo galvą.

Tačiau poveikis dingsta, dingsta iš lėto. Tuomet Bobis nutaria nebevartoti kvaišalų. Bet greit organizmas vėl ima jų reikalauti, ir Bobis ieško pinigų jiems nusipirkti. Jei neranda, jam darosi bloga. Taip bloga, kad jūs štai čia, lovoje, nė įsivaizduoti negalėtumėte. Štai kodėl jis negalėjo ateiti. Tik vargais negalais ateina į mokyklą. Susitinku jį tik tada, kai jam prireikia pinigų. Todėl ir nelaukite jo, jis turi didelę bėdą, ir nėra ko iš to juoktis. Aišku?

Jis linktelėjo galvą. Veidas atrodė keistas, lyg jam ko trūktų. Kaip žmogaus, kuris, pralaimėjęs lažybas, nusiskuta ūsus.

Ar negalėtum išpilti pūslės? – tarė užsitraukdamas paklodes. Palinkau prie žarnelės. Jis įniko burbėti.

Kas jūs per žmonės, ką? – bambėjo jis.

Atsargiai ištraukiau plonąją žarnelę iš storesnės.

Prisirijate kvaišalų, ateinate čionai, dedatės šaunuoliais, o paskiau vėl prisirijate kvaišalų, suskiai.

Bambėjo, pamažu vis labiau keldamas balsą.

Kaip jūs manote, velniai rautų, kas jūs tokie?

Nukabinau pūslę nuo lovos krašto. Šlapimas buvo tamsus, dugne nusėdęs sukrešėjęs kraujas.

Sakyk, velniai rautų, kaip jūs manote, kas jūs tokie?

Stovėjau prie lovos su pūsle rankoje.

Mes – aštuoniolikmečiai, atsakiau, ir mes esame viskas.

Tualete pildamas iš pūslės šlapimą, išgirdau jį klykiant: Ką tai reiškia, po velnių? Jūs narkomanai, štai kas jūs esate, ateinate čionai, dedatės šaunuoliais, bet iš tikrųjų jūs – narkomanai! Klykė, kad mums nevalia čionai kojos kelti, kad niekas čia nenori matyti narkomanų. Jis palaikė tai asmeniniu įžeidimu.

Tačiau prieš baigdamas darbą ir išeidamas, pasukau prie naujoko, mažo žmogučio, lyg užsisklendusio savo kūne, kažkur, kur jis jautėsi saugus. Kai viską sutvarkiau, išskalavęs pakabinau pūslę ant lovos krašto, paglosčiau jam galvą – kelis retus žilus plaukelius. Jis truputį susigūžė, atidarė savo metalinės spintelės stalčiuką ir iš nuzulintos piniginės ištraukė penkis šimtus lirų. Še, esi šaunus vaikinas. Nenorėjau imti, bet jis neatlyžo. Imk, tarė, nusipirk ką nors gražaus.

Nė neketinau imti, bet staiga pagalvojau, kad va šitaip jis duoda pinigų vaikaičiui, sūnui, na, kad ir kokiam vaikui, pagalvojau, kad jau ne kartą yra davęs pinigų kam nors, ką mylėjo. Bet čia nieko daugiau nebuvo. Tik aš vienas.

Ačiū, padėkojau.

Išėjęs į lauką, bandžiau susivokti, ar jaučiuosi toks pat tvirtas kaip paprastai, leisdamasis ligoninės laiptais, tačiau nespėjau nieko suvokti, nes apačioje pamačiau Lukos tėvą – stovėjo toks elegantiškas, laukė manęs.

Buvau užsukęs pas tave į namus, tarė, bet sužinojau, kad esi čia.

Padavė man ranką, paspaudžiau.

Paklausė, ar nenorėčiau šiek tiek su juo pasivaikščioti.

Mudu žingsniavome – aš vedinas dviračiu, jis nešinas portfeliu. Jau kuris laikas jaučiau veržiant gerklę, tad netikėtai atsiprašiau, kad neatėjau į Lukos laidotuves. Jis mostelėjo ranka, lyg ką vydamas šalin. Pasakė, kad gerai padariau, kad jam laidotuvės buvo tikra kankynė – tiesą pasakius, jis negalįs pakęsti, kai žmonės „demonstruoja savo jausmus". Jie prašė, kad tarčiau žodį, pridūrė jis, bet aš atsisakiau. Ką būčiau galėjęs pasakyti? – tarė. Paskiau, truputį patylėjęs, pasakė, jog Šventasis, priešingai, sutiko

tarti žodį, priėjo prie mikrofono ir visiškai ramiai pakalbėjo apie Luką, apie mus visus. Ką konkrečiai pasakė, Lukos tėvas neprisiminė, nes, pasak jo, baiminosi, kad gali susigraudinti visų akivaizdoje, tikriausiai mintimis nusikėlė kitur, kad nieko negirdėtų. Tačiau gerai prisiminė, kad prie mikrofono Šventasis atrodė šauniai, iškilmingai, kaip tribūnas. Galiausiai pareiškė, kad mirtis, nusinešusi Luką, mums padovanojo skaisčios tikėjimo šviesos užlieto gyvenimo džiaugsmą. Mirtis ir baimė, patikslino Lukos tėvas, man regis, taip jis ir pasakė, mirtis ir baimė, nusinešusi Luką. Tuos žodžius girdėjau ir gerai įsiminiau.

Keistuolis, tarė jis.

Nieko neatsakiau, staiga prisiminęs jų namus, Lukos žodžius apie maldą prie stalo.

Ėjome netardami nė žodžio arba šnektelėdami apie šį bei tą. Nedrįsdami tiesiai prabilti apie Luką, stengėmės kalbėti užuolankomis. Pagaliau jis tiesmukai paklausė mane apie Andrę.

Savotiška mergina, ar ne? – paklausė jis.

Taip, savotiška.

Buvo atėjusi į laidotuves, buvo labai maloni, tarė jis. Lauke prie durų verkė ant laiptų sėdėdamas Bobis. Ji priėjo, paspaudė jam ranką, pakėlė jį nuo laiptų ir nusivedė. Buvau tiesiog priblokštas, nes ji ėjo tiesi tiesutėlė, ėjo jį prilaikydama. Kaip kažin ką. Tikra karalienė.

Ar ne? – paklausė.

Nusišypsojau. Taip, karalienė.

Jis pasakė, jog toks buvęs jų įprotis, kai buvę jauni. Kai kurias merginas vadindavę karalienėmis.

Paskiau paklausė, kas ją siejo su Luka.

Jis žinojo tik tiek, kad Luka ją buvo įsimylėjęs. Luka apie tai nekalbėjęs, bet jis supratęs iš kai kurių požymių – ir, be to, iš nuogirdų. Netgi žinojo, kad Andrė laukiasi. Pastarosiomis savaitėmis buvo tiek apie tai prisiklausęs ir, be kita ko, nugirdęs, kad tėvas – Luka. Tačiau nieko tikra apie tai nežinojo. Paklausė, ar aš negalėčiau jam kai ko paaiškinti.

Ne dėl to jis nusižudė, atsakiau.

Nevisiškai taip galvojau, bet taip turėjo galvoti jis. Visa kita turėjo įvykti savaime.

Jis laukė. Dar sykį paklausė, norėdamas įsitikinti, ar Luka tikrai buvo niekuo dėtas, ta mintis jam nedavė ramybės.

Ne, atsakiau. Nebuvo.

Tiesą pasakius, mielai būčiau žarijų užkrovęs jam ant galvos, bet taip padariau dėl Lukos, kad negraužtų sąžinė, negalėjau taip pasielgti su jo tėvu – nieku gyvu.

Tad pasakiau, kad ne, nebuvo.

Kaip tik tokio atsakymo jis ir tikėjosi. Jam lyg akmuo nusirito nuo krūtinės, ir toliau visą kelią jis atrodė visiškai kitoks, nei anksčiau jį buvau matęs. Ėmė pasakoti apie tuos laikus, kai jiedu su žmona dar buvo jauni. Stengėsi man įrodyti, kad jie buvo laimingi. Jų artimieji priešinosi vedyboms, bet jie nepasidavė, ir netgi tada, kai buvo laikinai nusileidę, jis niekada neatsižadėjo minties vesti savo išrinktąją, taip ir įvyko. Bjaurūs buvo jų artimieji, pasakojo

jis, ir tik tada jiems būdavo gera, kai jie būdavo drauge. Tuo metu, pasak jo, būta begalė dorovinių draudimų, tačiau jie taip troško ištrūkti iš tėvų varžtų, jog ėmė slapčia nuo visų mylėtis kiekvieną sykį, kai tik gebėdavo. Ji buvo nepaprasto grožio, tokio pat tyro grožio kaip Luka, toliau kalbėjo jis. Paskiau, matyt, susivokęs, kad man nemalonu klausytis tokio pobūdžio atviravimų, nutilo. Tiesą pasakius, mums kuo mažiausiai rūpi tėvų lytinis gyvenimas. Mums daug maloniau nieko apie jį nežinoti – nei apie dabartinį, nei juo labiau apie ankstesnįjį. Būtų neaišku, kaip į jį žiūrėti tyra širdimi, juo labiau kad jie mus pagimdė. Taigi jis ėmė pasakoti apie pirmuosius vedybinio gyvenimo metus, apie tai, iš ko tada šaipėsi. Beveik nebesiklausiau jo pasakojimo. Apskritai visos tos istorijos labai panašios, jaunystėje mūsų tėvai visada būdavo laimingi. Labiau norėjau išgirsti apie tai, kaip viskas pakrypo kreiva vėže ir kada gerų manierų šešėlyje prasidėjo mums žinomos gyvenimo negandos. Ko gero, mieliau paklausyčiau aiškinimų, kodėl vienu tarpu užklupo *negalios*. Bet jis apie tai neužsiminė. O gal ir užsiminė, tik labai miglotai. Vėl suklusau, kai gana maloniu tonu man pasakė, kad po Lukos mirties žmona labai pasikeitė, buvo aišku, jog dėl to kaltino Luką, negalėjo jam to dovanoti. Labai jau ilgai užsitęsė jos gedulas, tarė jis. Kartais pareinu namo, o ji dar nepagaminusi vakarienės. Pamažu pratinuos prie konservų. Šaldytų pusfabrikačių.

Konservuota sriuba *minestrone* gana skani, tarė. Būtinai paragauk. Jis dėjosi geručiu.

Vienu tarpu stabtelėjo, parietė koją ir atsegė portfelį, pastatęs jį ant kelio. Seniai ketinau tau jas atnešti, tarė. Ištraukė pluoštą popieriaus lapų. Regis, čia Lukos rašytos dainos, radome tarp jo daiktų. Neabejoju, kad būtų norėjęs jas tau atiduoti.

Tai tikrai buvo dainos. Gal eilėraščiai, bet tikriausiai dainos, nes kai kur šalia buvo surašytos natos. Tačiau melodiją Luka nusinešė į kapus.

Ačiū, padėkojau.

Už ką?

Kai priėjome mano namus, nieko kita nebeliko, kaip atsisveikinti. Tačiau man liko keistas įspūdis, jog mudu nieko nepasakėme vienas kitam. Tuomet, svarstydamas, kaip būtų patogiau atsisveikinti, paklausiau, ar negalėčiau kai ko pasiteirauti.

Prašom, tarė. Tą akimirką dar atrodė labai pasitikintis savimi.

Kartą Luka man pasakė, jog valgant vakarienę kiekvienąsyk jūs pasikeliate nuo stalo ir einate į balkoną. Pasak jo, ten stovite, užsikvempęs ant turėklų, ir žiūrite žemyn. Tiesa?

Jis pažvelgė į mane truputį sumišęs.

Turbūt, tarė. Taip, visai galimas daiktas.

Valgant vakarienę, pakartojau.

Vis dar žiūrėjo į mane sumišęs. Taip, visai galimas daiktas, kad taip būna. Kodėl?

Nes man įdomu, ar, bestovint ten ir bežiūrint žemyn,

jums niekada nekilo mintis šokti iš balkono. Ir taip nusižudyti, pridūriau.

Sunku būtų tuo patikėti, bet jis nusišypsojo. Skėstelėjo rankomis. Tik vargais negalais atgavo žadą.

Man tiesiog malonu į pasaulį žiūrėti iš viršaus, taip dariau nuo mažens. Mes gyvenome trečiame aukšte, ir aš valandų valandas stovėdavau prie lango, žiūrėdamas, kaip važiuoja automobiliai, stabteli užsidegus šviesoforui ir vėl lekia toliau. Nežinia kodėl. Patinka, ir tiek. Toks vaikiškas pomėgis.

Aiškino man maloniu balsu, ir jo veide netgi įžiūrėjau tai, ko niekada nebuvau pastebėjęs, lyg senių seniausiai išdilusius vaikiškus bruožus.

Kaip galėjo tau ateiti į galvą tokios mintys? – paklausė jis, bet švelniai.

Šiaip, atsakiau. Pagalvojau, kad per mūsų pokalbį išryškėjo tiesa, beje, jam jau seniai išsivadėjusi iš galvos. Pagalvojau, kad šiuo metu mes neturime jokių gebėjimų ką nors, bet ką suprasti. Suprasti savo tėvus, savo vaikus, ir apskritai.

Atsisveikindamas jis apkabino mane, nepaleisdamas iš rankų portfelio, juo pliaukštelėjo man per nugarą. Aš sustingau, tiesiog suakmenėjau jo glėbyje. Tad jis atšlijo ir padavė man ranką.

Stengiausi pamėgdžioti artoją, tačiau man trūko jo išminties – įgudusios akies, kiaurai reginčios dangų ir perprantančios jo nuotaikas.

Prabėgus kuriam laikui, niekuo neįsimintinam, laikraščiuose šmėkštelėjo žinutė, kad auštant užmiesty aptiktas transvestito lavonas, paskubomis užkastas upės pakrantėje. Žmogus nužudytas šūviu į pakaušį. Prieš dvi paras. Žinutėje buvo paminėtas jo vardas ir pavardė. Tačiau pridurta, kad jis vadinęsis Silvija. Nusižiūrėjęs į Silvi Vartan*.

Žinia mane pribloškė, nes mums jis buvo pažįstamas.

Gerai nebeprisimenu kada – tačiau naktimis, apsižergę dviračius, ėmėme zuiti apie kekšes. Iš pradžių jos kibdavo prie mūsų, kai grįždavome namo iš parapijos klubo ar kokio sambūrio. Bet paskiau mes patys pradėjome važinėti vėliau, laukdami tos valandos, kai jos išdygsta tai šen, tai ten gatvės kampe. Būdavo, sukame ratus, kol pagaliau jos išneria iš nebūties – rimstant miesto gyvenimui. Mums patinka viskas, kas nepatirta, bet mums niekada neateina į galvą mintis joms mokėti – nė vienas mūsų neturi pinigų tokioms išlaidoms. Taigi nė nesvajo-

---

* Sylvie Vartan (1944) – prancūzų dainininkė, Prancūzijos roko žvaigždės Johnny Hallyday žmona, dainavusi prancūziškai ir itališkai.

jame su jomis santykiauti, tiesiog smagu – mindamas iš visų jėgų, prileki prie jų per kokį žingsnį, pasikeli nuo sėdynės ir įsibėgėjęs praskrieji pro šalį – nurūksti tuščia gatve, stovėdamas ant pedalų, lengvas kaip vėjas. Nėmaž nesisaugome, įsitikinę, kad niekas mūsų nemato – esame paraleliniame pasaulyje, kurio netgi patys nepažįstame. Kartais dieną pravažiuojame pro tą patį gatvės kampą, jo beveik neatpažindami. Tai jau kitas miestas, mūsų miestas – naktinis.

Taigi pralekiame pro šalį ir dažniausiai grįžtame į jas pažiopsoti. Bent jau sukame atgal, o paskiau, sustoję kitoje gatvės pusėje, iš tolo žiopsome – į batus, šlaunis, krūtis.

Jos mūsų neveja. Mes lyg naktiniai drugiai. Pasirodome ir dingstame.

Tačiau vieną dieną Bobis sustojo priešais jas, koja įsirėmęs į grindinį. Ar duosi bučkį? – akiplėšiškai paklausė. Ji nusikvatojo. Buvo tokio pat amžiaus kaip mūsų mamos, tik kitokio gyvenimo būdo. Nuo to karto įsidrąsinome. Ne tiek mudu su Luka, mes tik sekėme draugų pavyzdžiu. Kiek Bobis. Ir Šventasis, kaip paprastai labai savotiškas – lyg senių seniausiai būtų slėpęs savo drąsą. Staigiai užkalbiname ir dumiame, kad nenubaidytume klientų. Kartais sugalvodavome pavaišinti alumi tas, kurios malonesnės. Arba saldumynais. Ypač dvi, amžinai budinčias viename apytamsės gatvės kampe. Ilgainiui susidraugavome. Kaip tik pas jas ir nuėjome pirmąjį kartą. Vėliau ir pas kitas. Kai nepasitaikydavo klientų ir joms nusibosdavo bergždžiai stypsoti

kiaurą naktį, jos pasiūlydavo užeiti pas jas. Į savo mažyčius kambarėlius, kur prie durų skambučio nebūdavo kortelės su įnamio pavarde. Viduje neįtikėtinas apšvietimas – amžinai įjungtas radijas, girdėti dar prie durų, kai jos taiko raktą į spyną. Lipdavome laiptais, nes kaimynai drausdavo naudotis liftu – laiptai, laiptų aikštelė, be galo prailgdavo laikas spaudžiant baimei, kad gali kas nors užklupti. Gal todėl dažnai jos tyčia ilgai rausdavosi rankinuke, ieškodamos raktų. Laiptais lipdavo nusiavusios aukštakulnius batelius arba aulinius, kad nekaukšėtų.

Taigi pradėjome kaip drugiai, o paskiau kažkas atsitiko. Ir tai tapo mūsų gyvenimo dalimi, net baisu pagalvoti – juk viešumoje mes kuriame Karalystę, kuriame tyra širdimi, drausmingai. Mes suvokiame, kokia slapta praraja skiria mūsų gyvenimo būdą ir kekšes. Niekas nieko neįtaria, net per išpažintį apie tai neužsimename. Nerandame tinkamų žodžių. Galimas daiktas, dieną mūsų širdys perpildytos gėdos ir pasibjaurėjimo, prasiveržiančio giliai viduje glūdinčiu liūdesiu, – mes kaip įskilę indai, suvokiantys savo slaptus trūkumus. Tačiau nesijaučiame saugūs, nors ir kokia, regis, tvirta siena skiria mūsų kasdienį gyvenimą nuo naktinių nuotykių, nė vienas mūsų netiki gyvenąs *iš tikrųjų*. Gal nebent išskyrus Šventąjį, kuris lieka tuose namuose, kai mes išeiname – nenorime grįžti per vėlai, nes nežinotume, kaip pasiteisinti tėvams. Iš apdairumo, kurio jis atsisakė, praleisdamas ten ištisas naktis. Kartais ir dienas. Tačiau jam – tai visai kas kita, tai atitinka jo pašauki-

mą, kurio mums neduota, kaip juokaujame. Pirmieji žingsniai keliu, kuriuo jis eina grumtis su demonais.

Taip mes susipažinome su Silvija. Mūsų nedomino transvestitų pasaulis, nesuvokėme jų siekių, tačiau veikiai pastebėjome, kad jie moka savotiškai džiaugtis gyvenimu ir drauge – apimti nevilties, kad dėl to viskas tampa labai paprasta – įvyksta niekuo nepaaiškinamas suartėjimas. Mus visus sieja tas pats vaikiškas noras – rasti pažadėtąją žemę, ir mes, nė kiek nesivaržydami ir nieko nesigėdydami, lygiai taip pat valingai jos ieškome. Savo kūnu jie skelbiasi esą tobulybės, kaip mes kad skelbiamės savo dvasia. Be to, jie naudojasi savita galia, niekuo neparemta ir todėl panašia į mūsiškę, galia, įsikūnijančia akiplėšišku grožiu ir ypatingu spindesiu, itin ryškiu naktį, kai dviračiu privažiuoji prie gatvės kampo, jų įprastos vietos, kur jų nebėra, tad automobiliai nesustodami pralekia pro šalį kaip niekur nieko, ir šviesoforas abejingai skaičiuoja minutes – akluose parduotuvių languose atsispindi tamsa. Silvijai tai buvo ne naujiena, toks buvo jos gyvenimas, dėstydavo ji, nusispyrusi aukštakulnius batelius ir užkaitusi kavą. Dieną jos gyvenimas nutrūkdavo. Niekada nesu glostęs vyriško organo, bet jos organą – esu, jos pamokytas, kvatojant Bobiui. Vis dėlto nemokėjau deramai smaukyti, ir ji, apšaukusi mane neišmanėliu, pašoko nuo sofos, užsitraukė glaudes ir, krypuodama klubais, nuvingiavo į virtuvę. Turėjo turtingų klientų ir, užsidirbusi pinigų, ketino išsikviesti brolį iš Pietų – tai buvo jos didžiausia svajonė. Klientų netrūko, pasak jos, ir

vis kitokių, kiekvienas jų – pažadėtoji žemė. Eik šen, sakydavo. Kimiu balsu.

Automobilis buvo aptiktas už kelių kilometrų aukštupio link, ten, kur upė kiek praplatėja. Kruvinas. Kažkas bandė nustumti jį į vandenį, paskiau paliko vietoje. Policija surado savininką, ir jis prisipažino, kad automobilis vogtas. Vaikinas buvo iš geros šeimos, vienas iš tų, kuriuos dažnai matydavome einant su Andre pasismaginti. Jis patvirtino, kad automobilis vogtas, paskiau palūžo ir pamažu ėmė prisiminti viską, kaip buvo iš tikrųjų. Papasakojo, kad buvo trise, jis su dviem bičais, pasiūlę Silvijai drauge važiuoti į vakarėlį. Jis vairavęs, stabtelėjęs prie gatvės kampo, kur kaip paprastai ji budėjusi, paklausęs, ar nenorėtų važiuoti kartu su jais pasilinksminti. Jiedu buvę pažįstami, ji pasitikėjusi juo. Tad įlipusi į automobilį, įsitaisiusi ant priekinės sėdynės, ir jie visi nuvažiavę. Nebuvę nei apkvaišę nuo narkotikų, nei pasigėrę. Juokęsi laimingi. Bičai sėdėję ant užpakalinės sėdynės, vienu tarpu išsitraukę pistoletą, ir visi šiek tiek įsismaginę. Paleidę jį per rankas, net Silvija jį paėmusi – laikiusi dviem pirštais, dėdamasi, kad jai šlykštu. Galiausiai anuodu jį atsiėmę ir juokais pradėję pro langelį šaudyti į praeivius. Perskaičiau jų pavardes laikraštyje nė kiek nesistebėdamas, pirmoji buvo Šventojo. Nebent dingtelėjo kvaila mintis, kad ji parašyta smulkiu šriftu, pasimetusi žodžių raizgalynėje, viena iš daugelio, ir kad tai jo pavardė. Mokykloje, kai šaukdavome jį tikruoju vardu ir pavarde, kiekvienąsyk man dingodavosi, kad ma-

tau jį nuogą, pažemintą, nes jis buvo Šventasis, tai puikiai žinojome. Perskaičiau laikraštyje, išvydau nuogą, vienoje gretoje su kitais vardais – jau suimtą. Vaikinas, sėdėjęs kartu su juo ant galinės automobilio sėdynės, irgi buvo Andrės draugelis, tik vyrėlesnis. Kvočiamas prisipažino, jog tą vakarą važiavęs tuo automobiliu, tačiau dievagojosi nešaudęs. Paskiau paprašytas padėjo užkasti lavoną ir stumti automobilį į vandenį. Viską daręs, pasak jo, padėdamas draugams. Na, o Šventasis, anot laikraščio, nepasakęs nė vieno žodžio nuo tos akimirkos, kai buvo suimtas namie, – taigi sužinojau, kad dar gyvas, kad tai jis, o ne kas kitas. Žinojau, kad turi aiškų elgsenos pavyzdį ir seka juo blaivia galva. Mokytojas nustatė nekintamas kelio nuo Alyvų Kalno iki Golgotos taisykles – kiekvienas avinėlis gali jų laikytis aukojimo metu. Tai kančios protokolas, kančios, kurią, tiesą pasakius, gana iškilmingai vadiname *Pasija*, žodžiu, visiems kitiems reiškiančiu aistrą. Atlikusi kruopščią balistinę ekspertizę, policija gana aiškiai nustatė įvykių eigą. Kas šovė, iš pradžių įrėmęs vamzdį Silvijai į pakaušį, paskiau nuspaudęs dirgiklį. Iš visa ko sprendžiant, buvo toks įspūdis, kad šauta sąmoningai. Paaiškėjo, kad pistoletas buvo Šventojo. Jokių paskatų, – rašė laikraščiai, – tiesiog iš dyko buvimo.

Iškirpau straipsnį, ketindamas jį išsaugoti. Viskas padaryta, pagalvojau, pagal geriausius mūsų beribės nešlovės standartus. Ilga kelionė, kurią dangstėme savo sąstingiu, iškilo aikštėn, paslaptis išėjo į viešumą ir tapo skandalu.

Kaip Lukos mirtis ar Bobio potraukis prie kvaišalų, taip ir Šventojo negandą perbėgo iš lūpų į lūpas, stebindama visus, – aukštybių bausmė, ištikusi nepagrįstai, nesuvokiama sveiku protu. Vis dėlto man buvo aišku, kas atsitiko, kaip daigas užaugęs sukrovė nevystantį žiedą. Paaiškinti nebūčiau mokėjęs – kaltas mano santūrumas, kurio niekas nebūtų perpratęs. Ir elgesys, kurio niekas nebūtų pateisinęs.

Telefonas čirškė kiaurą dieną, tą dieną – vakarop – paskambino Andrė. Anksčiau dar niekad neskambinusi. Atsiprašė, girdi, mieliau būtų norėjusi susitikti, bet jos neišleidžia, esanti klinikoje, greit gimdysianti. Vaikelio laukianti. Dukrelės, pasitaisė. Norėjusi paklausti, ar nesu daugiau ko girdėjęs apie tą laikraščiuose aprašytą istoriją. Buvau įsitikinęs, kad ji žino kur kas daugiau už mane, keistas pasirodė man tas skambutis. Atsakiau, kad žinau ne kažin ką. Ir kad tai siaubinga. Tačiau ji nesiliovė klausinėjusi – savo dviem draugeliais domėjosi ne per daugiausia, vis klausinėjo apie Šventąjį. Padrikais žodžiais, nelaukdama atsakymo. Pasakė, kad tai negali būti jis. Bet niekas jo netraukė už liežuvio, atsakiau. Ji patylėjo. Kvailystė, atsakė galiausiai, nei šis, nei tas pražudyti gyvenimą dėl kvailystės. Nusijuokė, bet nelabai pasitikėdama savimi. Man dingtelėjo, kad tik turčiai gali pavadinti kvailyste šūvį, sąmoningai paleistą žmogui į pakaušį. Tik tau ir atrodo, jog tai kvailystė, pasakiau. Ji ilgokai patylėjo. Turbūt, atsakė. Bandžiau atsisveikinti, bet ji vis kalbėjo. Galiausiai paprašė: Būk geras. Būk geras, aplankyk jį. Pasakyk, kad aš tau skambinau. Pasakyk. Kad aš

tau skambinau. Būk geras. Atrodė, jog tai ne Andrė. Balsas buvo jos, ir tonas, bet ne žodžiai. Aplankysiu, pažadėjau. Pasakyk ką nors apie dukrelę, kad viskas bus gerai. Gerai, atsakiau. Atsisveikinome. Bučiuoju, tarė ji. Padėjau ragelį.

Susimąsčiau. Bandžiau suprasti, ką *iš tikrųjų* norėjo man pasakyti. Numaniau, kad skambino man ne sužinoti ką nors norėdama, tai jai nebūdinga, ir juo labiau ne paslaugos prašyti, prašyti ji nemokėjo. Paskambino norėdama kažką pasakyti tik man vienam, tai, ką galėjo tik man pasakyti. Kalbėjo taip, kaip buvo pratusi gyventi – elegantiškai, neapibrėžtai, šiek tiek maivydamasi. Gražiai pakalbėjo. Mintyse kartojau jos žodžius – prisiminiau slepiamą tono primygtinumą ir kantrias pauzes. Tai buvo lyg piešinys. Galutinai išsiaiškinęs, tvirtai įsitikinau, kad Šventasis – jos dukrelės tėvas, tai jau seniai žinojau, bet taip, kaip mums įprasta – žinai ir nenori žinoti.

Šventąjį aplankiau po kelių savaičių – iškart nepavyko.

Eidamas koridoriais į pasimatymų kambarį, pirmą kartą atsidūręs kalėjime, nekreipiau dėmesio į nieką, nei į aukštas lubas, nei į grotas – man rūpėjo tik pasikalbėti su Šventuoju. Galvojau apie visą tą mūsų įsivaizduotą geografiją, sumažėjusius atstumus, išnykusias ribas – tarp mūsų ir

jų. Ir ar mokėtume orientuotis toje skirtingoje begalybėje, gyvenimo audrų nublokšti į priešakinius nelaimės postus. Pasiryžęs jį išklausinėti ir būdamas tikras, kad jis viską žino. Visa kita man buvo nė motais – nei procedūros, nei žmonės. Nei uniformos, nei pikti veidai.

Atėjai, tarė jis.

Nepaisant neįprasto apsirengimo, tai buvo jis. Su sportine apranga, kokios niekada nevilkėdavo. Trumpai kirptais plaukais, tačiau apžėlęs vienuolio barzda. Pažiūrėti absurdiškai aptukęs.

Būtinai turėjau jį paklausti, kas atsitiko – ne tame automobilyje ir ne su Andre, tai man nerūpėjo. Kas atsitiko *mums*. Aš pats suvokiau, kas atsitiko, bet man reikėjo sužinoti jo nuomonę, iš jo lūpų. Norėjau, kad man pasakytų – kodėl tas siaubingas dalykas.

Čia nieko siaubinga, tarė jis.

Paklausė, ar gavau jo laišką. Laišką, kurį išsiuntė man, mirus Lukai. Aš jo net neatplėšiau, tik vėliau atplėšiau. Kone pasiutau iš pykčio atplėšęs. Tai buvo netgi ne laiškas. Paveikslo nuotrauka, ir tiek.

Tu man atsiuntei Madoną, Šventasis. Kam man ta Madona?

Jis kažką sumurmėjo susinervinęs. Paskiau pridūrė, kad, tiesą pasakius, norėjo man paaiškinti, bet laiko pritrūko, tomis dienomis būta tiek ir tiek visokiausių įvykių. Paklausė, ar jos neišmečiau.

Kad neprisimenu.

Būk geras, paieškok, tarė. Jei nerasi, atsiųsiu kitą.

Pažadėjau paieškoti. Jam tarytum širdis atlėgo. Be tos Madonos, regis, nebūtų galėjęs nieko paaiškinti.

Aš ją radau pas Andrę, tarė, vienoje knygoje. Bet nė nebandžiau jai nieko aiškinti, pridūrė, juk žinai, kokia ji.

Nieko jam neatsakiau.

Kalbėjai su ja? – paklausė.

Taip.

Ką ji sako?

Netiki, kad tai tavo darbas. Niekas netiki.

Jis tik skėstelėjo rankomis.

Pridūriau, kad Andrė klinikoje, iš ten ir skambino, labai nusiminusi, nes labai norėtų tave aplankyti, bet negali.

Jis linktelėjo galvą.

Gal ką nors jai perduoti? – paklausiau.

Ne, nieko, tarė Šventasis. Duok tu jai ramybę.

Paskiau susimąstė.

Beje, pasakyk, kad aš... bet staiga nutilo.

Kad man ir taip gerai, pridūrė.

Negalėčiau guldyti galvos, tačiau man pasirodė, kad jam virptelėjo balsas ir jis susijaudinęs netikėtai kilstelėjo ranką.

Apie kūdikį – nė žodžio.

Pasimatymams numatytas tam tikras laikas, ir prižiūrėtojas stebi, kad lankytojai ir kaliniai nenusižengtų taisyklėms. Keistas darbas.

Tad ėmėme kalbėti greičiau – lyg vejami. Pasakiau jam, kad nežinau, nuo ko pradėti, – ir kad visa tai, ką jie sudar-

kė, mielai sutvarkyčiau, tik neišmanau kaip. Man neaišku, kas išliko iš mūsų ankstesnio vangaus gyvenimo, taip netikėtai paspartėjus įvykiams, ir jis suprato, kad aš nesugebu rikiuoti poelgių ir veiksmų, negalėdamas prisiminti, kurie buvo mūsų, o kurie – jų. Paskubomis papasakojau ir apie šmėklas ligoninėje, ir apie tylą bažnyčiose, ir apie Evangelijas, kurias perskleidžiau, ieškodamas sau tinkamų skirsnių. Paklausiau, ar jam kartais nekyla abejonių, kad pernelyg aukštus siekius užsibrėžėme, užuot nuolankiai laukę malonės, – galbūt, kurdami Karalystę, žengėme klaidingą žingsnį. Bandžiau sužadinti jam ilgesį – tą patį, kuris man nedavė ramybės.

Paskiau viską išklojau vienu sakiniu.

Man patiko Andrė tokia – tokia, kokia buvo anksčiau.

Šventasis nusišypsojo.

Tuomet man viską paaiškino savo gražiausiu balsu – tokiu balsu kalba seni žmonės.

Išvardijo man vardus ir sąsajas.

Menkiausius pėdsakus ir visą kelią.

Kol pagaliau priėjęs prižiūrėtojas pareiškė, kad pasimatymas baigtas, – tačiau nepiktai. Bešališkai.

Atsistojau, pastačiau kėdę į vietą.

Atsisveikinome mostu, kažką tyliai sukuždėdami vienas kitam.

Paskiau apsisukome ir nuėjome neatsigręždami.

Man iš galvos nėjo jo įsitikinimas – *čia nieko siaubinga.*

Vadinasi, štai kaip, pagalvojau.

Dėdamas į voką, Šventasis sulankstė Madoną keturlinkai, tačiau tvarkingai, kraštas į kraštą. Tai lapas, išplėštas iš knygos, iš meno albumo, kreidinio popieriaus lapas. Vienoje pusėje – tekstas, kitoje – Madona su Kūdikiu. Svarbiausia, kad jį galima aprėpti vienu žvilgsniu – kaip abėcėlės raidę. Nors, žiūrint į paveikslą, žvilgsnis krypsta daug kur – į lūpas, rankas, akis, jame yra dvi skirtybės – motina ir kūdikis. Tačiau paveikslo suvienytos, kaip vienas asmuo. Juodame fone.

Ji skaisti – to nevalia pamiršti.

Jėzaus motinos skaistybė – dogma, Konstantinopolio susirinkimo paskelbta penki šimtai penkiasdešimt trečiais metais, vadinasi, tikėjimo dalykas. Katalikų bažnyčia, vadinasi, mes, tiki, kad Marijos skaistybė amžina – tai yra Marija buvo skaisti prieš gimdymą, gimdydama ir po gimdymo. Taigi tame paveiksle pavaizduoti Motina Mergelė ir jos kūdikis.

Toks įspūdis, lyg begalybė mergelių, begalybės kūdikių motinų, būtų persikėlusios čia iš savo gyvenamų vietų, iš tolių toliausių, užsibrėžusios tikslą susitarti dėl vienintelės galimybės, nepaisydamos nė menkiausių skirtumų ir savitumų, persikėlusios į tą vienatinę, nepaprastai didelės įtampos būtį. Visos Motinos Mergelės ir visi kū-

dikiai – štai kas svarbiausia. Pavyzdžiui, viena vienintelė Madonos glamonė pažadina prisiminimą apie motinos glamonę *apskritai* – galva palenkta į šoną, smilkiniu liečia Kūdikio galvytę, tvinksi kraujas, cirkuliuoja gyvybė – ir šiluma.

Kūdikis užsimerkęs ir prasižiojęs – agonija, artėjančios mirties požymis ar tiesiog alkis. Motina Mergelė dviem pirštais laiko jam smakrą – atrama. Kūdikio vystyklai balti, Motinos Mergelės suknelė purpurinė – šydas juodas, dengia juos abu.

Visiška ramybė. Nieko sunkaus, kas slėgtų, nė vienos klostės, kuri galėtų išsiskleisti, nė vieno neišbaigto judesio. Ne sustojusi akimirka, ne laiko tarpas tarp „anksčiau" ir „vėliau" – tai *amžinybė*.

Nuo Motinos Mergelės veido neregima ranka nubraukė bet kokią įmanomą išraišką, palikdama tik jos pačios asmenybės antspaudą.

Šventas paveikslas.

Ilgiau žiūrint, žvilgsnis pamažu gramzdina tave į bedugnę, kreipte kreipiamas tarytum kažkieno norima linkme – beveik įtaiga. Visos detalės liejasi į vieną, ir pagaliau vyzdys sustingsta, įsmigęs į vieną tašką, tačiau mato viską – visą paveikslą ir jame pavaizduotą pasaulį.

Tas taškas dabar – tai akys. Akys Madonos veide. Bejausmės – abstraktaus grožio etalonas. Neveizdžios – nei žiūri, nei mato į jas nukreipto žvilgsnio. Tai akla pasaulio širdis.

Koks meistras turi būti dailininkas, kad geba tai išreikšti. Kiek klaidų pridaro, kol pasiekia tokią tobulybę. Ištisos žmonių kartos puoselėjo šį darbą, niekada neprarasdamos tikėjimo, kad anksčiau ar vėliau mokės jį sukurti. Kokių paskatų akstinamos, kokią pareigą vykdė? Kokiu pažadu tikėjo? Ką stengėsi įdiegti vaikaičiams ir provaikaičiams, perduodami savo kūrinį?

Mums įkvėptą nepalaužiamą siekį – štai ką. Paslaptį, saugomą už Bažnyčios kulto ir mokymo fasado. *Motinos Mergelės* atminimą. Neįmanomą dieviškumą, kuriame glūdėjo visa tai, ką per savo patirtį žmonija laikė kančia ir sopuliu. Per ją garbino mintį, kad vienatinis grožis gali sutaikyti priešpriešas ir priešingybes. Suvokė, kad per šventumą išmokstama slaptos kraštutinumų vienybės ir gebėjimų, kuriuos pažadiname vienu vieninteliu išbaigtu veiksmu – ar tai būtų paveikslas, ar ištisas gyvenimas. Mergelė ir motina – galiausiai įsivaizduojama kaip ramybė ir tobulybė. Žmonija neatlyžta, kol pagaliau ją išvysta, savo meistriškumo kūrinį.

Taip tesimas pažadas, ir vaikų vaikai kaip palikimą paveldi drąsą ir beprotybę. Ir už visų tų mokymų fasado – labiau nei bet kuris moralinis polinkis – tai, ką įskiepijo mums religinis auklėjimas, tapo neginčijamu pavyzdžiu – pavyzdžiu, be atlydos primygtinai kartojamu vaizdais, skelbiančiais mums gerąją naujieną. Ta pačia beprotiška Mergelės Motinos vienybe paženklinta ir kankinių ekstazė, ir kiekviena apokalipsė, žyminti laikų pra-

džią, ir anksčiau angelais buvusių demonų paslaptis. Kur kas aukštesniu – mirties – lygmeniu paženklintas mūsų galutinis ir neatšaukiamas paveikslas, nukryžiuoto Kristaus paveikslas, – rodos, nesutaikomų kraštutinumų, tėvas sūnus šventoji dvasia, suvedimas į vienatinį lavoną, kuris yra ir nėra Dievas. Iš aporijos *par excellence* pasidarėme fetišą – vieninteliai visame pasaulyje garbiname mirusį dievą. Ir kaip dabar galėtume neišmokti šio neregėto gebėjimo – ir siekio įveikti bet kokį atstumą? Taigi, mokomi eiti tiesiu keliu, mes mynėme takų takelių labirintus – nors ir koks būtų mūsų tikslas.

Nuo mūsų buvo slepiama, jog tai nelengva. Tad piešiame netobulas madonas, stebėdamiesi, kad galiausiai regime ne neveizdžias akis, bet – sielvartą ir graužatį. Todėl mirštame, sužeisti tiesiai į širdį. Tačiau svarbiausia – turėti kantrybės. Pratintis.

Pasak Šventojo, tai lyg kumštis. Gniaužti reikia iš lėto, stipriai ir švelniai – kad jame tilptų visas gyvenimas. Pasak jo, nevalia bijoti, jeigu mes – viskas, vadinasi, tai mūsų grožis, anaiptol ne liga. Tai nefasadinė siaubo pusė.

Pasak jo, niekad nebuvęs kitoks, prieš sutikdamas Andrę, nes visada buvome tokie. Vadinasi, neturime jausti jokio ilgesio nei ieškoti kelio atgalios.

Pasak jo, nieko tokio neatsitiko. Niekada nieko neatsitiko.

Tuomet grįžau prie ankstesnio gyvenimo, vieną po kito atgaivindamas senus įpročius. Galiausiai sekmadieniais ėmiau vaikščioti į bažnyčią – griežti. Beje, ten jau buvo kiti vaikinai, nauja grupė, – kunigas negalėjo laukti, taigi vietoj mūsų pakvietė kitus. Jie buvo jauni ir žali, jei galima taip sakyti, – gal išskyrus vieną, grojantį sintezatoriumi, žodžio vertą vaikiną. Kiti buvo berniūkščiai, ir tiek. Kai paklausiau, ar negalėčiau prisidėti su savo gitara, jie palaikė tai garbe. Kurgi ne, juk, būdami trylikos, ateidavo į mišias mūsų paklausyti – tad nieko daugiau nėra ko aiškinti. Vienas jų netgi mėgdžiojo Šventąjį, tiek šukuosena, tiek barzda stengdamasis į jį panėšėti. Grojo mušamaisiais. Galų gale prisidėjau su savo gitara, šiek tiek slėpdamasis už kitų nugarų, ir dariau tai, kas pridera. Norėjo, kad ir giedočiau, bet atsisakiau – ne, giedoti negalėčiau. Stovėti ten ir groti gitara – pusė bėdos.

Tačiau vos nuskambėjus pirmiesiems psalmės akordams, pajutau, kad viskas baigta – pats sau atrodžiau juokingas, toli gražu ne sūnus palaidūnas, grįžęs namo. Ten, tarp jų, jaučiausi per senas – amžiumi, be abejo, bet ypač dėl prarastos nekaltybės. Nors ir kaip stengiausi slėptis už kitų, jaučiausi kaip ant delno. Tėvai iš klauptų ir jaunesnieji broliukai ryte rijo mane akimis, spoksojo į atlikėlį – mė-

gindami manyje įžiūrėti tamsų prarastų draugų šešėlį. Man tai buvo vis viena, pats to nusipelniau, gal net to norėjau, nenorėjau, kad kas nors būtų paslėpta. Man atrodė, kad svarbiausia – iškelti viską į paviršių. Todėl nebandžiau slėptis nuo žmonių akių – laikiau tai pažeminimu, tikrai tai buvo ne grožėjimasis savimi ar koks noras pirmauti, man tai buvo pažeminimas, ir aš kaip tik to norėjau – būti štai taip, nesmurtiškai, pažemintas.

Vienu tarpu kunigas įterpė kelis žodžius apie mane – paminėjo, kad aš grįžau, ir visa bendruomenė pasveikino mane džiaugsmo sklidinomis širdimis. Daugelis klauptuose linktelėjo, nusišypsojo, linksmai sušurmuliavo – visų akys nukrypo į mane. Aš stovėjau kaip įdiegtas. Tik bijojau, kad nesugriaudėtų plojimai. Tačiau, reikia pripažinti, čia renkasi mandagūs žmonės, žino saiką, išmano, kas dera, o kas ne, – tai menas, pamažu einantis į užmirštį.

Netrukus per pamokslą sužiurau į kunigo plaukus ir pirmą kartą atkreipiau dėmesį į jo šukuoseną. Jau senių seniausiai turėjau ją pastebėti, tačiau, tiesą pasakius, tik tą dieną įsižiūrėjau. Plaukai, vienoje galvos pusėje ilgi, buvo užšukuoti ant viršugalvio, kad nuslėptų plikę. Tad sklastymas atrodė juokingai – ėjo labai žemai, beveik palei pat ausį. Plaukai buvo šviesūs, tinkamai prižiūrimi. Ko gero, supurkšti laku. Pasidaręs tokią šukuoseną, kunigas kalbėjo apie Nekaltojo Prasidėjimo stebuklą.

Mįslė, ir tiek, tačiau Nekaltas Prasidėjimas neturi nieko bendra su Marijos nekaltybe. Kitaip sakant, Marija

pastojo be gimtosios nuodėmės. Lytinis aktas čia neturi nieko bendra.

Ir man dingtelėjo mintis, ar šukuosena turi kokią nors reikšmę, palyginti su amžinuoju gyvenimu ir Karalystės kūrimu. Kaip galima švaistyti laiką tokiems dalykams – purkštis plaukus laku, kada nors eiti jo *nusipirkti.*

Nes mūsų potyris neišmokė manęs netgi gailestingumo ar atjautos. Užuojautos visiems, kad tokie esame.

Naudodamasis proga – kunigas buvo visus užhipnotizavęs savo pamokslu – ėmiau žiūrinėti klauptuose sėdinčius žmones, niekas į mane nebežiūrėjo. Jau senokai nebuvau jų matęs. Tolėliau, viename iš galinių klauptų – iš pradžių pagalvojau, kad būsiu apsirikęs, betgi ne, ten buvo ji, Andrė, – sėdėjo pačiame krašte, prie pat tako, klausėsi, tačiau smalsiai žvalgydamasi aplink.

Gal netgi nebe pirmą kartą atėjo.

Dabar nekenčiau jos, nes vis dar laikiau ją visų mūsų bėdų kaltininke, tačiau šią valandėlę, be jokios abejonės, pajutau, kad tarp visų tų žmonių ji vienintelė mano žemėje – taip prasiplėtė mano sampratos ribos. Nors ir kaip būtų keista, man dingtelėjo mintis, jog dabar ant šio neregėto plausto drauge su manimi yra vienas artimiausių žmonių – giminystės instinktas.

Tačiau dingtelėjo tik akimirką.

Tad, mišioms pasibaigus, daviau jai laiko išeiti. Atsisveikinau su vaikinais ir paskiau, nuėjęs prie pirmo klaupto, atsiklaupiau ir ėmiau melstis, veidą susiėmęs rankomis,

alkūnėmis atsirėmęs į klaupto viršų. Anksčiau dažnai taip melsdavausi. Man patikdavo klausytis, kaip žmonės, nematomi už nugaros, plaukia į gatvę. Ir susikaupti, sutelkus mintis į save.

Pagaliau atsistojau, bažnyčioje buvo tylu, tik klierikai tyliai tvarkė altorių.

Apsisukau, Andrė vis dar sėdėjo savo vietoje – aplink nė gyvos dvasios. Tuomet supratau, kad istorija dar nepasibaigė.

Persižegnojau ir nuėjau taku tarp klauptų, nugara į altorių.

Priėjęs prie Andrės, stabtelėjau ir pasisveikinau. Ji šiek tiek pasislinko ant suolo, kad man būtų vietos. Atsisėdau šalia.

Šiaip ar taip, tėvai išmokė mane nepalaužiamos ištvermės, kad gyvenimą laikyčiau tauria pareiga, iš visos širdies atleisčiau žmonėms, nežemindamas jų orumo. Padėjo man išsiugdyti dvasios stiprybę ir charakterį ir perdavė man kaip paveldą savo liūdesį, idant branginčiau jį kaip didžiausią turtą. Todėl man aišku, kad aš niekada nemirsiu – nebent nereikšmingais atvejais ir užmiršties vertomis valandėlėmis. Neabejoju, kad tokiu gyvenimu pajėgsiu įveikti bet kokią baimę.

Taip ir bus.

Alessandro Baricco

NOVEČENTAS

XX a. pradžia, garlaivis *Virdžinijietis*, plaukiojantis maršrutu Europa–Amerika. Keleiviai – nuo milijardierių iki vargšų emigrantų. Sako, kad laive kas vakarą pasirodydavęs nepaprasto talento pianistas virtuozas, skambinęs niekuomet anksčiau negirdėtą muziką. Sako, kad jo istorija beprotiška, kad jis gimęs laive ir niekuomet neišlipęs į krantą. Sako, kad niekas nežinojęs kodėl. O apie pasaulį Denis Budmenas T. D. Novečentas šnipinėjęs keleivių akyse ir sielose.

Kultinis rašytojas Alessandro Baricco išgarsėjo tokiais romanais kaip *Šilkas, Aistrų pilys, City, Vandenynas jūra, Toji istorija.*

Pagal *Novečentą* režisierius Giuseppe Tornatore pastatė brangiausią italų kino istorijoje filmą *Legenda apie pianistą vandenyne*, gavusį 5 *Dovydus*. Už Ennio Morricone muziką filmas apdovanotas *Aukso gaubliu.*

Alessandro Baricco

TOJI ISTORIJA

Leisk man eiti, leisk pamatyti svajonę, greitį, stebuklą, nestabdyk manęs liūdnu žvilgsniu, leisk šiąnakt gyventi ten, ant pasaulio krašto, tik šią naktį, paskui grįšiu.

Romanas „Toji istorija“ (*Questa storia*) pasirodė 2005 m. Tai kūrinys apie automobilių lenktynes, beprotiškas svajones, karą, meilę... Čia tikrovė pinasi su istoriniais įvykiais, istorija – su kasdienybe, faktai – su pramanu, sukurtas realus nerealus gyvenimas.

Pagrindinis veikėjas Paskutinis Paris – berniukas, kuris susensta norėdamas savaip sutvarkyti pasaulį, įgyvendinti savo svajonę. Būdamas penkerių jis pamato pirmąjį automobilį, devyniolikos – karą, dvidešimt penkerių – sutinka savo gyvenimo meilę...

„Toji istorija“ – yra Paskutinio Pario istorija.

Baricco, Alessandro

Ba433 Emausas : romanas / Alessandro Baricco ; iš italų
bos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius : Alma lit
2010. – 144 p.

ISBN 978-9955-38-831-9

Alessandro Baricco romanas — meilės ir keršto, vienatvės ir v
gyvenimo ir mirties istorija. Fragmentuotas, karštligiškas pasakoj
nuoširdi išpažintis, kurios neįmanoma skaityti abejingai.

UDK

Alessandro Baricco
EMAUSAS
Romanas

Iš italų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas

Redagavo Bronė Balčienė
Korektorė Indrė Petrėtytė
Viršelio dailininkė marija jure.
Maketavo Jurga Morkūnienė

Tiražas 3000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera", Ulonų g. 2, LT-08245, Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB „Spindulio spaustuvė",
Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas